mehmet seyda

gururlu peri

BİLGE KÜLTÜR SANAT

YAYIN NO: 309

GURURLU PERİ
Mehmet Seyda

Onk Telif Hakları Ajansı aracılığıyla,
© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 16228

1. Basım, Şubat 2009
9. Basım, Eylül 2012

ISBN: 978 - 605 - 5715 - 09 - 0

Yayın Yönetmeni: *Ahmet Nuri Yüksel*
Baskı: *Özener Matbaası*
Kale İş Merkezi Eski Londra Asfaltı Davutpaşa Cad. A Blok No: 201-202 Topkapı
Tel: (0212) 481 97 88
Kapak Baskı: *Saner Matbaacılık*
Cilt: *Yedigün Mücellithanesi*

BİLGE KÜLTÜR SANAT
Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 3 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: (0212) 520 72 53 - 513 85 04 Faks: (0212) 511 47 74
bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

GURURLU PERİ

Mehmet Seyda

BİLGE KÜLTÜR SANAT

KAHVEDEKİLER

İlçenin en büyük kahvesiydi. İçerisi hıncahınçtı. Zamanın ilerlemiş olmasına karşın, hâlâ, iğne atsan yere düşmezdi. Tavla, domino şakırtılarına öksürükler, aksırıklar karışıyor; arı gibi çalışan garsonlar, uzaktan uzağa, ocakçıya doğru: "Çaylar demli olsun usta, iki az şekerli!" diye bağrışıyorlardı.

Öğretmenin gidici olduğunu gören mal müdürü:

– Salim Bey kardeşim, hayrola, bizi yüzüstü bırakıp nereye? diye sordu.

Oysa epeydir onlarla birlikte oturan Öğretmen Salim, üçüncü kez içtiği çayın boş bardağını masada biraz öteye iteleyip:

– E, dedi, eve geç kalmayalım. Vakittir.

– Ev kaçmıyor, kardeşim.

Jandarma başçavuşu, onun birden kalkmak istemesini başka bir nedene bağlayarak, dertlendi:

– Şu ilçede adam gibi, eli yüzü düzgün bir okuma ve dinlenme salonu olsa, kahve köşelerinde dumandan boğulmazdık.

Doğruydu dediği; sigara, nargile dumanına boğulmuştu

kahve. Birisi, kalkıp pencere camlarından birini açacak oldu mu, o pencereye yakın oturanlardan başka birisi, "Üşüdük anam!" deyip hemen kapatıyordu pencereyi.

– Salon mu, şehir kulübü mü bakalım, yakında o da olur inşallah! dedi mal müdürü. Kaymakam bey niyetlisiymiş diyorlar. Hiç değilse memurlar sık sık bir araya gelir, birbirlerini daha sık görürler. Öğretmenim, nedir yani, şimdi dumandan mı kaçıyorsun, yoksa bizden mi?

Öğretmen Salim başını salladı:

– Yo hayır, biraz işim var da...

Mal müdürü sağ gözünü kırparak gülümsedi:

– Kurt dumanlı havayı sever derler. Sen de eski kurtlardansın. Hele otur, otur biraz daha. Oradan buradan tatlı tatlı konuşuyorduk ne güzel. Yarın günlerden pazar değil mi canım? Okul yok nasılsa.

Öğretmen: "Okul yoksa da, öğrencilerin bakılacak yazılı ödevleri var!" demek üzereyken, jandarma başçavuşu onun ceketinden çekeledi:

– Mal müdürümüz otur diyor, öğretmenim. Ne kendi lâfı tükenir, ne başkasınınki tükensin ister.

Mal Müdürü Dursun Bey buna da gülümsedi:

– Etme eyleme başçavuşum, lâflamakta sen benden geri mi kalırsın?

– Yoo, seninki benimkine benzemez müdür, dedi başçavuş. Falanca köyde bir olay olmuş. Dağ bayır, soğuk ayaz dinleme, hadi jandarma başçavuşu koş oraya! Asfalt yolda otobüsle kamyon çarpışmış. Başçavuşum, git bak hele, ölen kaç kişi, kalan kaç kişi? Bu yüzden, eş dost yüzünü haftada ancak bir, iki gece görmekteyiz.

Mal müdürü:

– Bak! Bak bak, söz altında kalıyor mu hiç? Öğrencilerin bakılacak ödevleri var dedin, öğretmenim. Neymiş bu ödev, çok mu önemli?

Öğretmen Salim, ister istemez biraz daha oturmak zorunda kalıp, kısaca açıkladı:

– "Sizce, acımak nedir?" diye bir soru sordum onlara. Bakayım, her biri neler döktürmüş. Çocukların iç dünyaları bu soruya verecekleri yanıtlarla daha güzel, daha kolay anlaşılır. Merak ediyorum doğrusu.

– Kaçıncı sınıfa sordun bu soruyu?

– Dördüncü sınıfa.

Mal müdürü dedi ki:

– Acımak nedir bilir mi oncağızlar?

Gözleri bir an dalgınlaşan öğretmen, başıyla da onayladı:

– Eh işte, kendilerine göre bir şeyler bilmeleri gerekir.

Başçavuş atıldı:

– Öyle ya! Koşarlarken düşmüşler, canları yanmış, hiç değilse çürük dişin ağrısını çekmiş, acının ne olduğunu az buçuk duymuş anlamışlardır. Öyle ya!

– Birden kavrayamadın, karıştırdın başçavuşum... diye söylendi mal müdürü. –Nargilesini fokurdatıyordu bir yandan.– Acıyı değil, acımayı sormuş öğretmen. Merhameti yani. Başkasını kötü durumda görüp de üzülmeyi yani. Osmanlıcasıyla merhamet, öz Türkçesiyle acımak, bu.

Biraz sıkılarak, "E, peki canım, öyle olsun..." diyen başçavuş pek de mesleğinin adamı sayılmazdı. Davranışları sertlikten, katılıktan çok, yumuşak tepkilerden oluşurdu. Garsona üç demli çay daha söyleyip öğretmenin yüzüne baktı:

– Öğretmenim, öğrencilerin ödevlerine bakmadan önce sen deyiver hele bakalım; sence nedir acımak?

– Söz uzayacağa benzer. Bırakın gideyim.

– Varsın biraz uzasın. Bundan yıllarca önce ilk trafik kazasını gördüğümde içim kabarmış, yüreğim sızlamıştı. Göre göre alıştım şimdi. Yahu Emin, diyorum kendi kendime bazen, ne oldu sana böyle, yüreğin nasır mı bağladı? Şimdi, kendi oğlumun yüzünde bir çizik görsem, hadi gene, yüreğim kabarıyor. Bu nasıl şey anlamadım.

– Bilirim, tanırım seni. Aslında yufka yüreklisindir başçavuşum.. diye söze girdi Mal Müdürü Dursun Bey. Kazaları göre göre, kendin dedin, kazalara alışmışsın. Ama oğlunu yaralı görmeye alışmamışsın. Ondandır. –Bakışlarıyla, öğretmenin gözlerini araştırdı.– Doğru mu?

Öğretmen Salim, sırtını sandalyenin arkalığına yaslayıp kendini azıcık geriye alarak:

– Hem doğru, hem değil... dedi.

– Ne demek istiyorsun?

– Bu konuda benim de bildiğim pek bir şey yok, ama şunu demek istiyorum; çocuğumuz, anamız, babamız, ağabeyimiz, kardeşimiz, kısacası bütün yakınlarımız, aç ve açıktaysalar, dertliyseler, hastaysalar, bu durumlarıyla daha çok üzerler bizi. Bundan etkilenmemiz çok doğaldır. Çünkü biz bir aileyiz. Kan bağı ile bağlıyızdır birbirimize. Gelgelelim, oldukça dar bir çemberdir bu. Ailesinin iyiliğini, mutluluğunu isteyeni, bu yolda çalışanı kim yadırgar?

– Kim yadırgayacak? Elbette kimse yadırgamaz... dedi mal müdürü.

– Öyleyse, oğlunun yüzündeki küçücük çizikten kaygılanan başçavuşumuzu yadırgamayacağız, diye konuştu öğretmen. Bu, elde bir. Temel ilke. Ama sıra başkalarına, diyelim ki komşularımıza, yüzlerini daha yeni gördüğümüz yabancılara gelince, iş değişir. Aynı sevgiyi ve ilgiyi yabancılara gösterebilen insan, gittikçe daha çok insanlaşır. Birincisi yalnız yakınlarına açık, öbürlerine kapalıdır. İkincisi, ırk, ulus, din ayırımı gözetmeksizin bütün insanlara açıktır. Böylesine bir açıklık, gönül zenginliği de, bizi hem mutlu, hem mutsuz kılar. Mutluyuzdur, çünkü içimiz herkese sevgiyle doludur. Mutsuzuzdur, çünkü çevremizde sık sık, mutsuz, güç durumlar içinde insanlar görürüz. Üzülmemek elde değildir buna. Size dedim, konu deşildikçe uzar gider.

Bardağındaki çayı yudumladı öğretmen. Hafifçe yüzünü buruşturdu. Garsondan bir dilim limon istedi. Onun konuştuğunu, mal müdürü ile jandarma başçavuşunun da dinlediğini gören birkaç kişi, "Acaba öğretmen neler diyor?" merakıyla, sandalyelerini usul usul çekerek, masaya sokulmuşlardı.

Onları görmezlikten gelip:

– Birisini sevmek başka şey, birisine acımak gene başka şey... diye konuşmasını sürdürdü Öğretmen Salim. –Garsonun getirdiği limonu attı çayına. Sonra kaşıkla çın çın, karıştırdı çayı.– Birisine neden acırız? Dibini eşelemeye, altını kurcalamaya gelmez.

– Gelsin! dediler.

O da, düşüncesini şöyle açıkladı:

– Bana kalırsa, acıdığımız kimseyle bizim aramızda bir özdeşleşme kurulur. Demem o ki, insan kendini karşısındakinin yerine koyar. Karşısındakine acır, acınır görünürken, dönüp dolaşıp kendine acır. Kısacası, acıma duygusunda ben her zaman

biraz gizli bir bencillik bulmuşumdur. O yüzden de, birisine acımaktansa, onu sevmeyi yeğlerim.

– Hoppala paşam maşallah! dedi mal müdürü.

Ayrıca, elini sallayarak, bu görüşü beğenmezliğini belirtmiş oldu. Tartışmak istemediğini yeniden söyleyip, herkese iyi geceler dileyerek gidici olan öğretmenin yüzüne karşı da:

– İyi geceler. Merak etme, biz senin ardından ifadeni almasını biliriz. Dedikodunu yaparız! demekten çekinmedi.

Öğretmen buna gülmüş, "Artık orasına karışmam. Siz bilirsiniz!" diyerek, askıdaki paltosunu, boyun atkısını, şapkasını alıp kahveden çıkmıştı.

Kapının her açılışında zehir gibi bir hava doluyordu içeriye. Gene öyle oldu. Kahvedekiler, âdeta, kimsenin girip çıkmasını istemez durumdaydılar. Kalkanı alıkoymaya uğraşıyorlar, oyunları uzatıyorlar, yeni girene tersçe bakıyorlardı. Tanıdıklarıysa, o zaman başka.

Başçavuş mırıldandı:

– Dışarda ayaz çıktı herhalde.

Masaya yakın oturan Çarıkçılar Mahallesi Muhtarı Hasan Sönmez bilgi verdi:

– Ben gelirken kar serpeliyordu.

Komşusu olan Muharrem Ağa da karıştı söze:

– Ee... Başçavuşum, adlı adınca, buna karakış demişler.

Mal müdürü ona döndü:

– Bizim mahallenin kıyılarına kurtlar inerse yandık.

– İnmez inmez, meraklanma müdür bey, dedi Muharrem Ağa. Biz burada daha ne soğuklar gördük. İnse de, köpekler onları geri atar, kaçırtır.

– Hadi be yahu Muharrem, senin bekçi köpeklerin, çoban köpeklerin aç kurtla, azgın kurtla baş edebilir mi ki? diye muhtar takıldı ona. Kurdu gördüler mi kuyruklarını kıstırır, sinerler bir köşeye.

Çiftlik çubuk sahibi Muharrem diklendi:

– Kim demiş? Benim azman köpekler sıska kurtla nasıl baş edebilemez oluyor, arkadaş? Eder de, daha da öteye bilem geçer!

Söyleşiyi dinleyen gençlerden biri güldü:

– Sürümün başında üç beş itim var deyi kabarırsın Muharrem dayı, he mi?

– Oğlum, yaşına göre konuş. Bilir bilmez konuşma!

Adamın dalına basmaktan hoşlanan delikanlı, arkadaşlarına bakıp, gülümsemesini sürdürdü:

– Yaşı anladık ağam, lâkin bir de baş var. Ona ne diyeceksin?

– Koyun başı mı, deve başı mı, hangisi?

– Sen hangisini beğenir isen onun başı olsun, dayı!

Başçavuş baktı şakalaşalım derken biraz sonra birbirlerine girecekler, onları yatıştırmaya çalıştı:

– Canım nedir birbirinizle alıp veremediğiniz? Böyle konuşmaların sonu nereye varır bilinmez.

Muhtar Hasan Sönmez ondan yana olup:

– Heç işte başçavuşum, bizimkisi gevezelik... diye söylendi. Kurt ve it davası. Duydun, ben derim, aç kurtla tok it baş edemez. Kuyruğunu kıstırıp kaçar bir deliğe. Komşum Muharrem der, dalaşmaya tutuştuklarında it kurdu harman eder. –Sonra, Muharrem'in bir şey demesine fırsat vermeden, sesini ve konuyu değiştirdi.– Müdürüm, bu şimdi giden

Salim Öğretmen'e de okulda çocuklar ve kendi öğretmen arkadaşları "Deve Salim–Sıfırcı Salim" derlermiş, doğru mu ki?

– He, dedi Muharrem Ağa, onu ben de duydum. Nümereyi sanki kesesinden veriyor.

Nargilesinin marpucunu yerine koyan mal müdürü, parmaklarını göbeğinin üstünde birbirine kavuşturup:

– Neylersiniz, her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır, dedi. Öğrencilerin hepsi de harıl harıl çalışkan mı, uslu mu? Yoo.. çoğu haylaz, dalgacı. Kimisi, okulu bir çeşit eğlence yeri sanıyor. Ben, benim ikizler, sesleri çıkmıyor, yukarda ders çalışıyorlar belliyordum, bir de çıkıp baktım ki, ipliğin ucuna makara dolamışlar, kedi yavrularıyla oynuyorlar. Durur muyum, yapıştım kulaklarına kerataların. "Bir daha yapmayacağız babacığım..." diye kesin söz almadıkça, bırakmadım.

Muharrem Ağa önce gözlerini kırpıştırdı bir, sonra başını salladı:

– O yönden haklı gibisin, evet. Bu zamanda çocuk yetiştirmek, çocuk okutmak çok güç. Benimkilerden anaları yaka silkiyor ki nasıl! Emme beni gördüler mi, uslanırlar canım, çok uslanırlar, mum direk olurlar.

Başçavuş anlamak istedi:

– Dayak zoruyla mı?

– Hayır. Varsan baksan, onları anaları döver. Ben dövmem. Neden der isen, çünkü döver isem bir yerlerini kırarım. Bakarsın elimde kalırlar. Şöyle bir gözlerimi belirtmekle, kaşlarımı çatmakla yetinirim ki, yeterlidir.

Muhtar Hasan komşusunu ilk kez doğrularken gülümsüyordu:

– Çocuk ile yüzgöz olmayacaksın.

– Arada bir uzaklık bırakacaksın ki, diye tamamladı Muharrem Ağa, saysın seni. Korksun senden!

Başçavuş ikisine ayrı ayrı bakıp, sordu:

– Çocuk senden korksun mu, seni sevsin mi? Bir de bu var!

Muharrem Ağa atıldı:

– Önce korkmalı, başçavuşum. Korkmalı, yılmalı benden.

Muhtar: "Sevmesine gelince..." diye başlamışken, sözü kaptı ağzından:

– Dur komşum! O sonra gelir, sonda gelir.

Mal Müdürü Dursun Bey, göbeğinde kavuşturduğu ellerini çözmüş, sağ elinin tırnaklarını inceliyordu şimdi de. Usul bir sesle:

– Bence yanlış.. dediği duyuldu.

Muharrem Ağa atıldı gene:

– De bakam söyle ki, biz de öğrenelim, müdür. Yanlışı nerede bu işin?

– Senden korkan, gözü yılgın çocuk sana açılır mı, ağam? Duygularını, düşüncelerini saklar, gizler senden. Niyetlerini, dileklerini dışa vurmaz, içine kapanır. Tosbağa gibi büzülür sana karşı. Öz çocuğunu tanıyamazsın. Yabancı biri gibi olursun.

Muhtar da, başka yönden destekliyordu komşusunu:

– Kusura bakman, bizde töre budur, müdürüm. Siz, evet buraya geleli çok oldu emme, gene de dışarlıklısınız, buradan değilsiniz. Çocuk dediğin az birez okşanmalıdır, sopayı tanımalıdır. Yoksa başa çıkılmaz.

– Yaramazlıklarını gördüğünde kulağını çekmen yetmez mi?

– Yetmez. Ve de, yetmiyor. Varsın bubasına açılmasın. Bizde çocuk kısmısı, erkek ise ağasına, kız ise anasına, bacısına açılır.

Muharrem Ağa tamamladı:

– Her bakımdan daha doğrudur. Dertlerini, dileklerini bana açmış da, arkadaş gibi olmuşuz. Vay başıma gelenler! Ondan sonra derse ki, "Gel buba, gayfeye gidip seninle aznif, domino oynayalım!" Derse ki, "Buba canım sıkılıyor. Bana bir sigara ver de içem!" Ben neylerim o zaman? Böyle bir evlât yetiştirdiğimden ötürü elâleme rezim olurum!

– Sen işi birden büyüttün, abarttın, ağam! dedi başçavuş. Babasını seven, babasına arkadaş olan hiçbir çocuk böyle şeyler söylemez ona. Dili varmaz. Tam tersine, aradaki yakınlığı yitirmemek, bozmamak için, sözlerine, davranışlarına daha çok dikkat eder.

"Kim bilir!" diye mırıldanan Muharrem Ağa, paketini altın köstekli yeleğinden çıkartıp, oradakilere sigara tuttu. Bu da ağalık törelerinden olsa gerekti. Kimi aldı yaktı, kimi istemedi.

– Benim ikizler, Ali ile Veli, başarılı sayılır. Senin oğlan başarılı mı okulda?

– Eh, ne bilem! –Muharrem omuz silkeledi.– Sınıfları heç kalmadan geçebiliyor ki, ne devlet!

O zamana dek hep susmuş, hep konuşulanları dinlemiş olan Çerçi Süleyman adında, köy köy dolaşarak gezici tuhafiyecilikle geçinmeye çalışan birisi, söz almak istercesine parmağını yukarı kaldırmıştı.

Bu davranışı, bıyık altından gülümsemelere yol açtı.

Adamcağız, dedi ki:

– Benim Niyazi'nin şu Salim Öğretmen'le başı dertte biraz. Ders dışı sorularla zihinlerini bulandırmaktaymış.

Yokluğunda, dostluğuna sahip çıkıp:

– Hiç sanmam, dedi mal müdürü. Onların zihinlerini açmaya çalışıyor. Adamın ters, sert görünüşüne, hani uzun bacaklarına, kamburca sırtına bakıp deve derler ya, develiğine ne siz aldanın, ne çocuklar aldansın. Aslında içi yumuşaktır onun. Koca sınıfta kimseyi geride bırakmıyor, önce numarayı kıt veriyor, ama sonunda hepsini geçiriyor. Ders dışı sorular sorması da, bence, çocukları düşünmeye, çevreleriyle ilgilenmeye alıştırmak için.

Başçavuş, her nedense, içini çekti:

– Terslik taslamasının bir başka nedeni de, sanırım, hepimiz çoluk çocuk sahibiyken, onun çoluk çocuk sahibi olmayışıdır.

Mal müdürünün:

– Zaten çocuk sahibi olsa, bizler gibi onun da sırtı yere yapışırdı! demesi, yeniden gülüşmelere yol açmıştı.

Saat o sırada gecenin on birine yaklaşıyordu.

KÜÇÜK BİR KIZ

Kahvedekiler söyleyişi koyulaştırmışlarken, karlar çıtırdıyordu Öğretmen Salim'in ayakları altında. İri kıyım bir adamdı. Paltosunun yakasını yukarı kaldırmıştı. "Üff.. amma da soğukmuş!" diye söylenerek yürüyordu.

Hafif bir sesleniş duydu:

– Hişt, hişt.. Bayım!

Durdu, kulak kabarttı:

– O ne? Kim var orada?

Ortalıkta, önünde kimseyi göremedi.

Ses çok zayıf olarak, "Bayım!" demişti. Bu "Bayım" sözüne tutulurdu öteden beri. "Bu bayım sözüne yoktur sayım suyum. Kaymakam beye de bayım desenize!" diyerek çatkınlaşırdı. Baktı sağına soluna. "Ha, kim var orada?" diye seslendi. Dönünce, kepenkleri kapalı ve içerlek bir dükkânın önünde büzülmüş duran küçük kızı görebildi.

Durum oldukça yadırgatıcıydı

– Ha, kimsin sen ördek yavrusu? diye söylenerek yaklaştı ona. –Ama biraz çekingendi doğrusu ve ördek yavruluğunu

hemen.yakıştırmasının da bir anlamı yoktu zihninde.– Karda kışta kapalı dükkân önünde ne işin var senin?

– Kibrit, çengel iğnesi satıyorum.. dedi küçük kız. Birkaç kutu kibrit alsana benden!

Öğretmen iyice şaşırdı:

– Kibrit, çengel iğne satmanın tam havası! Üstelik, gecenin bu saatinde! –Eğilip, yakından yüzünü görmeye çalıştı. –Kim salıverdi seni sokağa?

– Hiç kimse.

– Söyle bakayım; bunları satıp, kazancını anana, babana mı götüreceksin?

Soruların karşılıkları kolay geliyordu:

– Benim anam babam yok ki..

– Peki kime götüreceksin?

– Kimsem yok ki..

Şaşkınlıktan şaşkınlığa uğruyordu Öğretmen Salim.

– Peki, dedi, topla o kutuları, düş önüme!

İşte o zaman ilginç bir direnişle karşılaştı:

– Ben karakola gitmem ki..

– Allah Allah, hap kadarlık kızsın, karakolu ne bilirsin?

– Yoldan geçen senin gibiler alır karakola götürürler. Bilmez miyim!

– Ne olur sonra?

Öğretmen anlamak için soruyor, karşılığını da gene sektirmeden alıyordu:

– Karakolda durulur mu, bayım? Kaçarım.

– Kaçman doğru mu?

– Bilmem ki..

– Hiç doğru değil.

– Bilmem ki..

– Haklısın, doğru.. diye mırıldandı Öğretmen Salim. Bu yaşta neyi ne kadar bileceksin? Topladın mı yerdekileri?

– A'ah, toplamadım.

– Neden?

– Ben karakolluk bir şey yapmadım ki.. kibrit, çengel iğne satıyorum.

Sesini sertleştirerek:

– Anladık yahuu.. diye çıkıştı öğretmen. Topla dedim sana. Topla ve düş önüme bakalım!

Sorusu bir direnişti küçük, satıcı kızın;

– Nereye götüreceksin beni, karakola değilse?

Ayrıca, gizli bir korku yer tutmuştu bu soruşta. İçten içe bir korku. Kim bilir, belki de adamın iriliğinden, sesinin kaba sertliğinden korkmuştu.

Öğretmen Salim'se, bocalıyordu. Ama şimdi kararlıydı onu nereye götüreceği konusunda. Biraz daha kurcaladı:

– Evine götüreceğim. Bu saatte, ıssız sokaklarda kibrit mibrit satılmaz, kızım!

– Evim yok ki..

– Sokaklarda mısın hep?

– Ne olmuş sokaklardaysam? Sana ne?

Sonunda, baklayı ağzından çıkardı öğretmen:

– Öyleyse seni bizim eve, anama götürürüm. Karakol diyorum, istemiyorsun. Torunu torbası hiç olmadı. O baksın sana.

Bu kez de küçük kız onu soru yağmuruna tutmuş, sorguya çekmeye başlamıştı:

– Anan dayakçı mıdır? Döver mi beni?

– Yok canım, niçin dövsün?

– Yaşlı karılar cadıya benzer.

– Hayır kızım, benimkisi melek gibidir.

– Sen döver misin?

– Dövmem. Niçin, neden döveyim?

– Ya kızarsan, kızdırırsam seni?

– Çok kızarsam, tepemin tası atarsa söylenirim, homurdanırım biraz. Kızgın ayılar gibi homurdanırım. Hepsi o kadar. Amma da sorguya çektin ha! Akıllısın, uyanıksın, anladık ama şimdi düş önüme, eve gidiyoruz. Unutma; kocamış anamı görür görmez, sarılıp elini öpeceksin.

– Ben herkesin elini öpmem ki. Neden öpeyim?

– Öpersen çok hoşlanır, bayılır artık.

– Çok hoşlanınca, bayılınca ne yapar?

Öğretmen, anlatmaya çalıştı:

– Öpüp okşar, sever seni. Uzatma! Bak, soğuktan tir tir titriyorsun yazık. Çenelerin atıyor. Ayakların da çorapsız mı ne? Yoksa var mı? Karanlıkta göremiyorum.

"Var!" diyen küçük satıcı kız gerçekten titriyordu. Ayağının birini yukarı kaldırıp gösterdi kısa konçlu, yün pamuk karışımı çorabını:

– İşte!

"Ben, senin sandığın denli yoksul değilim!" demeye mi getiriyordu neydi? Yoksa, böylesine acınmak gücüne mi gitmişti?

Yaşlı bir anacığı vardı Salim Öğretmen'in. Ak saçlıydı. Nur yüzlüydü. Dikiş dikerken, pirinç ayıklarken, kitap ve gazete okurken gözlük takardı. Bel ve diz ağrıları çoğalalı beri namaz kılamıyor, seccade üzerine kapanıp doğrulamıyordu gönlünce.

– Buyur valdanım (valide hanım), bu kış kıyamette sana bir ördek yavrusu.. Al, hayrını gör, ne yaparsan yap! diyerek, ılık havaya girince titremesi çoğalan küçük kızı onun önüne doğru iteledi.

O da, "Verin haminneciğim, elinizi öpeyim!" diyen küçük kızı hiç yadırgamadan, yabancılık göstermeden kucakladı. "Gel evlâdım, gel yavrum!"larla başladı onun donmuş, koçan olmuş ellerini, ayaklarını ovalamaya. Hemen aşağı kattaki kendi odasına almış, sobadan biraz uzağa oturtmuştu.

– Karıncığın aç mı, karıncığın? diye sordu.

Sokaktan gelme garip konuk mırıldandı:

– Değil. Sağ ol.

Gelgelelim, buna aldırmadı, kulak asmadı yaşlı kadın:

– Ben de soruyorum. Na kafa! Açsındır. Şimdi, hemen şimdi sana bir şeyler hazırlarım. Önce çorba. Tarhana çorbası. Sever misin? –Küçük satıcı kızda gözler parladıysa da, ses çıkmadı.– Sıcak bir şey iç ki yavrum, için ısınsın. Güzel güzel doyur karıncığını!

Öğretmen Salim, yukarıya, kendi çalışma odasına çıkmadan önce, bir an kapı önünde durup:

– Çorbayı burada, sobanın üstünde ısıtabilirsin.. diyerek kolay yolu göstermek istedi anasına.

– Hayır! –Kaşlar yukarı kalktı yaşlı kadında.– Mutfakta ateş yanıyor. Daha tez olur.

– Sen bilirsin.

– Öğleden sonra çamaşır yıkamıştım. Kazanda hazır ılık su varken yıkasam şu yavrucağı, üşütür müyüm?

Öğretmen, sorumluluktan kaçınırcasına:

– Bana değil, ona sor, valdanım.. diye söylendi.

Kızın sesi hiç çıkmıyor, bakışları ana ile oğul arasında mekik dokuyordu. Konuşmaları merakla izleyen bir seyirciydi sanki. Ya da, üç kişi arasında oynanması gerekli bir oyuna katılmayı henüz akıl edemeyen üçüncü oyuncu gibiydi. Yalnızca bakıyor ve dinliyordu.

Bunun üzerine, kararı gene öğretmen verdi:

– İlkin yıka, karnını sonra doyur.

– Öyle mi etsem?

Yaşlı kadına göre, açı doyurmak, kirliyi temizlemekten daha önemliydi. Önde gelirdi.

– Tabii, dedi oğlu. Temiz temiz otursun sofraya. Ben yukarıya çıkıyorum. Çalışacağım. Siz işinize bakın.

Küçük kız kulak kabarttı; iri kıyım adamın ağır adımları altında bayağı inler gibi sesler çıkarıyordu tahta basamaklar. Bu sırada onun anası ellerini avuçlarına almış inceliyordu. Gülümsemekteydi.

– Temizliğe tırnaklardan başlasak mı güzelim, ne dersin?

Kirli, uzun tırnakların içleri kapkaraydı gerçekten. Çoraplar çıktığı zaman, ayak tırnaklarının da aynı durumda oldukları görüldü. Hattâ, başparmakla yandaki parmakların tırnakları fazla uzunluktan bükülmüş, et üzerine kıvrılmıştı.

– Vah anam. Vah vah.. diye yazıklandı öğretmenin anası. Nasıl şey bu böyle? Sana hiç mi bakan olmadı? –Bir süre aradığı tırnak makasını sonunda bulmuştu. Buna pek sevinmişe

benziyordu.– Uzat bakayım bana elini. İlkin şu elini, cici elini, sağ elini..

Biraz çekinerek elini uzattıktan sonra, öğretmenin anasının yüzünü yakından süzen küçük satıcı kız, pattadak dile gelip: "Güzel kocakarısın sen!" demez mi?

Afalladı, şaşırdı, ne diyeceğini bilemedi kadıncağız. Gülmek istedi, gülemedi. Çatınmaya kalkıştı, beceremedi. Bambaşka bir kızdı bu kız. Yaşıtlarına benzetemezdin, onlarla aynı torbaya koyamazdın. Hem çok bilmişti, hem de çok saf. Ancak şurası kesin ki, eğitimin "e" sinden bile habersizdi. Gene şurası kesin ki, içinden geçenleri olduğu gibi söyleyecek denli dobra dobra, açık sözlü, açık yürekliydi.

– Yaşlı kadınlara kocakarı denilmez yavrum, ayıptır... diye mırıldandı. Senden biraz büyüğüne abla dersin. Daha büyüğüne teyze dersin. Benim gibi koçamışına, demin dediğin gibi, haminne dedin mi, daha güzel olur.

Renksiz yanaklar pembeleşti küçük satıcı kızda. Anlaşılan biraz utanmıştı.

Onu daha çok utandırmamak için yüzüne bakmaksızın, mırıltı biçimindeki konuşmasını sürdürüyordu yaşlı kadın:

– Oğlum da bana "valdanım" der nedense. Komşular Huriser Hanımteyze derler. Senin adın ne bakayım?

Küçük kız omuzlarını yukarı kaldırdı:

– Bilmem ki..

Adsız insan olmazdı. Ama sokaklarda, anasız babasız dolaşan kızcağız, bebekliğinde konan gerçek adını sonradan unutmuş gitmiş olabilirdi. Kim bilir belki de onu söylememek için kendince önemli sayılan birtakım nedenleri vardı. Küçücük kafasından, adını ele vermekle, kendini ele vermeyi aynı şey

sayan kuşkular, korkular, yılgılar geçiyor olabilirdi. Dolayısıyla, bunun üzerinde şimdilik durmamak gerektiğini anladı, Huriser Hanım:

– Tırnaklarını kesiyorum. Sonra seni yıkayacağım. Sonra giydireceğim. Daha sonra, karnını doyuracağım. Sakın sana öyle gelmiş olmasın? Birisi bize yakınlık gösterirse, bizi severse, gözümüze güzel görünür de... Sakın beni güzel bulman ondan olmasın?

– Bilmem ki.

– Ama sana bakıyorum da, asıl senin annen güzel kadınmış. Öyle anladım.

Boş bulunup:

– Hı.. diye uzattı kız. Çok güzeldir.

– Güzeldir dedin. Demek annen yaşıyor?

– Öldü. Yok şimdi.

– Ama, güzeldir dedin. Ölmüş olsaydı, güzeldi diyecektin.

Baş, sertçe iki yana sallandı garip konukta:

– Yok. Öldü o!

– Neden ölsün zavallı? Umarım ölmemiştir.

– Hayır, hayır! derken sesi ilk kez yükselmişti.

– Ya baban?

– O da öldü. Hem çoktan öldü.

Elini onun dal gibi ince omzuna attı Huriser Hanım. Gözlerinin ta içine bakarak:

– Ah anacığım, yazık olmuş sana... deyip içini çekti.

Onların ikisini aşağıda baş başa bırakan öğretmense, yukardaki çalışma odasına kapanıp, öğrencilerinin kompozisyon görevlerini gözden geçirmeye başlamıştı. Sert bir yel pencere

camlarını tartaklayıp duruyordu. Odası soğukçaydı. Aşırı sıcaktan rahatsız olur, dondurucu olmayan soğuk havaları severdi ya, anasının içini hazırlayıp kapısını açık bıraktığı saç sobadaki çırayı tutuşturmakta gecikmedi. Kapısını kapatınca harladı, çıtır çıtır yanar oldu soba. Yel, bacanın havasını bastırmıyor, sanki yukarıya doğru emiyordu. İçleri kurumsuz, temiz baca ve borular güzel çekiyordu. Biraz sonra, büyük kapağın ortasındaki küçük kapağı sonuna dek kapatıp, odunların har har yanarak kısa sürede kora, küle dönüşmesini engelledi. İncelediği ödevlerden beğendikleriyle beğenmediklerini ayırmaya girişti. Kimisinin bozuk tümce kuruluşları ve yazımları hiç de iç açıcı olmuyor, onu bayağı umutsuzlaştırıyordu. İnsan her şeyden önce ana dilini bilecekti. Onu düzgün konuşacak, yanlışsız yazacaktı. Yanlış yunluş yazmış, noktayı, virgülü nereye, ne zaman, nasıl koyacağını bilmemiş öğrenciyi, ödevin başındaki adı ve soyadıyla arıyordu ilkin. Bir de o öğrenciyi gözlerinin önünde canlandırıyordu. Ona, sanki karşısındaymışçasına, "Ah seni gidi seni!" dercesine başını sallıyordu daha sonra. Gören olsa, bu duruma gülerdi. Ah şu unutkanlık, tembellik, baştan savmacılık! Çalışkan, akıllı öğrenci kompozisyonlarıysa, gözlerine hafif bir ıslaklık ve bulutlanma kazandırmaktaydı Öğretmen Salim'in. Bunu da bir gören olsa, gülüp geçmez, duygulanırdı herhalde. "Senin de, mesleğinin de amma dertleriniz, tasalarınız, değişik sevinçleriniz varmış meğer!" derdi belki

Öyleydi böyleydi, yatağa girdiğinde, gaz lâmbası ışığında sürekli okumaktan gözleri kan çanağına dönmüş, saat de sabahın üçünü bulmuştu. Pazar sabahları geç kalkabilirdi nasılsa. Anası bunu bilir, ortalıkta pısır pısır dolaşır, gazete ekmek süt getiren bakkal çırağına, o daha zili çalmadan açardı kapıyı. Sesini kısarak, nerdeyse işaretle konuşurdu çırakla.

Öğretmen Salim evinin yıllardan beri süregelen töresi, alışkanlıkları!

Geç yatmıştı ya, bayağı şeytan dürtmüş gibi erken, üstelik sıçrayarak uyandı. Tedirgin edici bir karışıklık vardı kendinde, ama acaba neydi? Ya, evet, anımsadı; hiç hesapta olmayan bir küçük, bir garip konuk getirmişti dün gece eve. Getirmişti, e peki, sonra? Sonrasını öğrenmek için sabırsızlandı. Muslukta el yüz yıkayıp, pijamasının üstüne hırkasını giyerek hemen aşağıya indi. Kahvaltı sofrasında, tarazlı saçları yıkanıp taranmış, eli yüzü açılmış, sırtına uydur kaydır pazen entari giydirilmiş küçük bir kız oturuyordu. Dün geceki kızla en küçük bir ilgisi, ilişiği olmayan bir başka kız! Gözlerine inanası gelmeden, şaşkın şaşkın baktı kaldı ona. Akıl ermez, güç yetmez, inanılmaz olay denilen şey, mucize denen şey böyle bir şey miydi acaba?

Yutkundu:

– Anacığım..

Çatallı çıktı sesi.

Oda, kızarmış ekmek kokuyordu. Ne güzel kokuyordu! Sobanın üstündeki çaydanlığın ağzına eğer Huriser Hanım bir gazete parçasını dürüp bükerek tıkaç gibi koymamış olsaydı, demli çay kokusu da sarardı ortalığı. Bu alışılmış kokulara karşılık, sanki görüntüyü ve kokuyu tamamlayan, bütünleyen ince bir konuk!

Yaşlı kadın, anacığı, Huriser Hanım, sabahlara dek uğraşarak, makinesinde dikişler dikerek, bir tek gecede, o suratındaki kiri yalasalar nerdeyse yedi mahallenin köpeğini doyuracak kirli kara kızdan, ipek gibi sarı saçlı, iri mavi gözlü, minnacık bir "peri kızı" çıkarmayı başarmıştı.

Gene yutkundu:

– Günaydın!

– Günaydın, oğlum. Bakıyorum şaşırmış gibisin?

Huriser Hanım kızarmış ekmek dilimlerini çeviriyor, gevrekleştiriyordu mangalda.

– Benim yerimde kim olsa şaşırır, anacığım.. dedi Salim Öğretmen.

Sofra başında onları bekleyen "peri kızı"na döndü sonra:

– Günaydın küçük bayan! Nasılsınız?

Yanıtını aldı:

– Günaydın bayım, iyiyim.

Ensesini kaşıyan öğretmen:

– Ha, bak, sakın ha bana bayım deme! diye uyardı onu. Bayım dedin mi, yoktur sayım suyum. Ya amca de, ya baba de, ya dede de, ya öğretmenim de. Seç beğen, bir şeyler bul söyle, ama sakın bayım deme!

– Günaydın öğretmen amca!

– Bu da pek olmadı ya, neyse! dedi öğretmen. Yakışanı, uyanı bulacağız. Adın neydi senin bakayım?

– Hiç, dedi küçük kız, benim adım yok ki.

– Daha neler! Adsız çocuk olur mu?

– Ben de sordumsa da öğrenemedim. Unutmuş, bilmiyor... diye anlattı yaşlı kadın. Sokaktakilerin kimi "Sarı Kız", kimi "Sıçan", kimi "Bitli," kimi "Şıllık" diyormuş. Acaba biz ne desek?

Ona göz ucuyla bakan öğretmen:

– Peri kızlarına benziyor. Peri diyelim! dedi.

– İyi buldun oğlum. Uydu, yakıştı vallaha. Peri olmak ne iyi, değil mi yavrum?

– Bilmem ki.

Küçük kızda omuzlar hafifçe yukarı kalkmıştı gene. Bu omuz oynaması onda birçok anlama geliyor, hiç değilse, bir ilgisizliği belirten davranış yerine geçiyor olmalıydı. Ama ne de olsa kendisine en yaraşan ad bulunmuş ve konulmuş durumdaydı. Omuz başlarını kaldırıp oynatması durduktan sonra, onda bir kaşıntı baş gösterdi. Bir şeyden huylanmışçasına, koltuk altlarını, göğsünü, sırtını kaşıyordu şimdi de.

Eyvah, bütün evi ister misin bitler, böcekler sarsın? Elinden hiçbir şey gelmeyecekse, otur ağla artık! Şunca yıllık öğretmenliğinde, bitli çocuğa hiçbir zaman dayanamamıştı. Onu hemen öbürlerinden ayırır, temizlenip gelmesi için evine yollardı. Eskiden, "Pire itte, bit yiğitte bulunur" derlermiş. Ne insanlarmış! Varsan baksan, bir bakıma, suçları da yokmuş pek. Sabun nedir tanımayan, sabun yüzü görmeyen evler varmış. Sonra da savaşların, savaş cephelerinin elverişsiz koşulları, insanı bitle böcekle savaşmaktan önce, düşmanla savaşıp boğuşmaya zorlarmış elbette.

Kendi gözleriyle görmediyse de, görenlerden duymuş, dinlemişti: Kimi cezaevlerinde hükümlüler, bedenlerinden alıp kutulara koydukları besili bitleri kutulardan çıkarır, bir somuna, bir paket sigarasına, bitler arası yarışmalar düzenler, eğlenirlermiş.

Dolayısıyla, huylanıp:

– Anacığım, sen bunu yıkamadın mı? diye sormaktan kendini alamadı.

Yaşlı kadın gülümsedi:

– A oğlum, yıkamaz mıyım hiç? Leğene oturttum, kaç kez, hem de kokulu sabunlarla yıkadım. Eğilip koklasana.. Oh, misler gibi oldu!

– E peki, bu kaşınmak nesi?

Yüzündeki gülümseme genişledi Huriser Hanım'ın:

– Söyleyeyim ama garibine gitmesin. Kirlilikten falan değil, temizlikten kaşınıyor yavrucak.

– Temizlikten mi? Şaşarım doğrusu.

– Nesine şaşıyorsun anlayamadım. Alışmamış; üzerinden kat kat kiri akınca, biraz keseleyince, derisi inceldi yavrucağın. En hafif çamaşırlar bile onun sırtını, boynunu dalıyor şimdi. Değil mi kızım?

"Hı.." derken, hı'yı uzattı Peri.

– Hı demezler, evet derler, yavrum.

– Evet.

– Bak gördün mü?

Masada, küçük kızın karşısına oturdu. İçine yarım dilim limon atılmış çayı önüne çekti. Kızarmış ekmeğe önce yağ, sonra üzerine reçel sürüp konuğa uzattı:

– Hem yiyelim hem konuşalım.

Peri, dilimi ucundan kavradı. İştahlı çocuğa benzemiyordu pek. Ya yiyecek yemek bulamadığından midesi küçülmüştü ya da onlardan çekiniyordu. Anasına baktı:

– Dün gece nasıldı?

– Eh, dedi Huriser Hanım, çorbayı güçlükle bitirdi. Başka şey yediremedim.

– Unutma evlât, can boğazdan gelir!

Kendisininse, diyecek söz yok, iştahı yerindeydi her zaman. Üstelik, bu kez, kızcağızı imrendirmek için, iki ısırışta koca dilimleri göçürürken ağzını da şapırdatıyordu. Anasını güldürdü:

– Ama oğlum, ağzını şapırdatmakla çocuğa iyi örnek olmuyorsun!

Haklı söze ne denir? Uslu, ezik bir tavırla boynunu büküp,

– İki gözüm anacığım, dedi Salim Öğretmen, azarlama beni. Bir daha yapmam! –Kendisine gözlerini açarak bakan kıza göz kırptı sonra.– Eyy, nerede kalmıştık? Ha, evet, temizlik. Hiç merak etme ördek yavrusu. Kısa zamanda alışır gidersin.

– Bilmem ki...

– Alışırsın, alışırsın. İnsan her şeye alışır. Kirliliğe de, temizliğe de.. Söyle bakalım, kaç yaşındasın?

– Bilmem ki.

– Onu bilmiyorsun, bunu bilmiyorsun. Bari okuyup yazma biliyor musun?

– A'ah.

– A'ah demezler, hayır derler.

– Hayır.

Gülümseyerek gelip, aralarındaki iskemleye yerleşti Huriser Hanım. Peri'nin inci gibi dişlerle geveleyip durduğu ekmeğe biraz üzüntüyle bakıp:

– Şu benim koca oğlum var ya, diye katıldı konuşmaya, ilkokul öğretmenidir. Hemen hemen sen yaştaki, senden biraz daha yukarı yaşlardaki çocukları okutur.

Küçük kız, onunla sanki daha rahat konuşuyor gibiydi:

– E, dedi çocuklar okuyunca ne olur?

– İlkokulu bitirmiş olur.

– Sonra?

– Sonra daha yüksek okullara giderler.

– Sonra?

– Okul biter, hayata atılırlar.

– Hayata atılırlarsa ne olur?

– Her biri bir işe girer, ekmek paralarını kazanırlar.

Ummadıkları bir yanıt geldi Peri'den:

– Ekmek paramı ben de kazanıyorum.

Özellikle Huriser Hanım'ın ağzı açık kaldı:

– Sen de mi? Nasıl?

Durumunu, derdini anlatamamış büyük insanlar gibi elini sallayıp:

– Canım, dedi küçük kız, kibrit, çengelli iğne satıyorum ya!

Ana-oğul, bakıştılar. Çetin cevizlerdendi. Kolay başa çıkılmıyordu. Sözü gene, gülmemek için başını öne eğen Öğretmen Salim aldı:

– Peki evlât, sana bir soru: Dün, sabahtan akşama değin kaç kutu kibrit, kaç çengelli iğne sattın?

– Çengelli iğne alan olmadı. On kutu kibrit sattım.

– Peki, hepsinden kaç kuruş kazandın?

– Şey..

Bir düşünce almıştı Peri'nin yüzünü.

– İstersen uzun hesaplara dalma şimdi.. dedi öğretmen. O kazandığın parayla neler aldığını söyle, yeter!

– Bakkal İlyas emmiye götürdüm verdim. O da bana çeyrek ekmekle bir tutam zeytin verdi. Ya.. işte!

Küçük kız bu kârlı alışverişle şişinedursun, yaşlı kadın bayağı ağlamaklı olmuştu. Deşildikçe, kurcaladıkça, daha çok yürekler acısı bir durum çıkıyordu ortaya. Acaba ona bir şey sorulmaması daha mı iyiydi? Ama bir şey sorulmadan, öğrenilmeden de durulamazdı ki..

Bu ağır havayı dağıtmak için, işi biraz şakaya boğdu Salim Öğretmen:

– Kardeş, ne sordukça bilmiyorsun. Ne adını, ne yaşını, ne ananı, ne babanı.. Neyin nesi, kimin fesisin, belli değil. Sadece karakolu biliyorsun.

Yanıt açıktı, gerçekti:

– Onu da bilmezdim ya, çok götürdüler.

– Evet, doğru. Dün gece söylemiştin; onlar götürüyor, sen kaçıyorsun. Ne yapıyorlar, ne diyorlar da kaçıyorsun? Kötü mü davranıyorlar?

– Hayır. Bazen aş ve ekmek verirler, çay içirirler. Karakol kalabalıksa, içerde çok adam varsa, "Gene mi sen?" diye sorarlar. Belli ki, beni gördüklerinde canları sıkılır. Başlarının derdiyim. Oh olsun, ben de durmam, kaçarım. Oh ya, canıma değsin.

Uzanıp, onun elini tutup, bu minicik eli öptü Huriser Hanım. Ve âdeta biraz korka çekine sordu:

– Nasıl, buradan, bizim yanımızdan da kaçar mısın?

Peri, ilkin gözlerini kaçırıp önüne bakmış, sonra dudak bükmüştü:

– Bilmem ki..

Oysa, beklenilen şey, "Hiç kaçar mıyım?" demesiydi. Demek, onlara da güven duymamıştı. Duymuyordu. Ona bu güveni vermek için, Salim Öğretmen her sözcüğün üzerine basa basa konuştu:

– Bak evlât, eğer bizden sıkılıp da kaçmazsan, eğer bu eve ve temizliğe alışırsan, haber vereyim; seni nüfus kaydımıza geçirtiriz.

– Ne demek o?

– Resmen kızımız olursun.

Sanıyordu ki, çocuk buna sevinecektir. Aldı karşılığını oturdu aşağıya:

– A'ah, istemem!

Tavrı ve sesi kesindi Peri'nin. İstemiyordu.

Daha mı alttan almalıydı, daha mı yumuşak söylemeliydi bunu? Yoksa niyetini anlatamamış mıydı? Usulca:

– Neden, evlât? diye sordu. Böyle bir haminne, benim gibi bir baba, böyle bir ev sahibi olmak kötü mü? Bir evin sevilen, yedirilen, giydirilen, okutulan kızı olmak kötü mü? Sokaklarda açlıktan, yoksulluktan, soğuktan başka ne var?

Peri'deki bakışlar hemen parladı:

– Ben sokak kızı olmayı da istemiyorum ki.

– İstediğin nedir öyleyse?

Peri'deki bakışlar bulutlandı, karardı:

– Bilmem ki.

Uğraştırıcı bir çocuktu. Anlaşılması güçtü. Ya da söyleyemediği, bir yabancıya söylemesini doğru bulmadığı, boğazında düğümlenen bir şey vardı. Olur olmaz zamanda, olur olmadık kimseye açılamıyordu.

Küçük bir yaşamda, büyük bir gizlilik!

Nedir o gizlilik? Nedir herkesten saklanan şey?

İşin sarpa sardığını görünce, araya girip:

– Salim, üsteleme oğlum, sabah vakti bu kadar üstüne varma.. dedi Huriser Hanım. Her bir şey zamanla olur. Bırak bize alışsın, bize ısınsın azıcık. Tanrı bilir ya, belki sokak arkadaşlarını özlüyor, onları düşünüyor. Onlardan ayrılmak istemiyor. Bu da olabilir.

– Sokak arkadaşım yok ki.. dedi küçük kız.

– Hiç mi yok, evlâdım?

– Beni aralarına almazlar. Benimle oynamak istemezler. Benimle eğlenirler, annem.. –duraladı bir an– şey diye..

Yaşlı kadın, fırsatı kaçırmadı:

– Annen neymiş senin? Ne diye eğlenirler?

Ancak, ağzı mühürlenmiş, "Hiç.. Hiç.." diyerek konuyu kapatmıştı Peri. Kerpetenle çekseler, dilinden bu konuda başka söz koparamazlardı.

– Nasıl hiç, ne demek hiç?

Kaşlar yukarı kalktı:

– Söylemem ki.

– Neyi söylemezsin?

Omuzlar oynadı:

– Hiç, hiç..

Bu kez de, Öğretmen Salim girdi araya:

– Bırak anacığım. Sen de bu konuda üstüne varma. Elbet söyler bir gün. Sokak çocuklarının onunla neden eğlendiklerini öğreniriz.

– Öyle yapmalı.. diyen yaşlı kadın, derinlemesine gögüs geçirdi. Çok sevdim. Biraz inatçıya, dikkafalıya benziyor, ama çok akıllı ve pek sevimli.

– Sevimli ve akıllı tabii. Cin gibi.

– Cin gibi ama adını Peri koyduk.

Annesine:

– Perilerin de alık ya da aptal olduklarını hiç sanmıyorum.. dedi öğretmen.

Demesiyle, iğretiliğini sürdüren küçük kız atılmış:

– Amca, hangisi daha akıllı; cin mi, peri mi? diye sormuştu.

Emekliliği yaklaşan Salim Bey dudak bükmek zorunda kaldı:

– Ne bileyim evlât!

Keşke böyle demeseymiş. Peri, taşı gediğine koymakta gecikmedi:

– Oh, canıma değsin. Ben hiçbir şey bilmiyorsam, sen de bunu bilmiyorsun ya?

Ana oğlu, başladılar gülmeye. Gülünmeyecek gibi değildi hani.

Ana, sordu:

– Nasıl, aldın mı ağzının payını şimdi?

Oğul, başını salladı:

– Aldım, aldım. Böylesine fırsat kollayıcı kız dünyada görülmemiştir. Ömür vallahi! Peri demeyeceğim ona, küçük cadı diyeceğim. Küçük cadı, dur sen, ilk işim nüfusumuza yazdırmak, sonra okula vermek olsun!

O sabah, sokaktan alınma ufacık bir kızcağız, artık seyrek gülen yaşlı başlı iki insanı doyasıya güldürmüştü.

GÜNLER GEÇİYOR

Okullar 1 Şubat'ta ara dinlencesine gireceklerdi. En az iki hafta kapalı kalacaklardı. Salim Öğretmen'in okuttuğu dördüncü sınıf öğrencileri arasında sevinenler de vardı buna, sevinmeyenler de.

Sevinenlerin başında, Mal Müdürü Dursun Bey'in ikizleri, Ali ile Veli geliyordu. Babaları söz vermişti, onları Mersin'e, halaları Nimet Hanım'ın yanına yollayacaktı on beş gün için. Orada denizi göreceklerdi yeniden. Kızkalesi denilen o güzelim, sığ kumluğu göreceklerdi. Dört yıl öncesi, daha beş yaşlarındayken, oraya götürülmüşler, orada unutulmaz günler geçirmişlerdi. Denizde, karşıda görünen kaleye doğru yürüyor yürüyordun, sular diz kapaklarına ancak çıkabiliyordu. Ayrıca, deniz suyu akar suya, dere suyuna benzemiyordu hiç. İçine girdiğinde soğuk gelmiyordu. Akmazlığından mı, genişliği ile yaygınlığından mı, gün boyu baygınca serilmiş durumda güneşi emişinden mi nedense, hamam suyu denli ılıktı, ılıcıktı.

Veli ağız aramıştı:

– Baba, sen bizi halama kendin mi götürürsün, yoksa birisiyle mi yollarsın?

—Bizim daireden bir memur arkadaş Mersin'e atandı. Ailesiyle birlikte gidecek. Onların yanına katacağım.. demişti babası.

– İyi ama bey, dönüşte nasıl, kiminle dönerler?

Annelerinin sorduğu bu soru, pişmiş aşa su katmak, işi yokuşa sürmekti bir bakıma.

Kardeşi Ali demişti ki:

– Anne, ya sen gelirsin, ya babam gelir alır bizi!

Ali, hay çok yaşayasın e mi!

Akıllı Ali, bununla yetinmemiş:

– Biz orada, Kızkalesi'nde denize gireriz Veli'yle.. demişti.

İşte o zaman, babaları büyük bir tepki gösterip:

– Siz aklınızı mı kaçırdınız oğlum? Kış zamanı denize girilmez... diye kestirip atmıştı.

Ali'de zayıf bir mırıltı duymuştu:

– Ama girenler varmış, babacığım.

– Onlar, soğuk ülkelerden gelen yabancılardır. Girerler, bizler gibi üşümezler. Çünkü, bizim soğuk havalarımız onlara bahar havası gibi gelir. Adamlar kendi ülkelerinde doğru dürüst güneş yüzü görmüyorlar ki.

Sonra, babaları kestirip atmıştı:

– Eğer böyle bir şeyi aklınızdan geçiriyorsanız, avcunuzu yalayın! Unutun Mersin'e gitmeyi!

Bakışmışlar, suspus olup kalmışlardı. Şimdi, şubatın biri yaklaşırken, annelerine, en çok da babalarına duyurasıya:

– Halamızın sözünden dışarı çıkmayız! demekteydiler.

– O nereye götürürse, oraya gideriz. Değil mi ha, Ali?

– Elbette, Veli.

Okulun ara dinlencesine geçeceğine sevinenlerden bir başkası, Elif'ti. Boy boy, sıra sıra, dört küçük kardeşi vardı. Anası onların bakımından güçlük çekiyor, "Sen de bana hiç yardımcı olamıyorşun.." diye yakınıyordu ikide bir. Yardım etmeye kalkıştığında, "Hayır, derslerin var. Otur, dersine çalış!" diyordu. "İlk yapacağın iş, bu senin.." Okul dinlencesinden yararlanıp kardeşleriyle oyunlar kurar, onları oyalarsa, anasının kendisini masa başı çalışmalarına göndermeyeceğini düşünüyordu.

Sevinmeyenlerin başındaysa, Çerçi Süleyman'ın oğlu Niyazi gelmekteydi. Babasının katıra yüklediği torbalardan biri onun payına düşerdi böyle zamanlarda. Çift gözlü bir torbayı omzuna yüklenir, köy köy dolanırdı babasının ve katırın ardısıra. Kolay değildi. Yorgunluktan uyuyup kalsa ne iyi. Gelgelelim, inadına uykusuz, rahatsız geceler geçirirdi kahve peykelerinde. Küplerden, maşrapalar dolusu su içerdi yatsı namazı sonrasından sabah ezanına dek. Benzi de solar sararır, kül kireç rengine dönerdi. Ama babası, "Yoruldun mu oğlum?" diye sorduğunda, "Yorulmadım baba.." derdi. Dayanıklı olmak, dayanıklı görünmek hoşuna giderdi de ondan mı, kim bilir!

Sağdan soldan, özellikle büyüklerden işitirdi. Durumundan, ağır işinden yakınanlara, "Yiğit dediğin dayanıklı olur!" derlerdi onlar.

Sevinenlerle sevinmeyenleri böyle bir bir sayıp sıralamak uzun sürer. Çocukların kendilerine göre, haklı ya da haksız nedenleri, gerekçeleri olacaktı kuşkusuz. Ama biri çıkıp, Jandarma Başçavuşu Emin Türkü'nün oğlu Ahmet Türkü'ye, "Peki, sen niçin sevinmiyorsun?" diye sorsa, Ahmet Türkü, buna kolay verilecek bir yanıt bulamazdı herhalde. Onun dinlence günlerine sevinmeyişinin nedenleri biraz karışıkçaydı. Baba-

sıyla birlikte olduğu zamanlar çoğalırdı böyle günlerde. Niyazi gibi, baba mesleğine özendirilmez, jandarma başçavuşu olması istenilmezdi. Niyazi gibi, sırtında torbalarla, köy köy dolaştırılmazdı. Tam tersine; babasının karakoluna gelirdi ama orada el üstünde tutulur, ona öğle yemekleri, yoğurtlu kebaplar, mevsimine göre kızılcık şerbetleri, limonatalarla gazozlar, çaylar ve ıhlamurlar ısmarlanırdı. Gururlanırdı Ahmet Türkü bu ikramlardan. Evde her şeye eyvallah diyen, naz çeken babasının ağzından çıkan her sözün erlerce komut sayılması, "Başüstüne komutanım!" denilerek, hazır ola geçilerek karşılanması ona şaşırtıcı gelirdi oldukça. İçlerinden hiçbiri tartışmaya girişmezdi babasıyla. Nitekim, babası da Bölük Komutanı Üsteğmen Cafer Bey'in karşısına geçti mi, aynı durumu alıyordu. Onun sözlerini hazır ola geçerek dinliyordu. Onun şaşkınlığını gören babası, bir gün yolda, eve birlikte dönerlerken: "Askerlik böyledir oğlum, emir ve komuta zincirine dayanır." demişti. "Üstteki buyuracak, alttaki o buyruğu yerine getirecek. Yoksa bütün işler çorbaya döner." Onun bunu pek kavrayamadığını anlayıp, kısa açıklamalarda bulunmuştu: "Askerlik sivilliğe benzemez. Neden benzemez? Çünkü, sorumluluğu büyüktür ve işin ucunda ölüm vardır. Biz jandarma sınıfıyız ya, jandarma eşkiya, soyguncu izlemeye çıktı diyelim. Soyguncu bir yerde pusuya yatmış, seni kolluyor olabilir. Önce, 'Teslim ol!' diye sesleneceksin. Ya dinler bunu, teslim olur, ya dinlemez, silâhına sarılır. Çarpışma başlar. Karşılıklı mermiler atılır. Bir kurşunla yaralanacağını, öleceğini bilirsin. Ama korkup geri dönemezsin, kaçamazsın, sonuna değin gideceksin. Sana bir görev verilmiş, bunun sorumluluğunu yüklenmişsin, kabul etmişsin. Dönüp de komutanınla bunu tartışabilir misin? Hayır! İşte onun için, evdekine karakolda hiç benzemez baban, seni şaşırtmasın, askerlik sivilliğe benzemez, diyorum. Eşkiya,

soyguncu ya da katil gibi, ağır suç işlemiş birisiyle, birileriyle değil, doğrudan doğruya ülkeye göz dikmiş ve saldırmış bir yabancı düşmanla çarpışan ordularımızı, subaylarımızı, erlerimizi düşün bir de!" Ahmet Türkü bunu da düşünmüş, askerliğin neden tartışmasız, emir ve komuta zincirine bağlı bir meslek olduğuna aklı yatmıştı. Ama gene de babasının karakolu onu kendine çeken bir yer değildi. "İşiniz güç, baba.." diye mırıldandı. O sırada, karakolların, bir çeşit "dert babalığı"nı yüklenmiş yerler olduğunu düşünüyordu. Dertleri, şikâyetleri olanların, başvurdukları, bu dertlerle şikâyetlerin çözümlendikleri ilk yerlerdi karakollar. İşleri düşmeyenlerin girip çıktıkları "eğlence yeri" değillerdi. Bir karakola dalıp da orada oyalanmayı, zaman öldürmeyi kimse zihninden geçiremezdi. Bu elde bir. İkincisi, Ahmet Türkü daha kendi kendine bile tastamam açıklayamamıştı, ama göremediği günler, Salim Öğretmen burnunda tüterdi. Zaman zaman bu öğretmenini kızdırırken üstelik. Ne tuhaf, onu kızdırma yoluyla da, onun kendisiyle ilgilenmesini sağlardı. Yaramazlıklarını görünce, el ederek onu karşısına çağırdı mı, ya üsteğmenin karşısındaki babasına ya da babası karşısındaki çavuşlarla erlere öykünerek hazır ola geçer, gözlerini gözlerinden ayırmaz, onu öyle dinlerdi. Saygılı olmak denirdi buna. Öğretmeni karşısında pek saygılı çocuktu Ahmet Türkü.

Öfkelenmişken, yaramazlıklarından ötürü çıkışmaya hazırlanmışken, yelkenleri çabucak mayna ederdi, yatışırdı Salim Öğretmen.

"Ahmet Türkü!" derdi.

"Buyur öğretmenim!"

"Sen!" derdi. Biraz dururdu. "Seni bir daha arkadaşının ceketine uçurtma kuyruğu iğnelerken görmeyeyim. Yoksa karışmam."

"Başüstüne öğretmenim."

"Hadi git şimdi. Ve dediğimi unutma!"

"Başüstüne öğretmenim."

Ahmet Türkü; sert bir baş eğiş selâmı verip giderdi. Arkadaş ceketine uçurtma kuyruğu takmazdı bir daha. Ama dünyada yaramazlık mı yok? Başka bir şey yapardı. Sözgelimi, okuldan çıkış zamanı onun ya çantasını kapar, ya şapkasını saklardı. Uzun uzun aratırdı arkadaşını. Bunu kendisinin yaptığını anlayana da derdi ki sonunda:

"Git, beni öğretmene şikâyet et!"

Kimisi dünden gönüllüydü, şikâyet ederdi, kimisi etmezdi. O başka. Ahmet Türkü'nün bu karışık davranışlarının kökeninde, sınıfın en iri kıyım, en gösterişli öğrencisi oluşunun da payı var mıydı acaba? Kendisini öbürlerinden ayrı ve üstün mü görüyordu acaba?

Ara dinlencesine dört gün gibi kısa bir zaman kalmıştı. O gece Salim Öğretmen'in çalışma odasının kapısı üç kez tıklatıldı. Annesi miydi? Hayır, onun böyle bir huyu yoktu, kapıya vurmadan girerdi oğlunun odasına. Analık hakkı sayardı bunu.

– Gir!

Kestirisi doğru çıktı; Peri'ydi gelen. Sarı saçları dalga dalga omuzlarına akıyordu. O zamana değin gördüğü küçük kızların en güzeliydi kuşkusuz. Kapısını tıklatırken belki biraz çekingendi, ama şu anda en ufak bir çekingenlik yoktu duruşunda, bakışlarında.

– Bir şey soracağım, öğretmenim..

Bu "öğretmenim" sözcüğü de batmaya başlamıştı Salim Öğretmen'e. Onun kendisine "baba" demesini bekliyor, umuyordu. Ama bozuntuya vermeden:

– Sor bakalım evlât! dedi.

– Ben okula gidersem, okulu bitirdikten sonra günde kaç para kazanırım?

– Neye sordun?

– Şey... öğrenmek istiyorum.

– Para sana çok mu gerekli?

– Eh!

– Niçin gerekli olduğunu söyleyemez misin?

– Hayır,

– Ya? Söyleyemezsin demek? –Anasının, "Üstüne varmayalım. Bize ısınmasını bekleyelim." deyişini anımsadı. Kulağının dibinde bir ses: "Oğlum, dikkat et! Bu çocuk ananı ve seni parmağının ucunda oynatabilir!" diyordu. Yıllar boyu sayısız öğrenci yetiştirmişti. Çetrefil sorunları olan nice çocuğu avcunun içi gibi tanımıştı. Her şeye karşın, bir öğretmen gibi konuşmalıydı onunla. Bir öğretmen gibi konuştu.– Peri, okumak yalnız para kazanmak için değildir. Yanlışa düşmeni istemem. İyi dinle beni! Okumakla, bilmediğin, aklının ermediği birçok şeyler öğrenmiş olursun. Hesapta bu da var.

Küçük kızsa, başka tellerden çalıyordu:

– Çok okusam, çok öğrensem, bilmece çözmekte, bilmece bilmekte herkesi geçer miyim?

– Herhalde geçersin.

Bunu duyar duymaz, küçük kız cesaretli ve kararlı bir, iki adım atıp bileğine yapıştı Salim Öğretmen'in, onu çekeledi:

– Yürü, hemen gidelim!

– Nereye?

– Okula gidelim!

– İyi ama bu saatte ne yapacağız okulda?

Çekelemesini sürdürdü Peri:

– Okuyacağım. Bilmediğim bilmeceleri öğreneceğim. O pis çocuklara bilmeceler sorarım. Anlarlar beni, tanırlar!

Salim Öğretmen, gülmemek için kendini güç tuttu:

– Okul kapalı, Bu denli tez canlı olma canım!

Küçük kız, onu tepeden tırnağa süzdü:

– Sen okulun öğretmeni değil misin?

– Öğretmeniyim.

– Anahtarın yok mu?

– Ne anahtarı?

– Okul kapısının anahtarı..

– Kapıların anahtarları kapıcıdadır. Ama anahtarım varsa ne olacak?

Peri:

– Açarsın kapıyı.. dedi. Gireriz. Hemen okumaya başlarım. –Yapıştığı bileği sımsıkı kavramıştı. Koyvermiyordu.– Yürü, gidelim!

Küçük kız, okumak denince, güç bilmeceler sormayı, o güç bilmeceleri çözmeyi başa alıyordu. Bunları iyi öğrenip, sokak çocuklarını yenmekti amacı. Salim Öğretmen'in yerinde bir başkası olsa, güler geçerdi bu çocuksu niyete. Oysa o, Peri'nin iç dünyasına bu yoldan ulaşılıp ulaşılamayacağını düşünmeye dalmıştı.

Onlar ona ne yapmışlar ki, yenilmelerini bu denli çok istiyor? Eve geleli beri hiçbir şeyde böylesine bir istek göstermemiş, bileğinden çekelemek şöyle dursun, ona sokulmamıştı bile. Genellikle uzak, içeri, yabancı kalmıştı. Küçük kız, yaşlı anasına daha çok yakınlık gösteriyor gibiydi. O da, durup

durup, "Şu çocuğu nüfusumuza kaydettirelim, oğlum.." diyordu. Her sabah evden çıkarken, anası onu sanki bir gören, duyan varmış gibi bir kıyıya çeker, kulağına fısıldardı:

"Peri'yi nüfusumuza kaydettirelim, oğlum. Oh benim aslan oğlum, yapıver bunu. Sevaptır."

Bu üstelemelere artık karşı duramadı Öğretmen Salim, anasının hatırını kıramazdı, küçük ve kimsesiz kızı nüfuslarına kaydettirmek için İlçe Nüfus Memurluğu'na başvurdu.

"Bu iş mahkeme kararıyla olur Salim Bey. Başka türlü olmaz." dediler.

Mahkemeye başvurdu.

"Hemen olmaz. Daha önce polis incelemesi ister. Kimin kızı olduğunun bilinmesi, anasıyla babasının, yaşıyorlarsa ikisinin, birinden biri ölmüşse, yalnızca birinin rızasının alınması gerekir!" dediler.

"Çocuk, onların öldüklerini söylüyor."

"Belli olmaz."

"Yatacak evi, yurdu yokmuş. Ben kendisini sokakta buldum."

"Evinden kaçmış olabilir."

"Benim gibi, onu gece vakti sokakta görenlerden kimisi, götürür karakola teslim ederlermiş. Ne de olsa kız çocuğu, tabii."

"İyi öyleyse. Karakoldan bir belge getirin, iş kolaylaşsın."

Böylece, okul dışı boş zamanlarında, kasabanın bütün polis karakollarını dolaştı Öğretmen Salim. Dili döndüğünce anlattı:

"Ara sıra size getirilir, karakolunuzda yatar, sonra durmaz kaçarmış. Küçücük, şu kadarcık, mavi gözlü, sarışın bir kızcağız!"

"Polisler tanıyamadılar, bilemediler, başka çocuklarla karıştırdılar. Geleni gideni çok olurdu karakolların.

Bir komiser yardımcısı:

"Getirin, görelim," dedi.

Öğretmen Salim buna yanaşmadı:

"Buraya getiremem. Bana güveni kalmaz. Üstelik, çok korkuyor."

"Korkacak ne var? Onu yiyecek miyiz yani?"

"Evde, karakol sözünü ağzımıza hiç almıyoruz."

"O, sizin bileceğiniz şey."

Kös kös çıkıp eve dönerken, Jandarma Başçavuşu Emin Türkü ile karşılaştı yolda. Epey zamandır görüşmemişlerdi. Bu özlemi gidermek için birbirlerini söze tuttular. Aralarında şöyle bir konuşma geçti:

– Nerelerdesin öğretmenim? Hiç kahveye uğradığın yok artık, kestin ayağını.

– Sorma. Öyle oldu, başçavuşum.

– Üstelik, bir derdin, bir kaygın var gibi. Hayrola?

– Sorma dedim ya!

– Benim oğlana sordum. Öğretmeniniz hasta mı? Hayır, ama biraz telâşı var baba, dedi.

– O da doğru. Başımıza bir iş aldık.

– Nasıl iş?

– Seninle, mal müdürü ile kahvede oturduğumuz gece, hani gitme canım, daha erken falan dediğiniz gece, tam eve yaklaşırken, yolda bir küçük kıza rastladım.

Emin Başçavuş ilgilendi:

– Eyy?

– Eysi can sağlığı, dostum. Baktım, yüzüstü bırakıp geçsem soğuktan donacak, aldım eve götürdüm.

Ahmet Türkü'nün babası o geceki konuşmayı anımsadı. Öğretmene de anımsattı:

– Hani, kimse kimseye acımazdı. Başkasına acıyan kendine acır diyordun. Sen, kendine karşı acımasızdın. Onlar ne oldu?

Zihninde, acıma duygusuna bir özür araştıran öğretmen, sonunda buldu o özürü:

– Olacak şey mi? Gecenin o saatinde kibrit, çengel iğnesi satmaya kalkışmış.

Başçavuş eğlendi:

– Satarsa satar, sana ne, gözüm? Ben senin yerinde olsam, hiç aldırmaz geçerdim.

Yenilgisini üstünkörü kabullenen öğretmen, sağ elini yukarı kaldırıp, arkadaşını susturmaya çalıştı:

– Bırak şimdi bunları. Unutalım. O gece uzun boylu tartışmak istememiştim sizlerle, şimdi de istemem.

– Demek öğretmenler de yanılıyormuş?

– Yanılmazlar demedim ki... Çok kurcalama artık, yeter. Eve götürdüm. Anam bir görüşte benimsedi, sevdi kızcağızı. Bastı bağrına. Meleğim, güzelim. Bir, "torunum" demediği kaldı. İyi mi?

– Ya sen?

Böyle açık bir soru beklemeyen Öğretmen Salim, tıpkı suçüstü yakalanmış bir çocuk gibi kızarıp bozardı. Kendini aradan çekmiş, hep anasına yüklemişti kızı sevme sorununu.

– Ben.. dedi.

Durdu. Yutkundu.

– Arkadaş, gizleme. Belli işte, sen de sevmişsin? Açıkça söylemeye utanıyor musun yoksa?

– Yo, ne münasebet, neyse.. –Kemküm edip duruyordu hâlâ.– Anamın üstelemesi dolayısıyla, nüfusumuza geçirelim, öz evlât edinelim diyoruz.

– İyi olur.

– Ama olmuyor.

– Neden?

– Güçlük çıkarıyorlar. Bin dereden su getiriyorlar.

Gülümseyip:

– Ha, anladım! dedi başçavuş. Bir çocuğu sokakta bulsan bile, başka kimi kimsesi olup olmadığı araştırılır. Leylek yavrusu değil bu, insan. Hoppadak seni evlât sahibi etmezler. Sonradan anası babası ortaya çıktı mı, bir yakın akraba ortaya çıktı mı, bu çocuk bizim çocuğumuz dediler mi, başın derde girer çünkü. İşin içine miras meselesi, şu bu giriyor. Olmaz ya, diyelim bulduğun çocuk bir milyonerin çocuğu. Ama kaybolmuş. Anası babası araştırıyorlar, izini bulamıyorlar. Aradan yıllar geçiyor. Çocuklarına kavuşamadan ikisi de ölüyorlar. Çocuk, milyonlara konuyor. Sen de onu evlât edinmişsin. Çocukla birlikte, o mirasa konacak mısın, konmayacak mısın?

Öğretmen Salim başını salladı:

– Evet, öyleymiş. Günlerdir oradan oraya koşturup duruyorum. Ayaklarıma kara sular indi. Nerdeyse tabanlarım şişecek. Ne tanıyanı, ne bileni, ne de sahip çıkanı var! Soruyorsun; kendisi de ne adını biliyor, ne de yaşını. Eğer bunları bilseydi, kaydını buldurmak belki de kolay olurdu.

– Sakın sizden gizlemiş olmasın?

Öğretmen, bunu Emin Başçavuş'a söylemek istememişti. Çünkü, altı yedi yaşlarında bir kızın, her şeye iyi kötü aklı ererken, bunlarda bu denli bilgisiz görünmesi ona da garip geliyordu.

– Evet, olabilir... diye mırıldandı.

– Kız çocuğu dedin, değil mi?

– Evet, ya, kız çocuğu. Adını Peri koyduk.

– Ben bu kasabanın eskisi sayılırım. Tanıdıklarım, tanımadıklarımdan çoktur. Senin eve gidelim, şunu gündüz gözüyle bir de ben göreyim, ha?

Öğretmen Salim çok sevindi:

– Sahi mi? diye sordu üstüste. Sahi, görmek ister misin çocuğu?

– Gözleri ne renk?

– Mavi.

– Saçları?

– Sarı.

– Yürü gidelim. Böyle bir kız çocuğu tanırım, diye konuştu Emin Başçavuş. Sana yardımım dokunabilir. –Yolda anlatıyordu.– Babası başını alıp gurbete çıkmış. Çıkış o çıkış. Yolu belli değil, izi belli değil. Öldü mü, kaldı mı, belli değil. Anası desen, kapı kapı dolaşır. Üç gün orda, beş gün burda, boğaz tokluğuna çalışan bir kadın. Bir yerde temelli iş tutup çalışamıyor.

Merakı gittikçe çoğalan öğretmen hemen sordu:

– Neden? Bedence bir eksikliği, kusuru mu var, yoksa tembellik mi?

– Ciğerlerinden hastaymış, öğretmenim. İnce hastalık. Verem. Senin anlayacağın, yeri el kapıları değil onun, doğrudan doğruya hastane. İyi besin alacak. Çalışmayacak, yatıp bir güzel dinlenecek. Hani, nerede? Anladığım kadarı, kendisini hizmete alanlar, sonradan durumunu öğrenince, telâşa kapılıyorlar. Öyle ya! Bakmışsın, soluğu, gücü tükenerek yığılıp

kalmış. Ya da, daha kötüsü, ölüvermiş. Hadi bakalım, bir de onunla mı uğraşacaksın? Sanırım, bu yüzden, hemen kapı dışarı etmenin yoluna, yordamına bakıyor olmalılar. Bir kapıda dikiş tutturamıyor kadın. Oradan oraya yer değiştiriyor. Ve artık ünlendiği, bilindiği için, bu kapıların sayısı gittikçe azalıyor. Hastalığını kızından gizlediği kanısındayım. Ona da hastalığı geçiririm korkusundan, belki. Bilemeyeceğim. Çalıştığı yerlerin bir de çocuk istemediklerindendir, belki. Fare, zaten geçemediği deliğin başında kuyruğuna bir de kabak bağlarmış derler ya, o hesap. Kız, ona ayak bağı.

Anlattıkları uyuyordu. Galiba tam üstüne basmıştı başçavuş. Küçük Peri, ilk gece, anasını babasını saklamış, "Yok. Öldüler!" demişti. Aşırı gururu nedeniyle, çekip giden babasıyla, kendisine bakamayan anasını yabancıya şikâyetten utanmıştı herhalde. Onları ölü sayıp, kurtarmıştı, kurtulmuştu sorgudan, sorudan. Ertesi sabah da, "Annem.." deyip kalmıştı. Karlı, ıssız sokaklarda titremeyi göze alıyor, ama kötülemeye yanaşmıyordu onları.

Öğretmen Salim cin çarpmışa döndü. Gözleri doldu. Anasına babasına toz kondurmak istemeyen bir çocuğun bu denli gururlu olması, gerçekten göz yaşartıyordu. Başçavuşun koluna girip:

– Hem sevindim, hem üzüldüm.. dedi. Sevindim; bir ipucu yakaladık sayılır. Gözler mavi. Saçlar sarı. Küçücük bir kızcağız. Senin karakoluna da getirmişler. Tamam. Uyuyor. Üzüldüm; bir çocuğun bu denli bahtsız bir ortam içine doğmasına insan dayanamıyor.

Karlar erimiş, çamura dönüşmüştü yollarda. Bir araba hızla geçse, yaya olan, sıçrayan çamurlu sulardan kendini sakınmak zorunda kalıyordu. Bereket versin, kasabada araba sayısı azdı.

Tektük geçerdi. Siverek'ten gelir, Diyarbakır yoluyla Siirt'e, Mardin'e geçerdi.

Kolu koyverilen, dağa bayıra, kara çamura alışkın başçavuş gene de güç yetişiyordu öğretmene. Adamakıllı hızlanmıştı, âdeta koşar adım yürüyordu o.

Eve vardılar. İki katlı, taş yapılı bir evdi. Sağında, kendine benzer bir ev vardı. Solu boşluktu, çukurdu. Çukur kazmışlar, içi yarıya dek su dolmuş. Sapsarı bir su birikintisi. Eğer söylentiler doğruysa, varlıklı Muharrem Ağa oraya bir "apartuman" konduracakmış. Yapı mevsiminin gelmesi mi bekleniyormuş, yoksa gelecek ustaların, kalfaların, işçilerin yolu mu gözleniyormuş neymiş.

Öğretmenin yaşlı anası Huriser Hanım'dı kapıyı açan. Yaşlı anasıydı ya, yaşlı anada el ayak sapır sapırdı. Gözleri kanlanmış, çok ağlamaktan göz kapakları kızarmış ve şişmişti. Çenesi seğiriyordu durmadan.

Salim Öğretmen, evde bir şeyler olduğunu hemen anlayıp, kaygıya kapılarak sordu:

– Anacığım, ağlamışsın. Ne var, ne oldu?

Kadın, hıçkırmaya başladı:

– Peri gitti oğlum evden. Kaçtı evden! Beni, bizi bırakıp kaçtı!

Sonra, çok hafif, duyulur duyulmaz bir sesle ekledi:

– Akıl almaz şey.

Bu kaçışa akıl erdirememişti. Belliydi.

Başçavuşun sorusu başka oldu:

– El uzunluğu edip, bir şeyler almış götürmüş mü giderken?

– Yoo, hayır.. dedi yaşlı kadın.

Derken, apansız parladı:

– Sen ne diyorsun kuzum evlâdım? O çocuk öyle çocuk değil! Gözü, gönlü tok zavallının. Karıncığı açlıktan kazınsa, üç gün aç susuz bıraksan, ballı çörekler, peynirli börekler şöyle hemen uzanıp alacağı yerde dursa, sen ona "Ye kızım!" demedikçe onlara elini bile sürmez. Dönüp bakmaz bile! Evden bir şeyler alıp götürmek şöyle dursun, benim giydirdiklerimi bile çıkarmış, güzelce katlayıp döşeğinin ayak ucuna koymuş da, kendi eski partallarını giyip öyle gitmiş!

Emin Başçavuş, "Hım.." deyip yanağını kaşıdı:

– Çok bilmiş şey! Arkasından herhangi bir şikâyet olmasın diyedir. Bazı çocuklar hayat okulunda erken pişer, tez gelişir, teyzeciğim. Sözüm buradan dışarı, şeytana bile papucu ters giydirirler.

– A oğlum, sen de bilir bilmez konuşma! dedi yaşlı kadın. Ne alsa, ne götürse, ben onu ona çoktan helâl ederdim. Anasının ak sütü gibi helâl ederdim. Şimdi, Tanrı korusun, gene aç, gene çıplak. Kime uydu acaba? Niçin kaçtı?

Yaşlı kadın böyle, Peri'nin habersiz gidişine yazıklanıp dururken, Salim Öğretmen ve başçavuşa, küçük kızı tanıtmaya uğraşıyordu:

– Kardeşim, kendi partallarını giymesi, arkamdan şikâyetçi olmasınlar diye değil bence. İnan ki değil! Onurlu kız. Bayağı büyük insan onuru var onda. Kimseye avuç açmıyor, dilenmiyor. Kibrit, çengel iğne satarak para kazanmaya kalkışmasından anla!

Annesinin yüzüne üzüntüyle baktı:

– Kibritlerini, çengel iğnelerini almış mı, anne?

– Almış.. dedi Huriser Hanım ve yeniden hıçkırmaya koyuldu. Mutfağın bir köşesine koymuştum, almış. Ulu Tanrım, sen

hiçbir yavruyu anasız, babasız koyma! Hep analı, babalı büyüsün! Elbet bu yavrucağın da bir anası, babası vardır, değil mi?

– Şimdi ne olacak? diye sorup, bu kez de başçavuşun yüzüne baktı öğretmen.

Ondan yardım umuyordu.

Parmaklarıyla alnının iki yanını sıkan, böylece çetin bir sorunu düşündüğünü gösteren Emin Başçavuş:

– Araştıracağım, baktıracağım, bulduracağım.. diye söz verdi. Bana kalırsa, uzaklara gitmemiştir. Anasının izini ele geçirdik mi, onu da ele geçirdik demektir.

– Ah evlâdım, Tanrı senden razı olsun!

Huriser Hanım'ın dudakları kıpır kıpırdı ondan sonra. Dualar ediyordu.

Öğretmen Salim, içini çekip dedi ki:

– Kızcağızı bulup getirene, helâlinden 600 lira veririm!

Eline, öğretmenlikten ayda 1.200 lira geçerdi. Bunun yarısını vermeye hazırdı.

– Bu para çok para, dedi Başçavuş Emin. O zaman daha kolay bulunur.

– Ben de bir şeyler veririm canım! diye atıldı yaşlı kadın. Boş çevirmem kimseyi. Pek alışmıştım ona. Pek sevmiştim. Pek şirin ve akıllı şeydi!

BİR ANA

Salim Öğretmen'le annesi Huriser Hanım, çocuğun bir yerden kokusu çıkar umuduna kapılmışlardı. Bu umudu başçavuş pekiştirmişti onlarda. Her gün karakola uğrayıp, haber soruyordu.

Emin Başçavuş onu görür görmez, kaşlarını yukarı kaldırıyor, ellerini iki yana açıyordu. Bu, "Daha bir haber yok!" anlamına geliyordu. Arkasından, avutucu sözler gelmekteydi:

– Dur dostum, dur hele. Üzülüp meraklanma hemen. Sağa sola haber ilettim. Bulup getirene verilecek ödülü de söyledim. Merak etme, parayı duyan senden, benden daha tez canlı kesildi.

– Kızcağızın başına bir şey gelmesinden korkuyorum.

– Gelmez, gelmez! Neresinden baksan, iki bin evlik bir ilçede yaşıyoruz. Büyük yer değil. Büyük bir köy ancak. Tatsız bir olay olsa, duyardık. Tasalanma boş yere.

Böyle sözlerle avutup yolluyordu arkadaşını.

Günerce beklediler. Kapının her çalınışında yürekleri ağızlarına geldi. Ama bütün umutları boş çıktı.

Peri gideli beri doğru dürüst bir yerde oturamaz olmuştu Huriser Hanım. Kulağı hep kapıdaydı. Tedirgindi iyice. Şunu

bunu getirip götürme sözde nedeniyle, sızılı dizlerine aldırmadan, dolanıp duruyordu evin içinde. Sanılır ki, kafese kapatılmış bir yaşlı kuştur; kafesin telleri arasında oradan oraya uçuyor, çırpınıyor durmadan.

Oğlu onun bu durumunu gözleriyle izliyordu.

Huriser Hanım, oğlunun çatkın bir yüzle, eli boş olarak eve her dönüşünde ona sormaktaydı:

– Yer yarıldı içine mi girdi bu yavrucak? Günlerdir neden bulunamıyor?

– Bilmem ki.

Günlerdir değişmeyen sorular, değişmeyen yanıt: "Bilmem ki."

Oğlundan bu yanıtı alan yaşlı kadın duraladı bir akşam. Yüzünde gülmekle ağlamak arası çizgiler belirmişti. Peri'yi anımsatmıştı bu sözcük ona:

– Bilmem ki. Bilmem ki. Biliyor musun Salim, bu sözü ondan kaptık! Geride bize sadece bu sözü armağan bıraktı. –Derinlemesine göğüs geçirdi.– Ah canım, vah yavrum benim!

Yemekte pek az konuşuyor, birbirlerini gözetiyor, konuyu tazeleyip de birbirlerini üzmemeye çalışıyorlardı. Ama olmuyordu, tutturamıyorlardı. Kuşbaşı etli pırasayı sofraya getiren Huriser Hanım:

– Bu yemeği bir kere yedi. Pek sevmişti.. demekten alamıyordu kendini. Başçavuş bu işle gerçekten ilgileniyor mu sence?

– İlgilenmez mi anacığım? Tabii ilgileniyor, elbette ilgileniyor. İyi adamdır, ayrıca dostumdur benim.

– Bari anacığı bulunsaydı..

– Bütün iş anasını bulmakta zaten. Kadın bulundu mu, çocuk da bulunur.

– Ama aralarındaki bağ kopmuş, oğlum. Anası evlerde çalışırken, çocuk sokak ortasında kalmış. Sen, kendin dedin!

– Bakma sen, ona bakma anacığım.. diye konuştu öğretmen. Bir çocukla anası arasındaki bağ hiçbir zaman tam kopmaz.

Gözlerini aradı anasının ve sordu:

– Sence kopar mı yani?

– Bilmem ki.. diye mırıldandı Huriser Hanım.

Derken, şaşkınlaşıp, elini ağzına kapattı.

Peri'yi bulma umutları her gün biraz daha yıkılan Salim Öğretmen o akşam ağız değiştirdi:

– Kız sokağa alışık, anacığım. Önüne istersen her gün baklava börek koy. İstersen her gün başka giysi giydir, süsle, eve bağlayamazsın.. dedi. Gözünü sokakta açmış çocuk eve kapanır mı hiç? Senin, benim gibi yaşlı başlı, üstelik yabancısı kimselerle oturur mu? Ben onun yerinde olsam, ben de oturmam! Gel, biz bu sevdadan vazgeçelim, anacığım. İşi oluruna bırakalım.

Kendi üzüntüsüyle birlikte annesinin merak ve üzüntüsüne de son verebilmek, hiç değilse azaltmak için, bu yolu tutmuştu.

"Günlerce beklediler" tümcesini ana-oğul adına kullanmak yerinde olur. Peri'nin evden kaçalı sekiz, on gün olmuştu aslında. Başçavuşun soğukkanlılığı Öğretmen Salim'e donukluk, ilgisizlik gibi gelmişti. Ve bunu anasına apaçık söyleyememişti. Çünkü güçtür sevilenin yolunu gözlemek. Dakikalar sanki saat, saatler gün, günler ay gibi gelir insana. Sanki iyi cins, kolay kolay kopmayan lâstik misali uzar gider.

İşte o günlerin birinde, Huriser Hanım, mahalle sucusu Kadir'i okula koşturdu. Sucu, soluk soluğa, kan ter içinde:

– Anan kadın der ki, dedi, oğlum Salim hiç oyalanmadan, tez eve gelsin!

Çok önemli bir şey olduğunu anladı; mahallenin sucusu okula bir koştuysa, Öğretmen Salim okuldan eve iki koştu. Yolda onu görenler şaşıp kalıyorlardı. Hızla yanlarından geçişine dönüp bakıyorlardı. "Bir sıkıntın mı var öğretmenim?" diye durdurup soracak oluyorlar, ancak onu bir saniye yolundan alıkoyamıyorlardı. Kimini elinin tersiyle itelemekteydi:

– Dur, çekil yolumdan Hüseyin Efendi, sonra konuşuruz!

Aslına bakılırsa, aklına ilk gelen şey, anasının fenalık geçirmesiydi. Yetmişine merdiven dayamıştı kadıncağız. Babasını bundan otuz yıl önce yitirdikten sonra –ki, o sıralar Öğretmen Okulu'nu daha yeni bitirmişti– hep üzerine titremişti anasının. Varı yoğu, dayanağı, her şeyi biricik anasıydı. Anasına düşkünlüğü yüzünden evlenmeyip, bekâr kalmıştı. Olur da, gelin-kaynana geçinemezler, benden başka güvencesi olmayan anacığımın rahatı kaçar, diye.. Bir ayağı çukurda kadındı şimdi. Koca evde kendisinden başka bir canlı kimse yoktu. Kim bilir, hemen gelmesini neden istemişti?

Bunları düşündükçe, tam bir koşucu kesiliyordu. Elli yaşlarında, ağır, hantal gövdesiyle rekorlar kırmaya çalışan bir koşucu..

Neyse ki, annesi her günkü gibiydi; ak pak saçlarını örten başörtüsü başında, pamuklu hırkası sırtında, elinden pek bırakmadığı toz bezi gene elinde. Bunu görünce, kapıya yaslandı. Rahat bir soluk aldı.

– Beni çağırtmışsın valdanım!

– Çağırttım oğlum. Sen de pek koşmuşsun. Otur, dinlen azıcık.

Taşlık, dışarısına göre oldukça loştu. Gözleri her şeyi hemen göremiyor, seçemiyordu. Kısa bir süre sonra seçmeye başlayınca, gölgeler içinde duran, çırpı gibi bir kadını görebildi.

Ufacık tefecik bir kadındı bu. Hızlı üflesen uçacak gibiydi. Sonra, Peri'yi gördü.

Kadın, kerevetin ucuna ilişmişti.

Küçük kız ayaktaydı.

Onun gelişiyle toparlandılar. El ele tutuşmuşlardı, çözüldüler.

Peri, evden sıvışmakla büyük suç işlemişçesine, ona ürkek bakışlarla bakıyordu.

Huriser Hanım, anlaşılan, ikisine çay içirmiş, kurabiye yedirmişti. İçinde kurabiyeler bulunan iki tabakla çay bardakları masanın üstünde duruyordu.

Ayağa kalkan kadının incecik, neredeyse cırlak sesi güç duyuldu:

– Cenderme Başçavuşu Emin Efendi cendermeye demiş ki beyim, bizi aratırmışsın.

Kadını tepeden tırnağa dikkatle süzüp:

– Aratım evet! dedi Öğretmen Salim. Annemle ben merak etmiştik. Peri.. şey.. şu kızcağız yanımızdayken kaçtığı için.

– Kaçmış. Kaçmakla cahillik etmiş. Bana geldi.

Öğretmen, zayıflıktan kuruyup kalmış kadına merakla sordu:

– Sen anası mısın?

Kadın, yalancı tanıklıkla suçlanan birisi gibi, birkaç kez kafasını sallayıp doğruladı:

– He ya, anasıyım!

– Öyleyse iş değişti. Önce otur bakalım, ayakta kalma. Hah, şimdi konuşalım.

– Oğlum, sen de otursana.. dedi Hüriser Hanım.

Yandaki sandalyeyi altına çekti Salim Bey. Sesi oldukça sertti:

– Doğru söyle, öz kızın mı? Sen mi doğurdun?

– Ya kim doğuracak?

Hesap sormalıydı kadına. Soruyordu işte:

– Onu neye sokaklara bırakıyorsun? Gece yarıları, karda kışta, şuncacık şey sokağa salıverilir mi?

Kadından, uzunca süre, hiç ses çıkmadı. Sonunda, gene o ipince, cırlak sesiyle:

– Bey, kızı barındıracak yerim var mı ki? Bir de onu sor.. dediği işitildi.

– Adını bile bilmiyor. Ya da bizi atlattı. Nedir gerçek adı?

– Fidan.

– Yaşını da bilmiyor. Kaç yaşında?

Kadın, bu kez, bayağı bocalıyordu:

– Vallaha, ne diyem? Bubası gideli dört yıl kader oluyor. İki yıl da ondan öncesini say. Ne eder? Altı etmez mi?

– Evet, altı eder.. dedi öğretmen.

Kadın da:

– Eh, işte, o kader.. deyip kızının yaşını ortaya çıkarmış oldu. Öyle olması gerek. Ben o zamanlar sağlıklı idim. Ama hinci değilim. Ağşamları bir ataş basıyor bağrıma. Nah beyim, şuram, göğsüm, sırtım yanıyor. Cenderme başçavuşu demiş ki: "Kızını öğretmene götürsün. Götürdüğünde 600 bangunot alacak."

– Evet öyle dedim, diye doğruladı Salim Bey. Kızını getirdin, istersen sana da veririm.

Kuru, zayıf kadın gene bir süre sustuktan sonra:

– Virsen eyi olur.. diye mırıldandı.

Daha ezik, daha silik bir sesle sürdürdü sözünü:

– Hepsini değal de birazcığını virsen eyi olur. Kız benim değal gayrı, sizin. Eski hocalara ne derler imiş? "Eti senin, kemiği benim" derler imiş. Yavrum heç değelse sayenizde mektap görür, bizim gibi cahil ney kalmaz.

O böyle konuştukça, Peri'nin bakışları ateşler saçmaya başladı. Anasına çok kızdığı hemen anlaşılıyordu. Hafiften dirsek attığı görüldü:

– Ne o ana, beni satıyor musun?

– Yok, tövbe de kızım.. deyip kadın alttan aldı. Satmak ne söz? Paranın bireziyle bir dohtura giderim. Kendime ilâç alırım. Yarısını, bizi bulup, haberi getirenlere dağıtırım. Herkes nasibini alır.

Küçük kız, annesinin böğrünü bu kez şiddetle dirsekledi:

– Beni bırakacak mısın burada?

Ama artık hırçın değil, kırgındı, kırık döküktü sesi. Para uğruna, kendisi hiç istemezken, başkasına evlât verilmesi gücüne gitmiş, onu incitmişti beşbelli.

Buna karşı, anasının incecik ve cırlak sesi bir dolgunluk kazandı:

– He ya! Beğenemedin mi? Buradan eyisi can sağlığı yavrum. Benim sana bakacak gücüm kuvvetim mi var? Buban bizi yüzüstü koyup gurbete çıkalı beri çok bizarım. El kapılarında hasta halinde sürünmek, ömür tüketmek kolay mı belledin? İşte bir haftadır yanımdasın, görmemiş değilsin ya, inatlaşıyon şimdi. Buban da inattı sen gibi. Gitme dedim, ayaklarına kapandım, diynemedi gitti. Sus, beni çok konuşturmadan, bu evin kızı ol!

Bir hıçkırık düğümlendi (eski gerçek adıyla) Fidan'ın boğazında. "Anne.." demek üzereyken sustu. Önüne baktı. Sonra,

dolu dolu gözlerini yukarı kaldırıp, "Siz bu işe ne dersiniz?" gibilerden, öğretmenle annesinin yüzlerine dikti. Düşüncelerini öğrenmeye çalıştı.

Öğretmenin yaşlı anası, onun bu durumu karşısında, bağrına taş basarak:

– Çocuk senden ayrılmak istemiyor, diye uyardı kadını.

Yüreği yufkalaşmadı kadının. Bildiğinden dönmedi:

– Böyükhanım, her bir şey insanın isteğine mi bağlı? Sen de bir anasın, analığı bilirsin. Yavrısından ayrılmayı kim ister? Ama elden gelir bir şey yok ki. Heç yok. Kollarım bağlı, yolum tıkalı.

Kadının durumu içler acısıydı gerçekten. Geleceğinde en küçük bir ışık yoktu. Gelecek karanlıktı onun için. Hastaydı. Dal gibiydi. İnsan ilkin kızabilirdi ona, çocuğunu sokakta bırakmasını bağışlamayabilirdi. Ama konuşmasını dinledikçe, umarsızlığını kavradıkça, bu kızgınlık ister istemez azalıyordu. Acımaya dönüşüyordu ister istemez.

Öğretmen Salim, küçük kızı anasından koparmaya kıyamadı. Biraz düşünüp taşındıktan sonra, kendince bir çözüm yolu bulup:

– Bacım, öyleyse sen de burada, yanımızda kal.. dedi.

Demesiyle, Huriser Hanım'ın gözleri sevinçten parladı:

– Ah Salim, aslan oğlum, deminden beri senden hep bu sözü bekledim! Şimdi, sağ ol, tam kendine yakışanı söyledin. Tanrı, ömrünü uzun, tuttuğunu altın etsin!

Fidan'ın anasına döndü:

– Kadıncağızım, oğlumun ne dediğini duydun ya? Bir oda ayırırız sana, artık sen de burada yatıp kalkarsın.

Her şey yoluna giriyordu, girmek üzereydi.

Fidan'ın gözlerinin içi gülmeye başlamıştı. Atılıp, "Ebem.." deyip, yaşlı kadının elini öptü. Ona, küçük yüreğinden kopup gelen bir ateşle, teşekkürlerini sundu. Hemen, belki, sevinçten hoplamaya, sıçramaya başlayacaktı. Gelgelelim, o da öbürleri gibi, anasının şu sözleriyle donup kaldı:

– Hem kızıma, hem bana mı bakacaksınız? İkimize birden mi? Yarın öbürsü gün döşeklere serildiğimde, bir de benimle mi uğraşacaksınız? Çok olur. Yükü size de ağır gelir, bana da ağır gelir. Benim asıl derdim o ki, kız yanımda oldukça, hastalık ona bulaşmasın.

Ciğerlerine çökmüş oturmuş bulaşıcı hastalığı kızına geçirmekten korkuyordu. Bu da anlaşılabilir bir şeydi.

Önüne bakıp:

– Sen gönlünden kopanı vir beyim, ben gidem.. dedi. Gördüm ki, burası eyi yerdir. Gözüm arkada kalmadan gidem.

Eline birkaç yüz lira tutuşturdu öğretmen onun. Sırtını sıvazladı:

– Eh, peki öyle olsun, nasıl istersen!

– Salim, dedi Huriser Hanım, kaymakam beyle konuşamaz mısın bu konuyu, bir sanatoryuma gönderilemez mi kadıncağız?

– Tabii konuşurum. Ama kaymakam ne der, ne yapar bilemem.

– Bir hastaneye yatsam eyileşir miyim acep?

Kadın sormuştu.

– Herhalde iyileşirsin, bacım.

Fidan'ın anası, hastane kapıları kendisine o an açılmış gibi, aldığı parayı geri vermeye kalkıştı:

– Öyleyse para kalsın.. İstemem. Sen beni hastaneye kaldırt beyim. Bunu sağlayabil, ötesine karışma. –Öksürdü birkaç kez.

Kesik kesikti öksürüğü. Ancak, bütün bedenini ağaç gibi sallıyor, silkeliyordu. Ağzına mendil kapamış, kızından iki, üç adım uzaklaşmıştı hemen. Öksürüğü geçince, o mendili, hiç bakmadan, çabucak, eski mantosunun sol cebine tıktı.– Arada bir gelir, çumaşırınızı yıkar, ortalığınızı siler süpürür, eyiliğinizin altında heç kalmam, beyim.

– O kolay. İş ki hastaneye yatabilesin bacım.. diye konuştu öğretmen. Hemen olmaz. Sanmıyorum olacağını. Sen şimdilik al bu parayı gene. Güle güle harca. Gerekirse, başın sıkışırsa gene gel. Çekinme!

Kadın, kızına yan gözle baktı. Bakıp mırıldandı:

– Nasip.

Huriser Hanım tatlı tatlı gülümsedi ona:

– Adını soramadık.

– Gülfidan.

– Seninki Gülfidan, kızınınki Fidan. Birbirine uygun, ne güzel adlarınız var!

Kadını bir öksürük nöbeti daha yakalayacağa benziyordu. Sarsıldı, ama öksürmedi. Kendini zorlayarak tutarken, yüzü önce kızarmış, sonra sapsarı kesilmişti. Biraz durup, soluklanarak:

– Adlar gözel de, dedi, yazgılarımız kötü. Onun da, benim de, bubasının da.. Heç arayıp sormadığına göre, adamcağızın başına bir haller gelmiş olmalıdır. Yoğsam, kızını sever idi. Ben iş görür iken, beşiğini salladığı zamanlar bilem olurdu.

Artık gidiciydi. Ayaklanmıştı:

– Eh, bize müsaade..

– Bir dakika bacım!

Oğlundan önce Huriser Hanım atıldı:

– Biz Fidan'ı evlât edinelim, kaydımıza geçirelim, adını değiştirip Peri koyalım diyoruz. Ne dersin buna?

Dalgınlaştı Gülfidan. Ama kısa sürdü. Tezce toparlanıp:

– Böyükhanım, dedi, ben yavrıma analık edemedikten sonra, var anası sen ol. Her bakımdan daha eyi, daha gözel. Tanrım ona acımış heç değalse. Karşısına sizler gibi insanları çıkarmış!

– Nüfusta kaydı kuydu var mıdır?

– Yoktur. Bubası, rahmetli mi desem ne desem, ha bugün ha yarın, savsakladıydı. Benim de zamanım olmadı.

– Senin kimlik cüzdanın, –öğretmen ekledi–, kafa koçanın var mı, bacım?

– Var, emme yanımda değal.

– Seninle geleyim şimdi. Ver onu bana. İşi bitince getirir veririm.

– Olur beyim.

Eski adıyla Fidan, yeni adıyla Peri girdi araya birden:

– Annemle ben gitsem alsam, olmaz mı?

Kadın olmazlanacaktı ya, ana oğul kabul ettiler. "Dönecek misin?" diye sormayı bile fazlalık saydılar. Anlaşmaya varılmıştı. Döneceğini biliyorlardı artık.

Böylece, o gün, Peri'nin nüfusa geçirilme olanağı gerçekleşmiş oldu. Nüfus kütüğüne, Öğretmen Salim Bey'le annesi Huriser Hanım'ın adları altına, onun da adı yazılacaktı. Kaydı kuydu hiç yokken, şu dünyada Peri adlı bir kızın yaşadığı belli olacaktı.

SINIF

Sınıf, uğultu içindeydi. Çocuklar birbirlerine takılıyorlar, birbirleriyle şakalaşıyorlardı:

– Nasılsın be İboş?

– İyiyim.

– Ne iyisi? Dinlenmek sana yaramamış oğlum, iğne ipliğe dönmüşsün.

– Sen kendine bak, şişko patates!

Kimisi, sanki buna izin verilmiş gibi, yer kapma sevdasına tutulmuştu. Ön sıralarda yer kapmaya çalışıyordu. Öbürü gelip, onu kolundan çekiyordu:

– Haydi bas bakalım buradan, geç eski yerine!

– Ben önce geldim, bu yer benim oldu.

– Sinema mı burası arkadaş? Yerin neresiyse oraya git otur!

Kaytarıcılar bu tür tartışmalara, çekişmelere katılmıyorlardı elbet. Onların yerleri, öğretmenin gözüne hemen ilişmeyen arka sıralardı. Öğretmen bırakırsa, rahattılar orada. Kendi âlemlerindeydiler. Bol bol dalga geçerlerdi. Koca okulda üç kişiden yılarlardı: Müdür Aydın Bey'den, öğretmenleri "Deve

Salim"den, bir de Ahmet Türkü'den. Elebaşlarıydı Ahmet Türkü onların. Ayak topu takımlarının okul kaptanıydı ayrıca. Dahası, giderayak boksa merak sardırmıştı, kimin yüzüne yumruk atsa göz şişiriyor, burun kanatıyordu. Teke tek kapışmayı, dövüşü göze alamazlardı. Kendi aralarında da tam bir dayanışma olmadığı için, hep birlikte çevresini kuşatıp, üzerine çullanıp onu pataklayamazlardı. Ahmet, uzun boyu, geniş omuzlarıyla, sırasında, beşinci sınıfın "Benim!" diyen en kabadayı çocuklarıyla bile baş edebilirdi. Ama sorulsa, "Dövüşü sevmem ben!" derdi. Görünüşte sevmezdi de. Takılganlıkta, yaramazlıkta yol göstericiydi. Hepsi o denli.

Sonra sınıftaki uğultu ve gürültü, bıçakla kesilmişçesine birden kesildi. Susuverdi herkes. Ayaktakiler oldukları yerde kaldılar. Oturanlar ayağa kalktılar.

Öğretmen Salim sınıfa girmişti.

Hep bir ağızdan:

– Günaydın öğretmenim! diye bağrıştılar.

İnceli, kalınlı çıktı sesleri. Üç ön sırayı dolduran kızların sesleri biraz düdük gibi çıktı. Arka sıralardakilerinki azıcık kalıncaydı. Ya da mahsustan kalınlaştırıyorlardı.

Öğretmen Salim sınıfın orta yerinde durdu. Ellerini arkasına kavuşturdu. Sallandı hafiften:

– Nasılsınız?

– Sağ olun!

– Ara dinlenceniz nasıl geçti?

Gene hep bir ağızdan:

– İyi geçti! dediler.

Kürsüye doğru yönelirken:

– Ayakta durmayın, oturun.. dedi öğretmen.

Bir kaynaşma oldu sınıfta. Yer kapanlar, o yerleri boşaltma, eski sıralarına oturma çabasına düştüler. Hemen daha ilk derste azarlanmak istemezlerdi. Nitekim, bir iki dakikada, hepsi eski yerlerine oturmuşlardı.

Öğretmen Salim, kürsüden yarı eğilip, kara tahtaya göz attı. Tahtada, boyalı tebeşirlerle yazılmış yazılar, çizilmiş resimler vardı. "Ali–Veli–Birbirinden deli. Ahmet–Mustafa Gol." gibi yazılar. Başı külâhlı, kibrit çöpü kollu, kibrit çöpü ayaklı bir soytarı resmi. Olurdu, her zaman olurdu böyle şeyler.

– Biriniz siliversin şunları! dedi. –Hafifçe doğrulup arka sıraları araştırdı sonra gözleriyle.– Ahmet Türkü, gel sen sil!

Ahmet Türkü biri ikiletmeden, paldır küldür koşup sildi o yazılarla resmi. Hazır ola geçip çakı gibi asker selâmını vermekte kusur etmedi sonra da:

– Sildim öğretmenim. Tahta, işte bakın, ayna gibi tertemiz oldu.

– Peki, geç otur bakalım. Bu ilk derste hemen derse başlamayalım. Kendi aramızda bir oyun düzenleyelim diyorum. Siz ne diyorsunuz?

– Çok, çok iyi olur öğretmenim! sesleri tavanı çınlattı.

– Bağrışmayın, sakin olun çocuklar.. diye başladı Öğretmen Salim. –Kendisi de pek keyifli, neşeli görünüyordu.– Sizlere, ayrı ayrı, iki haftayı nasıl geçirdiğinizi sormayacağım. Nerelere gittiniz, neler yaptınız kim bilir! İçinizde benim gibi, hiçbir yere gitmeyenler, kasabadan ayrılmayanlar da vardır kuşkusuz. Onların çokluk olduğunu sanıyorum. Neyse, şimdi oynanılacak oyuna dönelim.

Veli parmak kaldırdı.

– Söyle!

– Bahçeye çıkalım da oyunu orada oynayalım öğretmenim.. dedi.

– Öbek öbek ayrılıp, birdirbir, körebe, saklambaç, uzun atlama, el bende oynayabiliriz.. deyip kardeşinin önerisini pekiştirdi Ali.

Salim Bey:

– İyi ama bahçeden içeriye daha yeni girdiniz. Bahçeyi ne tez özlediniz! der demez de sustular. Beş dakika izin size. Düşünün. Sınıfta hep birlikte oynanılacak, hepinizin katılabileceği bir oyun bulun, söyleyin bana!

Düşündüler. Düşündüklerini fısıldaşarak açtılar, açıkladılar birbirlerine. Kızlardan kimisi, "İkiye ayrılalım. Karşılıklı bilmeceler soralım!" diyordu. Arka sıradakiler, komiklik olsun diye, fısıldaşıyorlardı: "Papaz kaçtı oynayalım, kızlar." Ahmet Türkü ekliyordu: "Bizimle pişpiriğe var mısınız?"

Salim Öğretmen kimini hiç duymadı bunların. Kimini duyduysa da duymazlıktan geldi. Süre dolmuştu. Elinin içiyle vurdu kürsüye:

– Şimdi beni dinleyin! –Fısıltılar durdu, hepsi kulak kesildiler.– Ben, sınıfta, kendi aramızda, hayvanlar dünyasını canlandıralım diyorum. Nasıl, beğendiniz mi?

Hiç akıllarına gelmemiş bir şeydi bu. "A, aman çok iyi!" deyip, öğretmenlerini alkışladılar.

– Her biriniz tanıdığı, istediği, sevdiği hayvanın biri olsun! Buraya gelsin, bütün hayvanların kralı olan aslana derdini anlatsın. Kendini savunması gereken durumlarda savunsun kendini. Ne dersiniz? Parmak kaldırdın, bir şey mi söyleyeceksin Elif?

Elif sordu:

– Aslan hangimiz olacak?

Arka sıraların birinde oturan Ömer:

– Sen ol! diye seslendi.

Bunun üzerine, Elif'in:

– Ömer sen ol diyor, kızlardan aslan çıkmaz ki.. demesi sınıfta gülüşmelere yol açtı.

Öğretmen, onların ikisine de:

– Oturun! dedi. Aslanı siz seçeceksiniz. Seçeceğiniz aslan bu kürsüye gelecek. Derdini anlatmaya gelmiş hayvan kardeşlerini burada dinleyecek. Onlarla, gerekiyorsa, bu kürsüden konuşacak. Ne de olsa kraldır. Hadi bakalım, aranızdan bir aslan seçin!

– Kolay değil öğretmenim.. diyenler oldu.

– Neye?

– İçimizden birini aslanlığa seçmemiz doğru olmaz.

– Neye olmasın?

– Kimimizi kayırır, kimimizi kayırmaz. Aslan siz olun!

Sesler yükseldi:

– Siz olun!

– Siz olun!

– Siz kimseyi kayırmazsınız!

Öğretmen kabul etmedi:

– Hayır çocuklar, ben oyun dışıyım. Şurada, bir kıyıda durup sizi dinleyeceğim. Koskoca dördüncü sınıf öğrencilerisiniz. Bu okulda, sizden küçük üç sınıf daha var. Ders yılının ortasını aştık. Gelecek yıl son sınıf öğrencileri olacaksınız. Karşılıklı konuşmayı, dert dinlemeyi, bir oyunu kendinizce kurup yürütmeyi başarmalısınız. Ne var Fatma?

– Koskoca kral bir küçük fareyi dinler mi öğretmenim?

– Oyun kuralı gereği dinleyecek, Fatma. Otur. Parmak kaldırdın, ne diyeceksin Ömer?

Sınıfın en uzun boylu, en kalıplı öğrencisi Ahmet'se, en kısa boylu, en minik öğrencisi de Ömer'di. Ne var ki, çalışkanların başında gelmekteydi.

Kalktı ayağa:

– Aslan kim olsun? diye sordu.

Öğretmen:

– Sen bu aslanlığa kafayı takmış gibisin, dedi gülerek, İstersen sen ol!

– Boyum kısa, efendim.

– Ne çıkar boydan? Zürafanın, filin, gergedanın, giderek devenin de boyları, yapıları aslandan büyük ve iri ama, hayvanların kralı deyince gene de aklımıza aslan geliyor.

– Sahi öğretmenim, ona neden hayvanların kralı demişler?

– Kim bilir! Yelesinin kabarıklığından, kükremelerinin yeri göğü titretmesinden, kendisinden iri hayvanların önünde kaçmamasından, yalnız karnı açken saldırgan oluşundan belki.

Kızıl saçlı şirin Ayşe atıldı:

– Ömer çekingendir, aslan olamaz.

Bu söz tepki uyandırdı sınıfta. Öğretmenin yanında kimse kimseyi küçük düşürmemeliydi. Kendi aralarında birbirlerine her şeyi söyleyebilirlerdi, ama öğretmenin yanında hayır! Korkaklıkla, kavgacılıkla, yalancılıkla suçlayamazlardı birbirlerini. Bağrışmaya, el çırpmaya, sırada tempo tutmaya giriştiler:

– Ömer, Ömer, aslan Ömer!

Yanlış bir davranışa karşı, bir anda birlik oluvermişlerdi.

Ayşe, "Ömer çekingendir" deyişine bin pişman, başını önüne eğdi.

Öğretmen de:

– E, artık belli oldu, aslanı seçtiniz.. dedi. Ömer geç kürsüye, al yerini!

– Peki efendim.

Ömer, Salim Bey'in boşalttığı kürsüye geçti oturdu. Kürsüde yok olmuş gitmiş gibiydi. Ancak boynu ve başı görünüyordu.

Arkadan, Niyazi seslendi:

– Seni göremiyoruz!

Gene arkadan, Ahmet bağırdı:

– Dur Ömer, senin altını besleyelim de boyun yükselsin!

Elinde kalın çantasıyla seğirtti:

– Kalk Ömer!

Ömer doğruldu.

– Şimdi otur!

Ömer oturdu. Boyu bir karış yükselmişti evet. Omuzları ve göğsü de görünüyordu artık.

Ahmet yerine dönerken, "Nasıl?" gibilerden arkadaşlarına göz kırptı.

Minik Ömer, öğretmene danıştı:

– Sözüm kesildiği zaman ya da sözümü bitirdiğim zaman, şu sizin cetvelinizi kullanabilir miyim efendim?

– Elbette.

İkiz kardeşi Ali'yi dirsekleyen Veli, mukavva bir tokmak koşturdu kürsüye. Daha önce onun elinde böyle bir şey görmemişlerdi. O, vurduğu zaman acıtmayacak, ama kimin kafasına

indirse ses çıkaracak tokmağı daha önceden hazırlamış olmalıydı. Saygıyla eğilerek:

– Kral hazretleri, bu tokmak sizindir! dedi.

Ömer de, "Sağ ol Veli!" deyip aldığı tokmağı kürsüye indirdi:

– İlkin kuzu kardeşi dinleyelim. Yaklaş kuzu kardeş!

Kral, Ayşe'ye bakmaktaydı. Demek, kuzu kardeş rolünü Ayşe üstlenecekti. Oyun içinde, hiç konuşulmadan, böyle bir kural doğmuştu kendiliğinden. Ömer hangisine, hangi hayvanın adıyla seslenirse, o sırada hangi arkadaşına bakarsa, onun o hayvan rolüne girmesi kendiliğinden kararlaştırılmış oluyordu böylece.

Ayşe:

– Ben kuzuyum. Mè.. me.. sesleriyle kürsünün yanına gelmişti.

– Daha yaklaş, kuzu kardeş!

Kuzu olmuş Ayşe, bir adım bile yerinden oynamadı:

– Sizden korkarım, kral hazretleri.

– Ne varmış benden korkacak?

– Karnınız açsa, bir lokmada yutarsınız beni.

Çocuklar keyiflendiler, gülüştüler. Oyun iyi başlamış sayılırdı.

– Hayır, dedi Ömer. Sabahleyin sıkı kahvaltı ettim. Eti tatlı bir geyikle karnımı doyurdum. Şimdilik hiçbir şey yemeyi canım istemiyor ve seni dinliyorum. Söyle bakalım, derdin nedir senin?

– Anlatayım aslan kardeş. Küçücüktüm, kuzucuktum, kardeşlerimi kurtlar aldı götürdü.

– Nereye götürdü?

Ayşe, ağlamaklı bir ses koyverdi:

– Bilmiyorum. Hiç bilemiyorum.

– Sorup soruşturmaydın ya kuzucuğum!

– Kime şordumsa bilemedi.

– Kardeşlerin alınır götürülürken, anan koyun hiç bağırmadı mı?

Kimse öğretmemiş, bir şey dememişken, Elif'in, Ayşe'nin yanı başında yer aldığı görüldü:

– Adım Elif. Ama şimdi koyun oldum. Möö.. möö.. diyerek oyuna katılıvermişti. Çok bağırdım kral hazretleri. Ama kurt dönüp de bakmadı bile. Çobanlar arkasından seğirttiler. Böylece iki yavrumdan oldum. Yanımda sadece Ayşe, şey, özür dilerim, şu bir tek kuzucuğum kaldı.

– Çok üzüldüm, koyun kardeş. Başın sağ olsun!

Elif, anlamak istedi:

– Kral hazretleri, bu konuda ne düşünürsünüz acaba?

Boş bulunup:

– Hiçbir şey.. diyen aslan kardeş, Veli'nin mukavva tokmağını kürsüye indirdi. Durun durun, bu işi kurt kardeşten dinleyelim!

Küçük Ömer ayakta dikilip, gözleriyle, arka sıradaki Niyazi'yi araştırdı.

Niyazi, ta oradan, "Uuu.. uuu!" diye sesler çıkartarak kürsüye doğru ilerledi.

– Ben Niyazi iken şimdi kurt kardeş oldum.. demeyi unutmadı.

– İyi ettin kurt kardeş. Şöyle yakına gel!

Ayşe ile Elif'in ortasında yer alıp, boynunu büktü Niyazi:

– Geldim kral hazretleri, emredin!

– Bak, bu kuzucukla bu koyun senden şikâyetçi.

– Neymiş efendim şikâyetleri?

– Bu koyunun yavrularını, bu kuzunun kardeşlerini götürmüşsün.

– Götürürüm, dedi kurt.

Hayvanların kralı parladı:

– Nasıl götürürsün? Ne hakla?

Kurt olmuş Niyazi, ilkin öğretmene, sonra arkadaşlarına dönüp, dedi ki:

– Yüce Tanrı, kuzuları kurtlar yesin diye yaratmıştır!

Kuzu Ayşe ile koyun Elif kabul etmediler bunu:

– Hayır!

– Öyle şey olmaz!

Aslan kardeş de onlardan yana çıkarak:

– Öyle şey olmaz. Bütün kuzuları sen yersen, insanlar ne yiyecek? deyip, tokmağı kürsüye indirmişti.

İşler çatallaşmıştı.

Kurt Niyazi:

– Sağır değilim, kral hazretleri! dedi. İkide bir tokmağı indirmeyin!

– Sana bir şey sordum kurt kardeş, soruma karşılık isterim.

– Karşılığını vereyim, aslan kardeş. Hay hay. Ben koyun, kuzu kaçırıp yemekle, kurtluğumu yerine getiriyorum.

Aslan kardeş rolündeki Ömer, gene "Öyle şey olmaz!" dediyse de, bu kez tokmağı kürsüye indirmedi. Koyunla kuzuya dönüp:

– Duydunuz mu, kurtluğunu yerine getiriyormuş.. demekle yetindi.

Ayrıca, kurt kendisine şu sözlerle taş atıyordu:

– Demin, kuzu kardeş size beni şikâyete geldiğinde, ortalığa saldığınız korku yüzünden tir tir titremekteydi. Ya bunu ne yapalım?

– Ona, sabahleyin sıkı kahvaltı ettiğimi, kendisini yemeyeceğimi söyledim.

– Bu sözünüz kesin midir?

– Hiç değilse, karnım acıkana değin geçerli olan aslan sözüdür.

Bunun üzerine kurt, Ayşe ile Elif'e döndü. Dönüp, kurtlar gibi yalanarak:

– Eh kuzu kardeş, koyun kardeş.. dedi. Sizleri bir daha yersem, boğazımdan geçmez olun! İşte bu da, karnı acıkana değin verilmiş kurt sözü! –Kendisi gülerken, sınıfı da güldürüyordu.– Tamam mı?

– Böyle söz vermek olmaz! diye bağırdı aslan kardeş. Koyunla kuzuya bakışlarını beğenmiyorum. Yalan söylüyor gibisin!

– Me.. me.. diye meledi Ayşe. Zaten kurda kim inanır?

Koyunla kuzuyu, Elif'le Ayşe'yi eliyle savdı Ömer:

– Siz gidin yerinize oturun kardeşler. Benim şu kurda bir çift sözüm var. Bay kurt!

– Buyurun kral hazretleri?

– Şu kuzu ile koyun bir daha seni şikâyete gelmesin. Yoksa gözünün yaşına bakmam, ben de seni yerim!

– Biliyorum. Ben sözü tutsam da tutmasam da, bir gün nasıl olsa beni yersiniz efendim.

– Orası seni ilgilendirmez.

– Benim canım beni ilgilendirmezse kimi ilgilendirir kral hazretleri?

Diyecek söz bulamayan aslan kardeş, durumu, sertleşerek örtbas etmeye çalıştı:

– Çok söz istemez, hadi geç otur yerine!

– Emredersiniz.

Gelişindeki gibi süklüm püklüm bir tavır takınmış, boynunu bükmüştü, Niyazi. Yerine dönerken alkışlanıyordu.

Alkışlara Öğretmen Salim de katıldı.

Küçük Ömer'in araştırıcı bakışlarıysa, ön sıralardaki kızlar üzerinde dolanmaktaydı. Esmer ve şişman bir kız olan Fatma'da karar kıldı.

– Fatma, tavuk kardeş.. diye seslendi.

Birden onu anaç tavuğa benzetmesi ve Fatma'nın da "Gıt gıt gıdak, gıt gıt gıdak!" diyerek kalkıp kürsüye sokulması, hele kürsüye iki adım kala durup da, "Git kümese bak, yumurtam ne sıcak!" tekerlemesiyle kanat çırpması yok mu, sınıfı kahkahaya boğdu. Ayaklarını biraz içeri doğru basarak yürürdü. Yüzü aydede yüzüydü. Çok arkadaş canlısıydı. Yürüyüşü, küçük bir fıçının tenger tenger yuvarlanışına benzerdi. Ama bundan dolayı kimse takılmazdı ona. Herkes sever, korurdu onu.

Şakayı tadında bırakıp, hemen ciddileşmişti Ömer de:

– Buyur tavuk kardeş, senin derdin, zorun nedir bakalım?

– Benim derdim sansardan ve tilkiden.. diye anlattı Fatma.

– Ya, öyle mi? Ne yapıyor bunlar sana?

– Sormayın kral hazretleri. Sinsi sinsi geliyorlar, bizi kümeslerimizde boğuyorlar. Yumurta yumurtlayamaz, civciv çoğaltamaz olduk.

Sınıfta, yumurtayı seven çocuklar, bağrıştılar:

– Ne yazık, ah ne yazık!

– Folluğa girip, sabahları taze yumurta içmekten güzel ne var? dedi ayak topu takımının kalecisi Mustafa.

Oyun bozanlık edip, pişmiş aşa su katıp:

– Kızarmış ekmek üstüne sürülen yağla reçel bence daha güzel! dedi Muharrem Ağa'nın oğlu Rüstem.

Dördüncü sıranın başında oturan Raziye, Rüstem'i destekledi:

– Babam, "Yazın sıcakta yumurta içmek doğru değil.." der.

Buna dayanamadı Fatma, aslan kardeşten izin almadan konuştu:

– Siz yanılıyorsunuz. Doğru olmayan başka. Yumurtanın üstüne hemen su içmeyeceksin!

Tartışmanın uzayıp gideceğini gören küçük Ömer, tokmağı kürsüye indirmekten başka çıkar yol göremedi:

– Susalım! Tavuk kardeşin şikâyetini dikkate almak zorundayız. Çocukların birkaçı birden:

– Çok haklısın aslan kardeş! dediler.

– Haklıysam, sinsi sansarla kurnaz tilki buraya gelsin!

İlçe mal müdürünün ikizleri, ikisi birden davrandılar. Ali'nin Veli'yi omuzlarından bastırıp yerine oturttuğu, tek başına geldiği görüldü sonra.

– Adım Ali iken şimdi sansar oldum, dediği duyuldu. Sayın aslanım, yüce başkanım! Ben hemen çağrınıza uyup geldimse de, tilki kardeş gelmedi!

– Niçin gelmedi?

– Şey.. "Orada mahkeme kurulmuş. Sen git, beni de savun. Benim ayağıma diken battı, yürüyemiyorum." dedi. Gelmedi.

Çocuklar:

– Ah ne kurnaz tilkidir o! derken, iki kardeş arasında ayrıca oynanan bu oyuna gülüşüyorlardı.

Ömer, aslan kardeş, ormanların ve hayvanların kralı olarak çok öfkelendi bu kurnazlığa. Bir tokmak daha indirdi kürsüye:

– Emrediyorum; şimdi hemen buraya gelecek. Gelmezse, işin sonu kötüye varacak!

Veli hemen doğruldu yerinden, sağa sola sırıtarak, dalkavukça selâmlar vere vere ilerledi. Aslanın önünde eğildi, iki büklüm oldu. Doğrulduğunda, aşırı saygı gösterisiyle, ellerini göğsü üzerinde kavuşturup, hem çok suçsuz, hem çok korkak tavırlar takındı.

– Ali'nin ikiz kardeşi Veli idik, ama sanırım iyidir tilkilik.. diye girişti söze. Kral hazretleri, bir ünlediniz, dağları taşları inlettiniz. Korkan kuşlar havalandı, akan sular yavaşladı. Ulu ormanda korku başladı. Çağrınızı duyar duymaz koştum geldim efendim. Yüce kişiliğinizde bütün hayvan kardeşlerimi en içten sevgiler, en derin saygılarla selâmlarım!

Yüzünü ekşitip:

– Ağzın çok kalabalık senin, dedi aslan kardeş. Kaldır ayağını bakayım!

– Nesine bakacaksınız kral hazretleri?

– Sansar, ayağına diken battığını söyledi. Ona bakacağım!

Kurnaz tilki sesini titreterek:

– Çıkardım efendim, diye bilgi verdi. Diken battıysa da, dişlerimle hemen çektim çıkardım. Şimdi, yüksek izninizle, hiçbir şeyciğim kalmadı. Eskisi gibi havayı koklar, gezer koşabilirim. Gerçi sizi pek çok özlemiştim, ah bir fırsat düşse de gitsem, kral hazretlerine saygılarımı sunsam, bağlılığımı iletsem demiştim.

Biraz geciktiğim için özürler dilerim. Yüce katınıza bugün hemen çağrılışımın nedenini acaba öğrenebilir miyim?

Ömer, bir tilki oyununa gelmemek için ona dikkatle baktı:

– Demek merak ettin?

– İnanın kral hazretleri, hem de çok merak ettim.

– Seni bu meraktan kurtaracağım.

– Ah, çok teşekkür ederim.

Bunun üzerine, hayvanların kralı, kurnaz tilkiye suçunu bildirdi:

– Kümeslere giriyor, tavuk kardeşlerimizi boğuyormuşsun!

Tilki, şaşkın bir tavır takındı:

– Kim, ben mi efendim?

– Evet, sen! Tavuk kardeş öyle diyor. Kendisi de, görüyorsun, burada.

Tilki, hemen savunmaya geçti:

– Doğrusu, böyle bayağı bir suçla suçlanacağımı hiç ummuyordum efendim. Gerçik kulunuz, kurnazlığımdan ötürü masallarda bile suçlanmışımdır, bet sesli kargaya, aman sesin ne güzel diyerek, ağzındaki peyniri yere düşürtmüş, o peyniri afiyetle yemişimdir, ama tavuk kardeşlerimizi boğmak mı? Tanrı yazdıysa bozsun!

Ömer, Fatma'yı gösterdi ona:

– Şu benekli tavuk yalan mı söylüyor yani?

Tilki Veli ona baktı, bakıp dudak büktü:

– Yalan söylüyor diyemem, ama belki yanlış söylüyor.

– Nasıl?

– Benim tavukları boğmaya vicdanım elvermez, kral hazretleri. Bunu yapsa yapsa sinsi sansar kardeş yapmış olabilir.

Sansar rolündeki Ali, sinsiliği bir yana bırakıp, en yüksek sesiyle bağırdı:

– Hayır kral hazretleri, hayır! Dünyada kabul etmem! Bu Veli.. şey, yani Tilki kardeş, evde de hep yaptığı gibi, suçu üzerime yıkmak istiyor! Kabul edemem! Evde de hep böyle yapar, suç benim üzerime yıkılır!

Aslan kardeş:

– Evdeki durumunuz şimdi burada bizi ilgilendirmez.. diyerek onu bir temiz payladı.

Sonra, tilkiye döndü:

– Ne diyorsun buna? Bak, tavukları boğmaya vicdanım elvermez, bunu yapsa yapsa sansar kardeş yapmıştır demeni, sansar kardeş kendine bir suç yüklemesi olarak nitelendirdi. Ne diyorsun buna?

– Hiç. Ne diyeyim? İnsanlar bizi hayvanların kurnazı bellemişler. Oysa, biz tilkiler de yanılırız bazen, efendim.

– Nasıl yanılmak bu? Anlat hele!

Tilki:

– Yalnız yanılmakla kalmaz, sırasında kandırılırız da efendim.. diye anlattı. Sözgelimi, şu sansar kardeş var ya, kümese birlikte gitmemizi söylemiş ve beni birkaç kez kandırmıştır. Her şeyin doğrusu şu ki, ben arada bir kümeslere dalsam bile kötü niyetle dalmam, efendim. Orada tavuk ve horoz kardeşlerime ninniler söylerim. Onları iyice uyuturum.

Ömer, Fatma'ya sordu:

– Tavuk kardeş, ne dersin, bu tilki kümese ninnilerle sizi uyutmak için mi gelir?

Fatma, başını iki yana sallayıp, gülümseyerek yanıtladı:

– Sesi hiç çıkmaz ki, ninni yerine geçip geçmediğini anlayalım, kral hazretleri. Genellikle sessizdir. Kapar ve kaçar.

– Ne diyorsun?

Tilki, bu soru karşısında, bocalar bir tavır takındı:

– İnanın, ne diyeceğimi şaşırdım, efendim. Bütün tavuklarla horozları öz kardeşimle bir tutmuş, öz kardeşim gibi sevmişimdir. Ne yaparsam sevgim yüzünden yapıyorum ve yapmışımdır.

Çocuklar, onun bu sözlerine gene gülüşüp:

– Ah ne kurnaz tilkidir o! dediler.

Çerçi babasıyla köy köy dolaşırken küpler dolusu su içen hastalıklı Niyazi, kendini tutamayarak:

– Hadi hadi, diye seslendi, sen kimi kandırıyorsun?

Sucu Kadir'in oğlu Abdullah geri kalmadı ondan:

– Tanrı'dan korkar gibi korkmalısın kraldan!

Veli, sınıfa kaşlarını çatarak baktı. Sonra, aslan kardeşe döndü:

– Sayın kral, şu dinleyicilere bir şey söyleyin! diye yakındı. Sizinle düzeltmeye çalıştığım aramızı bozmaya, açmaya uğraşmasınlar!

Ömer, onun bu dediğini haklı bulup, tokmağı hafifçe indirdi kürsüye:

– Susalım kardeşlerim, sadece dinleyelim!

Ne var ki, söz atmaların arkası durmadı, kesilmedi. Hepsi hoşlanmıştı kurnaz tilkiyi güç durumlara düşürmekten.

Abdullah dedi ki:

– Yüce kral, korkarım bu gidişle sizi de kandıracak.

Niyazi dedi ki:

– Ona adlı adınca kurnaz tilki demişler!

Ormanların kralı, elini yukarı kaldırıp:

– Siz karışmayın! diyerek susturdu onları. Tilkinin kurnazlığı, tavşanın ödlekliği, sansarın sinsiliği gibi uyduruk masallara karnım toktur benim. Ürkek, acınası kedi yavrusunu köşeye sıkıştırsanız, üstünüze sıçrar. Sen onlara aldırma, tilki kardeş. Söyle bakalım, bu tavuk kardeşin kümesinden kaç tavuk çaldın?

Tilki yemin etti:

– Vallahi billahi inanın kral hazretleri, yalnız bir kez.. Küçük bir yanlışlık sonucu, bir tavuk kardeşimin istemeden kanına girmiş oldum.

– Bütün ömründe bir kezcik mi?

– Hemen hemen öyle sayılır, efendim.

– Anlat da, dinleyelim!

– Gece karanlığında canım sıkılmış, şöyle biraz serin hava almak, dolaşmak istemiştim. Derken, yolum bir kümesin içine düştü.

Aslan sordu:

– Yol kümesin içinden mi geçiyor?

– Hayır ama.. işte.. göremedim! dedi tilki. Karanlıkta iyi göremedim çevremi. Geçip gideyim derken, meğer kümesin içine düşüvermişim.

– E, sonra?

– Baktım, tavuk horoz kardeşlerin hepsi derin uykudalar. Şunlardan birini uyandırsam da, yol buradan nereye gider kardeşim diye sorsam, dedim.

– Yolunu tavuktan soracaksın, öyle mi?

– Evet efendim. Eğer bir kimsenin içinde kötülük yoksa, önüne gelene yol, iz sorabilir. Bunda da bir kötülük yoktur. Düşünüyorum da, ha öz kardeşim, ha tavuk kardeş, ikisi de bir, diyorum. Hiç ayrı gayrıları yok.

– Belli, belli. İçin tertemiz. E, sonra?

– Tüneğin en başındakine şöyle bir dokundum. Vay efendim, dokunan sen misin!

– Dokununca ne oldu?

– Ne olmadı ki, kral hazretleri? Bağırtılarıyla dünyayı ayağa kaldırdı.

Fatma, o olayı yaşayan bir tavuk gibi bağırdı ve çırpındı:

– Gıt gıt gıdak! Gıt gıt gıdak! Gıt gıt gıdaaak!

– O bir bağırır, öbür tavuklarla horozlar beş bağırır. Aman kardeşlerim, beni yanlış anladınız. Susun. Başladım tavuk kardeşin gözünü, gagasını yalamaya!

– Eyvah, büsbütün ödü kopmuştur!

– Yerinde bir söz ettiniz, sayın kral. Gerçekten de, kümes hayvanları pek ödlek oluyorlar. Hatır gönül dinlemiyor, dostluktan arkadaşlıktan anlamıyorlar. Ufacık bir yanlış anlama, onları gereksizce kaygılandırıyor. "Burada ne arıyorsun tilki kardeş?" diye sormak akıllarına bile gelmiyor. Kümeste koparılan kuru gürültüyü duydular ya, ellerinde fenerlerle, sopalarla, çiftlikten dışarıya uğrayan uğrayana..

Hayvanların kralı, "Tabana kuvvet hemen kaçsaydın!" deyince, kurnaz tilki:

– Kaçmayı düşünmedim değil, efendim.. dedi. Ne var ki, bağırtıyı cayırtıyı kesmem, bir yanlış anlamayı düzeltmem gerekiyordu. Susması için boğazını işaret edince, acınası tavuk kardeş boynunu ağzıma doğru uzatmaz mı?

Fatma, o saat araya girip:

– Biz tavuklar artık bu denli aptal olamayız! diye savundu soydaşlarını. Gıt gıt gıdak! gıt gıt gıdak! Yalancıya bak, yalancıya bak!

Tilki, yatıştırıcı bir tavırla:

– Gene yanlış bir anlama oldu, dedi. Ben, tavuklar aptaldır demek istemedim, istemiyorum.

– Ya, ne demek istiyorsun?

– Yoğun karanlıkta, kümesin karanlığında birbirimizin ağzını ve boynunu iyice göremediğimizden, karşılıklı niyetlerimiz yanlış anlaşıldı, demek istiyorum. Evet efendim, o tavuk kardeşin boynunu böylece, birden ağzımda buldum. Sanırım, bana kulağını yaklaştırmak, ne dediğimi anlamak istemişti. Gene öyle sanıyorum ki, gürültü ve patırtıdan sesimi duyamamış, başını ağzımdan içeri uzatmıştı.

Aslan kardeş, yalan dolanın buncasına artık dayanamayıp, elinde mukavva tokmağı sallayıp:

– Bitir şu masalı! dedi.

– Zaten bitmek üzere, kral hazretleri. Çiftlik halkı kümese doğru hızla yaklaşmaktaydı. Siz benim yerimde olsaydınız ne yapardınız bilmem! Korku ve telâşımdan, tavuk kardeşin boynunu ağzımda unutarak, oradan savuşup kaçmak zorunda kaldım ben.

– Yani, tavuğu boğazlayıp savuşman unutkanlığına mı geldi?

– Evet kral hazretleri, yazık ki korkudan ne yaptığımın farkında olamadım.

– Yoksa, içinde en küçük bir kötülük taşımıyorsun. Öyle mi?

– Kötülük düşünmediğime, yüce katınızda yemin edebilirim.

Aslanlığını takınmış olan Ömer, tavukluğu benimsemiş Fatma'ya baktı ve sordu:

– Tavuk kardeş, olayı tilki kardeşin ağzından sen de dinledin. Nasıl, şikâyetini geri alıyor musun?

Fatma, birkaç kez kanat çırpmış:

– Gıt gıt gıdak, gıt gıt gıdak! Bu tilki alçak mı alçak! demişti.

Hayvanların kralı, çenesini eline demeyelim de, pençesine dayadı diyelim. Çenesi pençesine dayalı durumda, tilkiyle tavuğu süzdü uzun uzun. Sonunda dedi ki:

– Tavuk kardeş, seni görüyor ve anlıyorum. Epey coşkulanmış durumdasın. Ama tilki kardeş de, hani, kendini iyi savundu. Bunu kabul edelim.

– Yani, haklı mı sizce? Söyledikleri doğru mu?

– Haklıdır demedim, doğru da demedim. Kendini kurnaz tilkilere yaraşır biçimde, iyi savundu dedim. Yanlış anlama oldu, unutkanlığıma geldi, niyetim kötü değildi, dedi. Başkaca ne diyebilir?

Fatma, başını dikleştirdi:

– Şikâyetimi geri almıyorum. Hiçbir zaman da geri almayacağım!

– Sen bilirsin Fatma.. şey, benekli tavuk kardeş. Babam der ki, yenilen yenilmiş, içilen içilmiştir. –Tokmağı kürsüye indirirken izleyicilere baktı.– Bence, tavuk kardeşin davası bitmiştir!

Tam o sırada zil çalmıştı.

Oyun başlayalı beri hiç sesi soluğu çıkmayan Salim Öğretmen çocuklara döndü:

– Zil çaldı, bahçeye çıkabilirsiniz çocuklar! dedi.

Sınıf, sanki hep birlikte sözleşmiş gibi, buna yanaşmadı:

– İstemiyoruz!

– Çıkmayalım, öğretmenim!

– Oyunumuzu sürdürelim!

Elinin bir işaretiyle sustular. Dedi ki:

– Çıkalım. Siz de hava alın, sınıf da hava alsın biraz!

Sordular:

– İkinci ders oyun sürecek mi?

Dedi ki:

– Siz isterseniz, sürer.

– İsteriz, istiyoruz!

– Kabul. Hadi bakalım!

Çocuklar bahçeye, tuvalete koşuşurlarken, o da öğretmenler odasına girmişti. Arkadaşlarının meraklı bakışlarıyla karşılaştı.

Müdür de oradaydı. Anlamak istedi:

– Salim Bey, dedi, alkış sesleri, bağrışmalar duydum. Neler oluyor senin sınıfta kuzum?

Öğretmen Salim, açıkladı:

– Bir şey olduğu yok. Çocuklara hayvanlar dünyasını oynatıyorum.

– Hayvanlar dünyasını mı?

Müdür beyin ağzı açık kalmıştı.

– Evet. Kürsüye bir aslan kardeş seçtik, yerleştirdik. O, hayvanların kendi aralarındaki davalarına bakıyor.

– Ya?

– Evet.

Öbür öğretmenlerden bir ikisi:

– Aman, biz de gelip seyirci olalım! diye takıldılar.

Hepsinden yaşlı olan Salim Öğretmen dedi ki:

– Seyirci olacağınıza, sınıfınızda çocuklara siz de oynatın bu oyunu.

– Peki ama yararı ne bunun?

– Ben yararını görüyorum. Her birinin anlama, kavrama yeteneği çıkıyor ortaya. Onların bu yeteneklerini, oyun sırasında, belki siz de görürsünüz.

Bir şey diyemediler.

Yalnız, başöğretmen:

– İzin verirsen, ben seyredebilir miyim? diye danıştı.

– Hay hay!

Ders zili çaldığında, öğretmenler odasından ikisi birlikte çıkıp, ikisi birlikte 4 A sınıfına girdiler.

Çocuklar üçer, beşer gelirlerken, kapı dibinde dikilen Elif'le Niyazi:

– Başöğretmen de içeride.. deyip uyarıyorlardı onları.

Tıknaz, kısa boylu birisiydi başöğretmen. Güleç yüzlüydü. Kalın camlı gözlükler takardı. En yağışlı, çamurlu havalarda bile ayakkabıları hiç kirlenmezdi. Sanılır ki, okula yere basmadan, uçarak gelmiş. Çok sessiz dolaşırdı ortalarda. Öğrenciler birden onu karşılarında görürler, şaşırırlardı. Belki bu yüzden olacak, güleç yüzlü başöğretmenden en az Salim Öğretmen'den çekindikleri denli çekinirlerdi. O da Salim Öğretmen gibi, kimsenin kulağını çekmemiş, kimseye bir fiske vurmamışken...

O gelmeden önce, doğrusunu söylemek gerekirse, çok yaramazları biraz okşardı öğretmenler. O geldikten sonra dayak tümüyle kalkmıştı okuldan. Milli eğitim müfettişleri, en olumlu raporlarını onun okulu için yazarlardı. Milli Eğitim Müdürü için de, "Sakarya İlkokulu", örnek okulların başında gelirdi.

Salim Öğretmen, Peri'nin annesinin bir hastaneye yatırılması, bir sanatoryuma yatırılması konusunda başöğretmenin yardımına güveniyordu. Ona söz vermişti başöğretmen:

– Olur, elimizden geleni yapmaya çalışırız.. diyerek.

Şimdi sınıfta, ön sıralardan birine yan yana oturmuşlardı.

Son öğrenci de içeri girip, kapı kapatılınca, Salim Öğretmen:

– Çocuklar, dedi, kaldığınız yerden oyununuzu sürdürebilirsiniz. Sizi müdür bey de izleyecek!

Sınıf biri ikiletmedi. Çarıkçılar Mahallesi Muhtarı Hasan Sönmez'in oğlu küçük ve çalışkan Ömer Sözmez, aslan kardeşliğini takınıp, hemen geçmiş kurulmuştu kürsüye. Ahmet Türkü'nün çantası hâlâ altındaydı.

Mahalleye, eşeğe yüklü dört tenekeyle içme suyu dağıtan Sucu Kadir Ağa'nın oğlu Abdullah'sa, arka sıralardan yürüyüp, boy göstermekte gecikmedi.

Çocuklar onu görür görmez:

– Yol açın, yol verin, maymun geliyor!

Çünkü, gerçek bir maymun gibi, bacaklarını yamultarak, eğmeçlendirdiği kollarını sallayıp savurarak, bel kemiğini de azıcık öne bükerek geliyordu Abdullah. Üstelik, arada bir, gorilliği benimseyip, göğsünü yumruklamayı unutmadan...

Aslan kardeş, buna azıcık şaşırıp, ayakta karşıladı onu:

– Ooo.. buyurun buyurun maymun kardeş. Sizi buraya hangi rüzgâr attı?

– Rüzgâr atmadı, kendiliğimden geldim.. dedi maymun. Eski adım Abdullah, sınıf numaram 101'dir.

Aslan rolündeki Ömer, yerine oturdu eskisi gibi.

– Adını da, numaranı da biliriz.. diye söylendi. Şimdi maymunsun ya, sen ona bak! Bana, ben çağırmadan buraya hangi cesaretle geldiğini söyle!

– Ben, yalnızca, siz hayvanların birbirinizden şikâyetlerinizi dinlemeye geldim.

– Yani, senin derdin, sıkıntın, şikâyetin yok mu?

Bel kemiğini azıcık doğrultur gibi yaptı maymun. Omuzları ortasına çekip gömdüğü başını yukarı kaldırdı:

– Bir aslan, benim derdimi, sıkıntımı anlayamaz.. dedi.

– Yok canım! Allah Allah!

Aslan Ömer, böyle dedikten sonra, parmağı ile sınıf sıralarını gösterdi:

– Öyleyse geç otur yerine. Dinleyicilerin yeri orası!

– Dur hele. Sana birkaç şey sormak istiyordum.

Ömer, sesi elverdiğince, aslan kükremesini andırır bir ses koyverdi. Bu da onun öfkelendiğini gösteriyordu:

– Tanrı iyiliğini versin. Aslanlara soru sorulmayacağını bile bilmiyorsun!

– Aslanlara ve krallara soru sorulmazmış evet... diye konuştu maymun. Sen hem aslansın, hem kralsın. Oh ki, oh oh!

– Ne o, alay mı ediyorsun benimle?

– Hayır, alay etmiyorum. Ne haddime! Aslanlık gücünün önünde saygıyla ve korkuyla eğilirim, aslan kardeş. Ama bir maymunu bunca aşağı görmene katlanamam. Pençen güçlüdür, dişlerin keskindir; bilirim. Akıldan yana hangimiz güçlüyüz, onu da ancak bilen bilir. Sana, krallık işleri nasıl gitti diye soracaktım. Zor mu, kolay mı?

– Maymun kardeş, krallık işleri hem zordur, hem kolay.

– Ne bakımdan zor, ne bakımdan kolay?

– A, aslan krallara soru sorulmaz demedim mi sana?

– Yoksa krallığın kolaylığı, ona soru sorulmamasında mı?

Aslan gene kükremeye koyulmuştu.

Maymunsa, sırıtıyordu. Sonunda, dedi ki:

– Ben eğer senin gibi, hayvanların korkusuz kralı olsaydım, böyle sorulardan da korkmazdım!

Bu söz sanki biraz yatıştırdı aslanı. Kükremesi kesildi.

– Evet, diye söylendi. Krallık işlerinin nasıl gittiğini sormuştun. Eh, oldukça iyi gitti sayılır. Kuzu ile koyun kardeşin kurt kardeşten, benekli tavuk kardeşin sinsi sansarla kurnaz tilki kardeşten şikâyetlerini dinledik.

– İyi ama bu şikâyetleri nasıl bir çözüme bağladın?

– Herkes dinledi. Bir tek sen mi dinlemedin? Kurdun hakkını kurda, kuzunun hakkını kuzuya verdim.

Maymun yüz ekşitti:

– Aslan payını da herhalde kendine ayırmışsındır, değil mi?

Canı sıkılmış durumda:

– Ya başka türlü nasıl olur? diye homurdandı aslan. En güçlü sensin diyerek beni sizler seçmediniz mi krallığa?

– Bunları bir yana bırakalım aslan kardeş. Tartışmayalım. Mağarana gelirken kulağıma birtakım gülüşmeler çalındı. Bunun nedenini açıklar mısın bana?

Aslan, aslanlık kürsüsünde gevşedi. İlk kez sevinmiş gibiydi böyle bir soruya. Başını ağır ağır sallayıp:

– Sana gülüyorlardı, maymun kardeş.. dedi.

– Benim neyime gülecekler?

– İnsan gibi iki ayak üstünde yürümen gülünçtür biraz.

Bu kez, öfkelenen maymundu:

– Dört ayak üstü yürümek daha mı az gülünç?

– Kusura bakmazsan söylerim.

Maymun gene terslendi:

– Kral da olsalar, hayvanların kusuruna bakmam!

– Büyük konuşma. Tilki kardeşe, kurt kardeşe, tavuk kardeşe, sansar kardeşe, kuzu kardeşe ve bana bak!

– Baktığımı kabul edelim. Ne olmuş?

– Biz kime benziyoruz?

Maymun kardeş, bir an düşündükten sonra karşılık verdi:

– Kendinize benziyorsunuz.

Aslan kardeş, bir daha sordu:

– Yani, kuzu kuzuya, kurt kurda, tilki tilkiye benziyor. Değil mi?

– Evet, öyle.

– Peki, ya sen kime benziyorsun?

Maymun bir an bile düşünmeden dedi ki:

– Ben de kendime benziyorum.

Bunun üzerine:

– Hayır, hayır.. dedi aslan kardeş. Sen hem kendine, hem insana benziyorsun. İşte gülünçlüğün burada!

Sınıfta bir alkıştır koptu. Çocuklar aslanın bu sözünü pek beğenmişlerdi.

Müdür bey de, Salim Öğretmen'e dönüp, usul bir sesle:

– Gerçekten ilginç, dedi. Bu dördüncü sınıfı sevdim, beğendim ben. Çocuklar pek uyanık.

Öğretmen Salim, bu övgülere karşı:

– Öyledirler.. demekle yetinmişti.

Aynı anda, maymun belini doğrultuyor, aslana kafa tutuyordu:

– Aşağılanmaya gelemem, yoksa giderim.

Hayvanların kralı, görkemli biçimde öksürdü:

– Ormanda da kendine göre bir özgürlük vardır, dilersen gidebilirsin.

Maymunun gitmesi umurunda değildi pek.

– Suç bende. Aranıza girmeyecek, oyununuza katılmayacaktım.

Aslan rolündeki Ömer, maymun rolündeki Abdullah'a, kolay kolay altından kalkılmaz ağır bir soru yöneltti:

– Ne o maymun kardeş, sen kendini hayvandan saymıyor musun?

Abdullah, bocalamaya başladı:

– Ihı.. şey.. evet ama..

– Doğrusu bu kararsızlığın da gülünç.. diye konuştu aslan. Önce karar ver bakalım; nesin sen? İnsan mısın, hayvan mısın? Hayvansan, aramızda yerin hazır. Yok, ben insanım diyorsan, yolun açık, uğurlar olsun!

Karşı koymaları zayıf kalıyordu maymunun:

– Tastamam insan olmayabilirim. Ama benim insanlar gibi kendimi beğenişime karışamazsın, ormanlar kralı!

Aslan kürsüye tokmağı indirirken, fena halde kükremişti:

– Bana deminden beri sen diyorsun. Ben kendime sen dedirtmem. Bana siz demeli, hem de benden özür dilemelisin!

Maymun, yardım arayan bakışlarını, bu konuşmayı ilgiyle izleyen dinleyiciler üzerinde gezdirdi. Hiçbirinden, aradığı desteği bulamadı. Bunun üzerine boynunu büktü:

– Peki efendim. Özür dilerim!

– Ha şöyle, yola gel. Çirkinliğin ve gülünçlüğün, insana benzemeye, özenmeye kalkışmandandır. Bizde, burada hayvanat bahçesi yok. Ama bir dergide okudum; hayvanat bahçesini gezen çocuklar, en çok senin tel kafesin önünde dururlarmış. İnsana benzer hareketler yapar, eğlendirir, güldürürmüşsün onları. Haydi bakalım, şimdi geç otur yerine!

Gururu incinen maymun sordu:

– "Yüksek dallardaki yuvana dön" mü demek istediniz?

– Bunu kendin seç. Dilediğin, beğendiğin yere gidebilirsin.

– Peki efendim. Sağ olun!

Abdullah gene maymunsu bir yürüyüşle yerine dönerken, çocuklar hem gülüşüyor, hem de onu alkışlayıp bağrışıyorlardı:

– Açılın, yol verin, maymun kardeş gidiyor!

Hakçası, başarılı bir konuşmayla, başarılı bir oyun çıkarmıştı Abdullah.

Aslan da bunu kabul edip, tokmağını kürsüye vurdu yeniden:

– Susalım arkadaşlar, susalım! Durumundan yakınan kimse var mı başka?

– Ben varım, kral hazretleri!

Ahmet Türkü, arka sırada doğrulmuş, boyunu yükseltmişti.

Herkes onu görürken, Ömer, gözüne ışık vuruyor da onu göremiyormuş gibi yaparak, sağ elini kaşlarının üzerine götürmüştü:

– Uzaktan göremiyorum, kimsin sen?

Ahmet Türkü sesini inceltmeye çalışarak duyurdu:

– Minicik bir fareyim!

Ömer, gülmemeye çalıştı:

– Ha, demek ondan göremedim. Pek de miniksin a canım. Gel yaklaş hele!

Sınıf, bu terslik karşısında kendini tutamayıp, makaraları koyvermişti. Kürsüdeki aslan sınıfın en ufak yapılı öğrencisiydi. "Minicik bir fareyim!" diyen Ahmet'se, en kalıplı öğrencisi.. Gel de buna gülme!

İşin hoş yanı, başöğretmenle Salim Bey de gülüşüyorlardı.

Ahmet, arka sıralardan kalkıp kürsüye doğru ilerlerken, inceltmeye çalıştığı sesini istediği gibi düzenleyememiş, kalınca sesiyle:

– Filmlerimi seyrettiniz mi? diye sormuştu. Miki fare filmlerini demek istiyorum.

Minicik bir fareden böylesine kalın bir ses çıkması ise, gülen izleyicileri büsbütün coşturdu. Başöğretmenle öğretmenlerinin yarattığı çekingenlik silinip gitmişti üzerlerinden. Onların da güldüğünü görmeleri, coşkunluklarını çoğaltıyordu.

– Önce sen söyle! diye karşılık verdi aslan. Temiz bir fare misin?

– Evet kral hazretleri. Çok temiz bir fareyimdir. Üstüme bal dökün, yalayın beni. Her gün, küçük bir hamam tası içinde çıpıçıpı yaparım.

– Banyonu yaparken seni seyretmek isterdik. Nasıl, tasın içinde güzel de yüzüyor musun bari?

– Suda kuyruğumu dümen gibi kullanarak çok ustaca manevralar yaparım, kral hazretleri.

– Aman sevsinler! Bir gün elbette görürüz. Şimdi bize kediyi mi şikâyet edeceksin?

– Bunu hemencecik nasıl bilebildiniz efendim?

Koltuklarını kabartarak:

– Pöh! dedi aslan. Bunu bilmek için aslan olmak gerekmez ki. Fare der demez, yanına en büyük düşmanı kediyi getirip koyacaksın hemen.

– Ya kedinin yanına?

– Köpeği koyacaksın!

Fareyle içtenlikli bir konuşma tutturmuşken, aslanlığını anımsayıp:

– Hey, kendine gel! diye kükredi aslan. –Aslında, kendisi, aslanlığına dönmüş, bir bakıma kendine gelmişti.– Boyuna bosuna bakmadan sen mi beni sorguya çekeceksin?

Ahmet, gerçek bir fare gibi, korkudan tir tir titremeye başladı:

– Aman, ne münasebet kral hazretleri, ormanlarla koyakların yüce bakanı! Ben mi kaldım sizi sorguya çekecek? Lütfen, lütfen ba.. ba.. bağışlayın. Şöyle bir kükreseniz, kaçacak delik ararım.

Aslan rolündeki Ömer kasıldı:

– Bak beğendim bu sözlerini. Doğruluktan ayrılmadın. Korkaklığınla ünlü olduğunu gizlemeden, apaçık söyledin. Aferin sana!

Farecik:

– Pek de korkak sayılmam, yüce hakan! dedi. Ancak yaşam düzeninde, şu küçücük gövdemle, o delikten çıkıp öbür deliğe girmekten, delik yoksa, kaçacak yeni delikler açmaktan başka çıkar yol göremiyorum. Geçenlerde, evin dedesi torunlarına

masal anlatırken, delikten başımı çıkarıp ben de dinledim. Sevinçten, övünçten gözlerim sulandı. Bir yerde sizi tuzağa düşürmüşler. Sağ ayak bileğinize kalın bir ip dolanmış. İnsanların kurdukları bir tuzağa yakalanmışsınız yani. Baş ucunuza gelmişim, durumunuza acımışım, uğraşa didişe ipi kemirip sizi kurtarmışım.

– Fare kardeş, o masaldır.

– Peki ama yüce hakan, acaba her masalda, küçük de olsa, bir gerçek payı yok mudur?

İri ve gösterişli Ahmet Türkü'nün bir fiskesiyle havalara uçacak denli ince ve çelimsiz olan Ömer, aslanlar gibi kükredi:

– Bana soru sorulmaz demedim mi?

Ahmet, bu kükreyiş karşısında sanki incir çekirdeğine girmek istermişçesine büzüldü:

– Bağışlayın kral hazretleri. Yerden göğe haklısınız. Ormanlar, koyaklar kralına soru sormak kimin haddine düşmüş! Değil mi ki kralsınız, bütün soruları siz soracaksınız. Ama anlayın, acıyın biraz. Sizin gibi görkemli bir aslana, benim gibi minicik bir farenin soru sormasından ne çıkar, aslanlığınız mı eksilir?

Aslan, bir süre düşündükten sonra:

– Öyle deme farecik, dedi, sonra orman yasası değişir.

– Ne buyurdunuz anlayamadım?

– Orman yasası dedim.

Oyunun burasında, başöğretmen olsun, Salim Bey olsun, her nedense, dikkat kesilmişlerdi. Özellikle Salim Bey, her iki oyuncuya da, gözlerini kısarak bakmaktaydı.

Farecik, aslana:

– İşte ben de onu soruyorum, dedi. Ah, bağışlayın, sormuyorum da, öğrenmek istiyorum; bu orman yasası dediğiniz şey nasıl şey?

Aslan rolündeki Ömer güldü:

– Ha ha ha.. Bilmeyecek ne var? Ormanda geçerli biricik yasadır.

Gene ezildi büzüldü farecik:

– Öyle mi? Kusuruma bakmayın, dalga geçmişim, öğrenememişim.

Okulun başöğretmeni ile sınıf öğretmeninin gözlerinin kendisinde olduğunu gören Ömer, farenin sorusunu gülümseyerek yanıtladı:

– Ormanda geçerli biricik yasa demem, hiçbir canlının değiştiremeyeceği, bozamayacağı yasa anlamına gelir. Böyle gelmiş böyle gider demektir. Farecik, sen hiç otun kuzuyu, kuzunun kurdu yediğini gördün mü, duydun mu?

– Görmedim, duymadım efendim.

– Kediler fare yer, ama bir farenin bir kediyi yediği hiç görülmüş müdür?

– Görülmemiştir efendim.. derken, korkudan bayağı sapır sapır titriyordu fare.

O an başına böyle bir iş gelebilirmiş gibi, korku dolu gözlerini sağa sola çeviriyordu. Ortalıkta, kendini avlayacak kedi arıyordu besbelli.

Öte yandan aslan, krallara özgü bir rahatlıkla açıklıyordu:

– Ama kuzunun ot, kurdun kuzu ve koyun yediğini herkes görmüştür, herkes bilir.

– Kral hazretleri, diye korka çekine sordu farecik, kedi kardeş hiç uslanmayacak mı? Hep yiyecek mi beni?

Aslandan acımasız, katı bir yanıt geldi:

– Elbette yiyecek!

Tir tir titreyerek yalvarmaya başlamıştı fare:

– Ama ben böyle şey istemiyorum, istemiyorum. Lütfen söyleyin o kediye, caysın bu işten, yemesin beni! Yalvarırım.. yemesin!

Aslan, "Ne anlayışsız şeye çattık!" dercesine başını sallıyordu:

– Soruyorum; sen peynir yemekten cayabilir misin?

– Bilmem ki efendim. Belki karnımı doyuracak başka yiyecekler bulsam, cayabilirim.

Aslandaki acımasız, katı konuşma sürdü:

– Orman yasası değişmez, farecik. Bir gün caydın diyelim, iki gün caydın, sonunda dayanamaz, yersin gene peyniri!

Ahmet, fareleri savunmaya geçti:

– Biz fareler korkak, ama zeki hayvanlarızdır, efendim. Başımıza iş açmak istemeyiz. Peynir yemekten cayabiliriz. Yeter ki, kediler de bizi yemekten caysınlar!

Aslan onu bıraktı, koyun olarak daha önce kürsünün yanına gelmiş olan Elif'e seslendi:

– Koyun kardeş, kalk ayağa da söyle; ot yemekten cayabilir misin?

Elif ayağa kalkarak:

– Nasıl cayayım? dedi. Açlıktan öleyim mi?

Aslanın bir hareketiyle yerine oturdu.

– Ya sen, kurt kardeş, kuzu koyun yemekten cayabilir misin?

Niyazi ayağa kalkıp, bir kurt olarak, koyunun sözlerini yineledi:

– Nasıl cayayım kral hazretleri? Açlıktan öleyim mi?

Sırayla ayağa kalkan tilki kardeşin, sansar kardeşin yanıtları da değişmedi. Hep aynı sözleri söylediler. Kümeslere dalıp tavuk yemekten cayamıyorlardı. Yoksa açlıktan ölürlerdi.

En sonunda:

– İşte duydun ya, dedi aslan fareye. Hiçbiri cayamıyor. Onlar cayamadıklarına göre, bir hayvanın bir başka hayvanı yemesi en doğal, en geçerli orman yasası olduğuna göre, kedi seni yemekten cayabilir mi? Elbette yiyecek! Yiyecek ki, açlıktan ölmeyecek!

Bu sözlerle beyninden vurulmuşa döndü farecik. Gözleri kocaman kocaman açıldı. Cik-cik'leyerek:

– Sormam gücünüze gitmesin, dedi, büyüklüğünüze dokunmasın, ey çöller ve hayvanlar kralı! Ormanda hiçbir kural, hiçbir yasa değiştirilemeyecekse, bizler burada niçin toplandık? Kediyi, kurdu ve tilkiyi şikâyete neden geldik?

Aslan:

– Sen gerçekten zeki bir hayvansın farecik.. demekten kendini alamadı. Sorularınla, benim gibi koca bir aslanı bile bunaltıyorsun. Ama biz burada bir oyun oynuyoruz. "Ömer kalk, kürsüye geç. Sen aslan oldun!" demeniz üzerine aslan oldum. Sen, kendiliğinden fare oldun. Niyazi kurt, Fatma tavuk, Ali sansar, Veli tilki oldu. Oyun gereği, hepimiz birer başka hayvan olduk. Alt yanı bir oyun bu bizimkisi. Ve sen, çok konuştun, boyundan büyük sözler ettin farecik. Çekil git başımdan!

Ömer tokmağı unutmuş, kürsüye yumruklarını indirmişti:

– Bu dava da görülmüş ve bitmiştir!

Çocuklar ellerini salladılar:

– Bitmedi, bitmedi!

– Size bitti diyorum! diye bağırdı Ömer.

Çocuklar bağrıştılar:

– Hayır, bitmedi!

– Daha ne istiyorsunuz?

Görüşmeler, çığrışmalar arttı sınıfta:

– Farecik sizi sorguya çekmeli!

Ömer ne yapacağını, ne diyeceğini şaşırıp:

– Ben aslanım, bir ufacık fare beni sorguya çekemez.. diyerek arkadaşlarının isteğine karşı koymağa çalıştı. E.. şey.. çekebilir mi öğretmenim?

Öğretmen Salim, başını iki yana sallayıp gülümsedi. Bir şeyi kendinden uzaklaştırmak, o şeyden sıyrılmak istercesine, kollarını yukarı kaldırdı:

– Ben karışmam. Çekip çekemeyeceğini gene siz, kendiniz kararlaştırın!

Oturdukları sıralardan fırlayıp kürsüye doğru yürüyen çocuklardan birkaçı aslana bağırıyor, çıkışıyorlardı:

– Oyun bozanlık ediyorsun aslan kardeş!

– Fare de seni sorguya çekmeli!

– Korkuyor musun yoksa?

– Hiç aslan fareden korkar mı?

Artık kendi başının çaresine bakmak zorunda olduğunu anlayan Ömer:

– Siz aslan olun da, fare sizi sorguya çeksin! dedi. Öf.. bunaldım. Aslan olmak meğer ne zormuş!

Çocuklar yüzlerini Salim Bey'e çevirdiler:

– Öğretmenim, bakın aslan kardeş ne diyor?

– Bunalmış.

– Zormuş aslan olmak.

Bunun üzerine, Öğretmen Salim, başöğretmenin yanından kalkıp ortaya doğru gelerek, bir işaretle gürültüyü bastırdıktan sonra:

– Arkadaşınız haklı. Zordur aslan olmak! diye konuştu. Zorluğu, tabii, farenin kendisini sorguya çekmesini kabul ederse daha da çoğalır.

Çocuklar sordular:

– Ya sorguya çekilmeyi kabul etmezse?

Öğretmen ilkin onlara, sonra Ömer'e bakarak:

– O zaman, elbette, aslanlıktan daha kolay bir şey yok. Sus dedi mi, susarsınız. Kükredi mi, sinersiniz! deyip ortadan çekildi.

Aslan, bu sırada, sıkışık durumundan kurtulmaya çalışıyordu:

– Ben de, işte, oyun güçleşmesin, çıkmaza girmesin diye, fareciğe "Sus ve çekil!" dedim.

Farenin:

– Susuyorum ve çekiliyorum. Ama bilesiniz ki korkumdan değil, şu acınası aslana acıdığım için! demesi alkışlarla karşılandı.

Çocuklar bağrışıyor, el çırpıyorlardı:

– Farecik akıllısın!

– Üstelik sevimlisin!

– Acıktığın zamanlar, hep peynir yemelisin!

– Fare fare çok yaşa! Fare fare, çok yaşa!

Böyle bir gösteri, bu alkış sağnağı, fareliği kabullenen Ahmet'i yüreklendirmişti. Sırasına geçip oturmadan önce, coşkulu bir sesle, gözleri parlayarak, şunları söyledi:

– Korkaklığı hiçbir zaman kabul etmem ve etmiyorum. Yürekliyimdir, gözüm karadır aslında. Uyuklayan bir kedinin bıyıklarıyla oynayabilirim. Tavan aralarında tepinebilirim. Uyuyan bir adamın baş yastığı üzerinde dolaşabilirim!

Bu sözler de büyük alkış topladı:

– Cesaretin kuyruktan başa! Fare fare, çok yaşa!

Aslan, korkusuzluğunu belirten fareye küçümseyici bakışlar yollayarak:

– Bence, yastıklar üzerinde dolaşmasan iyi edersin! diye seslendi. Şimdi şu oyunda göründüğün denli temiz ve sevimli olsaydın, insanlar seni fıstık üzümle beslerlerdi. Ama gerçekte pis ve iğrençsindir. Kedilerin evlerde barındırılışı biraz da senin yüzündendir. Evlerde, kurulmuş kapanlar seni bekliyor. Bunları yüzüne karşı söylemek istemezdim, aslanlığıma sığmazdı, ama boyundan büyük konuştun!

Şaşırtıcı bir şey oldu; fareciğin yanını tutan çocuklar, bu kısa söylevi dinleyince, aslanı da alkış yağmuruna tuttular. Aslan, aslanlığını ortaya koymuştu sonunda. Başından beri doğruluktan ayrılmadığını, gerçek can sıkıcı ve üzücü olsa da, orman yasası denilen bir yasanın varlığını sezdirmişti hepsine.

Söz isteyen çocukların parmaklarının havalandığı görüldü. Zihinlerini çeşitli sorular tırmalamaya başlamıştı. Bilgisine güvendikleri bir ağız kuşkularını gidermeli, kendilerini inandırmalıydı.

"Bir şey mi soracaksınız?" diyen öğretmene, ilk soruyu Niyazi sordu:

– Öğretmenim, sizce, şikâyet edenler mi haklı, şikâyet edilenler mi? Oynadığımız oyun, bir yer geldi düğümlendi sanki. İçinden çıkmak güç. Kurt olarak ben mi haklıyım, yoksa kuzu ile koyun mu haklı?

– Veli, atıldı:

– Tilki olarak ben mi haklıyım, yoksa benekli tavuk kardeş mi?

– Düzenlediğiniz oyuna karışmak istemiyorum, dedi Öğretmen Salim. Bunu siz bulun!

Niyazi, gene:

– Bana, kurt olarak ben haklıymışım, kuzu olarak Ayşe de haklı gibi geliyor.. diye mırıldandı.

Veli:

– Bana da öyle geliyor, dedi. Tavuk olarak Fatma haklı, can pazarı demişler kolay mı? Ama tilki olarak kümese dalmakta ben de haklıyım.

Rüstem dedi ki:

– Ama o zaman, fare kardeşi susturan aslan kardeş de haklı olmuyor mu?

Abdullah, gözlerini kırpıştıra kırpıştıra yükseltti sesini:

– Bir şey çıktı ortaya arkadaşlar: Hayvanlar dünyasında, bütün hayvanlar haklı!

Kızıl saçlı, şirin Ayşe doğruladı arkadaşını:

– Bize çok ters geliyor, ama galiba bu böyle. Bu bir gerçek.

Ömer kürsüden inerken sordu:

– Neden, Ayşe?

Ayşe, yanıtı yapıştırdı hemen:

– Çünkü, ormanda orman yasası geçerli.

Oradan buradan sesler yükseliyordu. Başöğretmen Aydın Bey'le sınıf öğretmenleri Salim Bey dinliyorlardı.

– Başka çaresi yok; güçlü olan güçsüz olanı yiyerek yaşayacak.

– Gücü gücü yetene bir savaşım!

– Acımasız, çok acımasız bir yaşam savaşı!

Öteden:

– Ama bize göre acımasız! diye bağırdı Ahmet.

Ömer de bağırdı:

– Ne demek istiyorsun?

– Başka canlılara acımayı ancak insanlar bilir, hayvanlar bilemez ki!

– Bilemez mi öğretmenim?

Soruyu soran Ömer'di.

Salim Öğretmen kalktı yeniden. Sıralar arasında dolaşmaya koyuldu. Bir yandan dolaşıyor, bir yandan açıklıyordu:

– Birbirlerini kollayıp koruyan hayvanlara da rastlamaktayız, çocuklar. Ama bunun acıma duygusundan ileri gelip gelmediğini bilmiyoruz. Sanırım, bizim anladığımız anlamda bir acıma duygusu yok onlarda. Belki de belirli koşullar altında, yalnız o koşullarda geçerli olan içgüdüsel bir dayanışma söz konusu olabilir.

Ahmet öksürüp, sesine düzen verip:

– Kimi hayvanlar arasında sevgi ve dostluk yok mu öğretmenim? diye bir çıkış yaptı. Bir ev içinde güzel güzel geçinen kediler, köpekler yok mu?

Öğretmenin ne diyeceğini beklemeden, badi badi Fatma atılmıştı:

– Ama sokakta bu geçim, bu uyum olmuyor. Evlerdeki kedilerle köpekleri insanlar alıştırıyor birbirlerine. Sokakta her gün, her gün değilse de sık sık, kedileri kovalayan köpekler görürüm.

– Babam anlatmıştı, dedi Ahmet. Yaşlı bir amcası varmış. Köyüne giderken atın sırtından düşüp ölmüş. At hiç ayrılmamış

onun başından. Beklemiş. Varıp yetiştiklerinde görmüşler ki, durmadan kişneyen atın gözlerinden yaşlar iniyor.

Öğretmen Salim geldi Ahmet'in önünde durdu. Elini onun omzuna attı yavaşça:

– Doğru diyorsun, Ahmet. Kimi evcil hayvanlar insanlara, sahiplerine çok bağlanırlar. Atla köpek bunların başında gelir. Giderek, yabanıl hayvanların bile sahiplerine alışıp bağlandıklarını görürüz.

Ahmet, herhalde, kendi bakışlarındaki sevgi anlaşılmasın, görülmesin diye olacak, öğretmenden gözlerini kaçırıp yere bakarak mırıldandı:

– Sevgi diyemez miyiz bu bağlılığa?

Zayıf, güçsüzdü Ahmet'in sesi. Biraz önce, "Ama bize göre acımasız!" diye bağıran, fareciğin incecik sesini veremeyen sanki o değildi.

Öğretmen, yavaşça koyduğu elini, yavaşça çekti onun omzundan. Bu çocuğu bir türlü anlayamamıştı. Ama şimdi, anlamaya başlamıştı. Soğuk, donuk, âdeta buzlu bir dış görünüşün altında, kimselere belli etmemeye çalıştığı sımsıcak, sevgiyle çarpan bir yüreği vardı Ahmet'in. Sınıfın en küçüğü Ömer nasıl bunun sancılarını çekiyorsa, Ahmet de sınıfın en iri yapılı öğrencisi olmanın sancılarını, sıkıntılarını çekiyordu. Onun yapısında, boyunda olanlar ortaokulun yedinci sınıfındaydılar. Çocuk, yaşını hesaba katmadan, böyle bir şeyin utancını da taşıyor olabilirdi. "Sevgi diyemez miyiz bu bağlılığa?" diye sormuştu.

– Diyebiliriz. Ne var ki, insanların insanlara duyduğu sevgiyle, insanların hayvanlara, hayvanların insanlara duydukları sevgide birtakım ayrılıklar, özellikler vardır, dedi.

– Nasıl, açıklar mısınız?

– Şimdilik hayır.

– Öğretmenim, lütfen!

Ahmet'in yanından ayrıldı Salim Bey. Onun "lütfen" demesini sanki duymamış gibiydi. Başöğretmen Aydın Bey'in oturduğu sıranın önüne gelince, durdu.

İki adam, sessizce, bakıştılar.

Başöğretmen, ağır ağır doğruldu yerinden. Kapıdan çıkarken, sınıf öğretmenlerinin elini sıktı. Bu iyi. Sınıfa dönüp, "Aferin çocuklar!" dedi. Bu da iyi. "Başarılıydınız. Kutlarım sizi!" Bu, hepsinden iyi. Gelgelelim, yakınında olan çocuklar, onun, "İyi bir oyundu. Güzel oynadılar!" diyeceği yerde, "Güzel bir dersti.." diyerek çıkıp gitmesini bir türlü anlayamadılar. Ders değildi ki yaptıkları şey, bir oyundu. Oyun sırasında, ayrıca, bol bol konuşmuş, gülmüş, el çırpmışlardı.

Zilin çalmasına da herhalde az bir şey kalmıştı.

İki ders saati, oyunla kaynayıp gitmişti.

Kürsüsüne geçip oturan Öğretmen Salim, düşünceli bakışlarla süzüyordu sınıfı. Onları ta birinci sınıftan beri okutuyordu. Abece'yi, iki iki dahanın dört ettiğini ondan öğrenmişlerdi. Birbirine kavuşan kaşlarının ortasında derin bir çizgi belirmişti. Sonra o kaşlar ayrıldı birbirinden, eski yerlerine geldi. Açık, kırış kırış alında hiçbir kırışık kalmadı sanki. Yüzünün kazandığı bu durumla:

– Hayvanlar dünyasını başarıyla canlandırdınız çocuklar, diye konuşmaya başladı. Müdürünüz de beğendi. Kutladı sizi. Bunun yararlı bir ders olduğu kanısına ulaştı. Bana sorarsanız, bence de, kimi oyunlar vardır ki en iyi ders yerine geçer. Biz bu oyun sonunda şunu anlamış olduk; doğada orman yasası

geçer. Uzun sözün kısası, beslenmek için, yaşamak için, güçlü güçsüzün üzerine atılır, onu avlar ve yer. Yeryüzü oluşalı beri değişmeyen, bundan sonra da değişmeyecek olan bir yasa bu.

– Bir dakika, bir dakika!

Öğretmen Salim, sözünü kesen Ahmet Türkü'ye kaşlarını kaldırıp baktı:

– Nedir Ahmet?

– Şey efendim.. Siz konuşurken aklıma bir şey geldi de..

– Ne geldi?

Ahmet Türkü, kızarıp bozardı. Söylese bir türlüydü, söylemese bir türlü. Ama ok yaydan çıkmıştı bir kez. Söylemeliydi. Söyledi:

– Efendim, biz galiba hayvanlardan da kötüyüz.

– Niçin? Neden?

– Şundan ki efendim, onlar ot yiyiciyseler ot yiyorlar, et yiyiciyseler et yiyorlar. Denizdeki büyük balık küçük balığı yutuyor. Karadaki büyük hayvan, küçük hayvanı avlıyor. Bizse, bitki, balık, et.. ne bulursak yiyoruz. Demem o ki, biz onlardan daha acımasız, daha canavarız.

Çocuklar, öğretmenin onu bu sözlerinden dolayı tersleyeceğini umuyorlardı. Tam tersine:

– Besin almak bakımından dediğin doğru Ahmet.. dedi öğretmen. O bakımdan, yeryüzünün en doyumsuz canavarları bizleriz. Biz insanlar! Çeşitli yiyeceklerle dil tadına varmaya bayılırız. Sofralarımız çeşitli çiğ ve pişmiş bitkilerle, çeşitli etlerle donandı mı, keyfimize diyecek yoktur. Çok haklısın. Ama insan acıyı, eziyeti, işkenceyi tanıyan, bilen bir varlıktır aynı zamanda. Avladığı, öldürdüğü hayvana can çekiştirmek istemez. Bundan çekinir. Avının işini hemen bitirmek ister.

– İnsanlık dediğiniz bu mu?

Dikine bir soruydu ya, öğretmen:

– Yazık ki bu.. deyip kesti. Önümüze kızarmış bir tavuk eti, koyun budu geldiği zaman, eğer bu etleri seviyorsak iştahla yutkunuruz, ağzımız sulanır, gözlerimiz parlar. O koyunun çayırda otladığı, o tavuğun bahçede eşelendiği hemen hemen hiç gelmez aklımıza. Gelse zaten belki iştahımız kaçacaktır. Kimi insanlar hiç et yemezler, yalnızca bitki yerler. O da ayrı. Biz, içinde yaşadığımız doğanın bir parçasıyız. Bu gerçeği kabul edelim; ister istemez ot da yiyeceğiz, et de yiyeceğiz. Sorun bu değil, sorun başka. Ben şimdi ne düşünüyorum biliyor musun? Ormanda orman yasası geçerliyse, acaba insanlar arasında hangi yasa geçerli? Bunu düşünüyorum. Doğrusunu istersen, insanlarla hayvanlar arasındaki ilişkiden çok, insanlarla insanlar arasındaki ilişkiler ilgilendirip düşündürüyor beni. Hayvanlar dünyasına egemen olan, orman yasasıymış. Acaba insanların arasında hangi yasa egemen ve geçerli olmalıdır?

Gözünü Ahmet'ten ayırıp, öbür çocuklara baktı Salim Öğretmen. Bakıp gülümsedi:

– Siz de hiç düşündünüz mü bunu?

Tek tük yanıtlar aldı:

– Yo öğretmenim. Hayır, pek düşünmedik.

– Öyleyse üzerinde durun, düşünün biraz.. dedi. Ve çocuklar, düşündüklerinizi yazın. Uzak ve yakın tanıdıklarınız arasında kimi niçin daha çok, kimi niçin daha az seversiniz? Yazın, anlatın, açıklayın. Size bir hafta izin. Bir hafta sonra gene burada, sınıfta okuyalım, tartışalım. Olur mu?

Elif:

– Yazmasak da anlatsak olmaz mı? dedi.

Dobiç Fatma:

– Yazmak uzun sürüyor, uğraştırıyor insanı.. diye yakındı.

Öte yandan, düzgün bir anlatımı, yazısı olduğu sınıfça bilinen Niyazi, iki kızın bu isteğine karşı çıktı:

– Varsın uzun sürsün, varsın uğraştırsın! Meramınızı yazıyla açıklayıp anlatmaktan kaçınmayın, kızlar!

Abdullah da, Niyazi'den yana oldu:

– Söz söylerken insan iyi düşünemiyor. Derleyip toparlayamıyor aklındakileri. Doğruyu bazen eğri anlatıyor. Hem de söz uçup gidiyor. Ben, kendi payıma, kimi niçin çok, kimi niçin az sevdiğimizi içimizde iyice tartalım ve bunu, olduğu gibi, açık açık yazalım derim!

Öğretmen Salim öbürlerine sordu:

– Ya siz ne diyorsunuz? Yazmayalım da anlatalım diyenler parmak kaldırsın!

Kırk iki öğrenciden oluşan sınıfta on yedi öğrenci parmak kaldırmış, sonucu yazmaktan yana olanlar kazanmıştı.

Buna karşın, Öğretmen Salim:

– Peki çocuklar, dedi, sizi bu konuda serbest bırakıyorum. İsteyen yazar, yazdığını okur, istemeyen kalkar anlatır. Anlaştık mı?

– Tamam öğretmenim, anlaştık! dediler.

Ancak Öğretmen Salim, "Yazmayıp anlatalım!" diyenlerin de bir şeyler yazmaya çalışacaklarını bilmekteydi.

Nitekim Elif, yazmaktan yana olanlara dönüp:

– Ben sizden geri mi kalacağım? Ben de yazarım.. deyince, bu düşüncesi hemen oracıkta doğrulanmış oldu.

Ve zil çalar çalmaz çıktı sınıftan. Orada bir şey unutmuşçasına, "Odacılar Odası"na seğirtiyordu. Gerçekten de, öğleyin

Peri için yarım kilo içi cevizli baklava getirmesini isteyen annesinin, ısmarladığı baklavayı unutmuştu. Odacılardan birine onu şimdiden aldırtacaktı.

Öğretmenin ardı sıra Ali'yle Veli de sınıftan fırladılar. Ama onların fırlama nedeni bambaşkaydı.

Veli yazıklanmıştı:

– Tüh yazık, şu oyun tez bitti!

Ali, onun ensesine şaplağı indirip:

– Üzülme oğlum, o bittiyse yenisi başlıyor! El bende! deyip dışarı uğramıştı sınıftan.

Şimdi bahçede ikisi, "El bende! Hayır bende.." diyerek, öbür çocukları siper alıp birbirlerine şaşırtmaca vererek, koşuşup duracaklardı. Ya yeniden çalınan ders zili durduracaktı onları ya da yürürken yolunun ikide bir kesilmesine canı sıkılan Ahmet Türkü. Seğirtip, ikisini de yakalayıp, "Yetti be!" diyecekti. "Herkesin kafasını döndürdünüz.."

Ya soluk soluğa dururlardı o zaman ya da ikisi birden Ahmet'e vurur, "El bende!" diyerek sağa sola kaçışırlardı. Oyuncu sayısı birden çoğalır, koşmalar hızlanırdı böyle yaparlarsa.

Arada sırada pencereye gelip bahçeyi seyreden Başöğretmen onları görür, söylenirdi: "Azgın şeyler!" Durup, "Yaramaz şeyler!" deyip, gülümserdi.

SEVGİ DİYE BİR ŞEY

İki yana ayrılmıştı Ayşe'nin kızıl saçları. Annesi çift örgü örmüştü onları. Başının üzerinde, taraktan ve örgüden kurtulan saçları tel tel, lâmbadan vuran ışıkla parlıyordu. Yanakları, boynu çilliydi Ayşe'nin. Başka yerinde çil yoktu. Süt gibi duru beyazdı teni. Saçlarının kızıllığına karşın, sık kirpikleri altın sarısıydı. Yeşil çağla rengi gözleri vardı. Arkadaşları boşuna "Şirin kız" dememişlerdi ona. Şirin olmasına şirindi ya, şimdi çatılı kaşlarla, pek de şirin sayılmazdı yüzü. Sabahtan beri, tükenmez kaleminin sapını dişlerinde çiğneyerek, düşünüp duruyordu. Önünde açık duran defter sayfasına tek satır yazmadan, kara kara düşünüyordu.

İç sıkıntısıyla uzanıp, çevirdi küçük radyonun düğmesini. Radyoda, saz eşliğinde, bir şarkı duyuldu:

"Dağdan kestim kereste
Gül besledim kafeste
Dediler yârin hasta –oy–
Yetiştim son nefeste."

Gülün kafeste beslenmesine kaydı bir an zihni. "Nasıl olur?"

dedi kendi kendine. "Belki bülbül beslenir ama, gül nasıl beslenirmiş kafeste?" Kimi şarkılarda amma da saçma sözler vardı ha! Büsbütün sıkıldı, daraldı için. Düğmeyi çevirip radyoyu kapattı. Dirseğini masaya, yanağını avcuna dayadı. Düşünüyordu hâlâ.

Babası başını uzattı kapıdan:

– Çalışıyor musun kızım?

Kendini tutamayıp:

– Of babacığım! diye patladı. Şu bizim öğretmene de bir kızıyor, bir kızıyorum ki!

O böyle deyince, babası daldı odaya. Bir avukat yanında yazmandı. Bir avukata taş çıkartacak denli bilirdi yasaları, şunu bunu.

– Neden Ayşe? Hayrola, aranıza kara kedi mi girdi? Onu çok sevdiğini söylerdin her zaman.

Sinirini yenemeden:

– Gene de seviyorum ya, bu yıl acımak diye, sevgi diye bir şeyler tutturdu gidiyor! diye yakınmasını sürdürdü Ayşe. Dün, ilk ve ikinci derste, hayvanlar dünyasını canlandırdık. Oyun oynadık. Ben sözde kuzu oldum. Aslana kurdu şikâyet ettimse de kaç para eder? Ormanda orman yasası geçerliymiş.

Küçük kızının bu gereksiz sinirliliğine anlam veremeyen babası, altına bir iskemle çekip, onun karşısına oturdu.

– Öyledir, ormanda orman yasası geçer. E, sonra?

– Sonrasında, dedi Ayşe, hayvanların da bazen birbirlerine destek oldukları anlaşıldı. Ama böyle şeyler seyrek olurmuş, her zaman olmazmış.

– Doğru. Alıştırılan, eğitilen hayvanlar arasında olur.

– Dinle baba, dinle! –Genellikle babasını, annesini ses çıkarmadan dinleyen Ayşe'nin şimdi babasına kalkıp da, "Sözümü kesme.." anlamında, "Dinle baba!" demesi oldukça yadırgatıcıydı.– İnsanlar arasındaki geçerli yasa ise başka bir şeymiş. Biz düşünerek, bu yasanın ne olduğunu bulup yazacağız! Acıma duygusu ve sevgi geçerliymiş insanlar arasında. Bundan da, herkes herkesi sevmeli sonucu çıkıyor. Bilmiyorum, ama herhalde yazılarımızda bunu belirtmemizi istiyor şu bizim öğretmen!

– Öğretmen haklı, dedi babası. Sen de yaz: "Herkes herkese acımalıdır? Herkes herkesi sevmelidir."

Elini salladı Ayşe. Bayağı küsülü gözlerle baktı babasına:

– Amaan baba sen de.. Öğretmen hiç de haklı değil!

– Neden? Söyle, ben de öğreneyim.

Kız:

– Herkesi sevemem, hiç sevmedim de ondan.. diye anlatmaya çalıştı. Sevmedim, sevemem babacığım! Kötü çocukları, pis çocukları niçin seveyim? Kurşun dökücü Hacer Ana'yı nasıl seveyim? Kızgın kurşunu Recep'in üstüne akıtıp, onu yaraladığında sen demedin mi? "Bu kadını hükümete haber vermeli." demedin mi? O kadını da sevmiyorum, çöpçüyü, dilenciyi de sevmiyorum!

Bu sırada odaya giren annesi:

– Ne oluyor? diye sordu. Baba kız, neler konuşuyorsunuz?

Teoman Bey, gevrek gevrek gülerek:

– Bizimki, öğretmenine çok kızgın.. dedi.

– Tuhaf! deyip buna şaştı genç kadın. Geçen gün de bana öğretmenini çok sevdiğini, onun, sınıfta her çocukla ayrı ayrı ilgilendiğini söylüyordu. Yoksa babanla şakalaşıyor musun?

Yüzünün asıklığı bozulmadan:

– Hayır anne! dedi Ayşe.

– Öyleyse anlayamadım kızım. Sende bugün bir terslik var. Sol yanından kalkmış gibisin.

– Değil! Öğretmen yeni bir ödev daha verdi bize. Hep böyle ödevler veriyor. Onu yazaçağım. Yazamıyorum, anne. "İnsanları niçin sevmeliyiz?" Ödevin konusu bu. Sabahtan beri düşünüyorum, işin içinden çıkamıyorum, anne.

– Biz yardım edelim sana.. dedi annesi.

Ortaokulu bitirmiş, ayrıca dikiş-nakış kurslarına gitmişti.

"İşini kolaylaştırırız!" diyen babasıysa, ekmek parası derdine düşüp, lise onuncu sınıftan ayrılmıştı. Askerliğinde çavuştu. Kendi deyişine bakılırsa, okusaymış, yüksek okul bitirebilseymiş, çok ilerlermiş. Ama olmamış, olamamış.

Ayşe buna da yanaşmadı:

– Sağ olun, ama istemem, olmaz! Öğretmen dün son derste dedi ki: "İçinizden geleni yazın. Kimseye bir şey sormayın!" Sizden sorup öğrendiğimi anlarsa, olmaz.

Bir yandan annesinin: "Kızım, biz rastgele kimse değiliz, annenle babanız!", öte yandan babasının: "Başları sıkışan çocukların evdekilerin yardımını araması son kerte olağandır!" demeleri, Ayşe'yi kararsızlaştırmıştı.

– Evet ama.. diyordu.

– Yazdıklarını hele oku da görelim! dediler.

Sıkıntıyla ellerini oğuşturdu:

– Bir şey yazmadım ki daha. Düşünüyorum.

Annesi, parmağını dudaklarına götürüp, "sus" işareti yaptı babasına:

– Teoman'cığım, bırak da düşünsün!

– Ağzımı bile açmamıştım, dedi babası. Öğretmenine kızdığını söyleyince, nedenini sordum. Hepsi bu.

Kızlarının düşüncesini dağıtmamak için, anne eline bir dikiş, baba iki günlük bayat gazeteyi almışlarken, Ayşe'nin uykudan yeni uyanmışa benzeyen sevinçli sesi duyuldu geldi:

– Hım.. Size bir soru: Beni niçin seversiniz?

Yanıtlanması çok kolay bir soruydu elbette. Babası güldü:

– Kızımız olduğun için.

Annesi ekledi:

– Biricik yavrumuzsun. Evimizin tazecik çiçeği, şenliğisin!

Ne ki, beğenmezlikle dudak bükmüştü Ayşe:

– Bu kadarcık mı?

– Yetmez mi? dedi babası.

Annesi sordu:

– Daha ne olsun istiyorsun, kızım?

Biricik nazlı, şirin kızları:

– Şey, bilmem ki.. diye mırıldandı. Ama yaramazlık etsem kızarsınız bana, söylenirsiniz, belki döversiniz beni.

Hoppala! Bu da nereden çıkmıştı şimdi? Gülten Hanım, kızına gücenik bir bakış yolladı:

– Yaramazlık başka. Uslanman için babanla ben, sana söylenir, çıkışırız tabii. Ama şimdiye dek bir fiskecik vurmadık.

Baba, başını sallayarak eşini destekledi hemen:

– Ne annen, ne de ben..

– Dövmediniz, hiç dövmediniz beni. Evet orası doğru ama, ara sıra bağırırsınız bana!

– Ters, yanlış bir davranışını görürsek bağırırız elbette! dedi babası. Ana baba olup da bağırmayanı yoktur!

– Nelermiş o ters, yanlış davranışlarım?

Ayşe sordu böyle.

Gülten Hanım, dili döndüğünce, anlatmaya çalıştı:

– Bak şekerim, her ana baba, çocuğunun uslu akıllı, iyi huylu ve çalışkan olmasını ister. Bunun tersini, yani çocuğunun yaramaz, akılsız, kötü huylu ve tembel olmasını istemez. Zaten kim ister, kim sever böyle çocuğu kızım? Hiç kimse sevmez ve istemez. Biz, babanla ben, kötü bir davranışını, tembelliğini, pasaklılığını görürsek, sana çıkışacağız tabii. Bu, çocuğunu iyi yetiştirmek isteyen her anayla babanın analık babalık görevidir aynı zamanda. Yanlışını görürken, başımızı çevirip geçemeyiz, değil mi? Böyle bir şeyi ne biz yaparız, ne de sen, böyle bir şey isteyebilirsin!

Şirin kızları Ayşe:

– Hah.. dedi. İşte ben de onu öğrenmek istiyorum; bana bağırdığınız, çıkıştığınız zaman, bana kızdınız, sinirlendiniz demektir. Kızmasanız bağırmazsınız, değil mi anne?

Gülten Hanım'la Teoman Bey bakıştılar. Şimdiki çocuklar şaşırtıcı oluyorlardı. Sorular yağdırarak büyüklerini bunaltıyorlardı. Eskiden büyükler "sus" deyince, çocuklar susarlarmış. Hattâ, büyüklerin "sus" demesi gerekmeden susarlarmış. Şimdiyse, çenelerinin bağları çözülmüştü. Deyim yerindeyse, "papuç denli kocaman dilleri vardı" hepsinin. Bu yüzden, kolay kolay baş edilemiyordu şimdiki çocuklarla. Gerçi kendileri "Sus – otur – yat – uyu – kalk – giyin – şunu getir – bunu götür!" gibi karşı durulmaz, sert, katı buyruklar altında büyütülmüşlerdi ya, evlendikleri zaman birbirlerine, çocukları olursa, onu böyle, bu biçim eğitmeyeceklerine söz vermişlerdi. Söz vermişlerdi, sözlerine bağlıydılar ve.. işte şimdi, buyrun bakalım, on bir yaşındaki bir kız bunaltıyordu onları.

Babası, "Yavrum, sana pek kızmayız.." diye başlamışken, Ayşe dayattı:

– Yoo yoo.. kızarsınız!

Gülten Hanım, sabırsızlanıp:

– Peki, kızarsak ne olur, ne demek istiyorsun? dedi.

Ayşe başını arkaya atarak baktı annesine:

– Kızdığınız zaman daha mı az seversiniz? Onu soracaktım.

– Ana baba kızgınlıkları geçicidir, yavrum. Gene senin iyiliğin içindir.

– Yanlışın var, anne.. dedi Ayşe. Öğretmen bir gün söz arasında dedi ki bize, yumuşak başlı iyilik ve sevgi sürekli olursa iyilik ve sevgidir. Öfkeler onu karartır, söndürür. Sana kızabiliriz, kızarız, diyorsunuz. Ben de soruyorum: Kızdığınız zaman ne oluyor? Sevginiz kararıyor, sönüyor, azalıyor mu?

Anne ile baba yeniden bakıştılar. Gel de ayıkla pirincin taşını!

Gülten Hanım, umutsuzlukla, bakışlarını tavana dikti.

Kızlarıysa, üsteliyordu:

– Soruma karşılık vermeyecek misiniz?

– E, şey.. baban versin! dedi.

Attı başının üstünden yükü, ağırlığı. Biraz da, çocuğa bu denli yüz veren kocasını cezalandırmış oluyordu.

– Evet, öyle ya, ben vereyim.. diye tutuk tutuk konuştu baba. Sana bir yanlışın dolayısıyla kızdık, öfkelendik diyelim. Ve bağırdık..

Ayşe, ağlamaklı bir sesle:

– Çok bağırırsanız ağlıyorum, dedi.

Teoman Bey, hafifçe içini çekip, başıyla onayladı:

– Ağlıyorsun ya.. Niçin Ağlıyorsun? Ağlamasan olmaz mı sanki?

Durumun çıkmaza girdiğini gören anne, kocasının yardımına koştu:

– O zaman yüreğimiz parçalanıyor.

Keşke koşmasaymış. Ayşe'nin, kendi kızının, ikinci bir sorusuyla yıkılmış, ezilmişti bayağı:

– Ağlayışım yüreğinizi parçalıyorsa, niçin bağırıp da beni ağlatıyorsunuz, anneciğim?

Yoktu, bu sorunun karşılığı yoktu. Bakışlarını gene tavana dikmeden önce, elleri iki yana açıldı. Açılıp, eşine:

– Hay Allah! Teoman, sen şu kızı görüyor musun? diye dert yandı. Bu nasıl şey?

Baba, karısının umarsızlığı karşısında gülümseyip, dedi ki:

– Görüyorum hayatım ve.. beğeniyorum. Böyle sorulara ahret soruları derler. İnsan Cennete mi gidecek, Cehenneme mi gidecek, anlaşılması için, ahret kapılarında sorulurmuş. Hazır, sırası gelmişken karşılığı şıpınişi verilmelidir. Yanıtlandıramazsan, büsbütün hapı yuttun. Bak Ayşe'ciğim, bak kızım! Biz sana bağırırken elbette kızmış oluyoruz. Kızmasak bağırır mıyız? Durup dururken, kim kime bağırır? Ancak, bu bizdeki kızgınlık kof bir kızgınlıktır. Dedim ya demin, gecicidir. Sana karşı duyduğumuz derin sevgiyi hiçbir zaman eksiltmez.

Rahat soluğunu alıp:

– Babası, çok doğru söyledin! diye atıldı anne. Eksiltmez elbet. Hiç eksiltir mi yavrum, canımın içi, Ayşe'ciğim, hiç eksiltir mi?

Derken, aldı karşılığını, oturdu aşağı:

– Çok sevdiğin birine bağırabilir misin anne? Sesini bile yükseltemezsin. Bağırırsan onun kalbini kırmış olmaz mısın?

Genç kadının bakışları artık tavana kalkmıyor, kızıyla kocası arasında mekik dokuyordu:

– Hay Allah! Kızım, ben galiba iyi anlatamıyorum. –Doğruydu bu sözü; iyi anlatamıyordu.– Sevgi, insanı insana yaklaştıran en sağlam duygudur. Ara yerde sevgi bağı olmadıkça, hiç kimse karşısındakinin içyüzünü, derdini, sıkıntısını anlayamaz. Ona hep uzak, hep yabancı kalır. Dinle! Senin canın yandığı zaman bizim de canımız yanar. Sana bağırdıkça, senin buna üzüldüğünü, ağladığını gördükçe, biz üzülmüyor muyuz sanıyorsun?

Birden gözleri parladı:

– Hah, aman, iyi ki aklıma geldi! Üç gün önce dikkatsizlik ettin, dört su bardağını elinden düşürdün, kırdın. Ben de sana bağırdım: Niçin dikkat etmedin, önüne bakmadın Ayşe? Sen de, ya üzüntüden, ya bağırışımdan ağlıyor ve bana, yerden toplamak istediğin cam kırıklarıyla kesilmiş parmağını gösteriyordun.

– Derince kesilmişti, kan akıyordu.

– Peki ben ne yaptım o vakit? Bardakları, her şeyi unutup, üzerine atılmadım mı? Seni kucaklayıp, ilâç dolabının yanına koşturmadım mı? Aklıma ne bardaklar geldi, ne başka şey. Hepsinin değeri birden sıfıra indi. Yaran önemsizdi, ama dünyada ondan daha önemli hiçbir şey yoktu sanki.

– Hah, dedi baba, tamam. İşte oldu. İşte sevgi budur!

– Anladım, dedi Ayşe, annem beni dört su bardağından daha çok seviyormuş.

– Ne demek şimdi bu?

– Önce onlar değerliydi gözünde. Parmağım kesilince anladı ki, ben daha değerliyim.

– Tanrı canını almasın senin kız! dedi Gülten Hanım. Başa çıkılmaz seninle. Herhalde bunları mahsus, bile bile, bizi kızdırmak için söylüyorsun. Önce bardaklar değerliymiş, sonra kendisi değere binmiş. Daha neler! Hadi öyleyse, eline geçeni kır, dök, saç! Şu radyoyu yere at! Bozulsun, kırılsın! Babanla ben, düşünmeye başlayalım: Radyo mu değerli, kızımız mı? O kafacığın bugün neden böyle ters çalışıyor anlayamadım gitti!

Gülten Hanım söylene söylene çıktı odadan.

Kapıyı aralık bırakarak, onu Teoman Bey izledi. Biraz sonra ayaklarının uçlarına basarak döndü, aralıktan baktı içeriye. Kızı Ayşe deftere eğilmişti, bir şeyler yazıyordu. Karı koca, onca soluk tüketmişlerdi. Acaba neler yazıyordu? Onu kendi haline bıraktı: Artık ne yazarsa yazsın.

Ayşe'nin kendilerine yönelttiği sorular ahret sorularıydı, bunaltıcı sorulardı gerçekten. Böyle sorular sorabilen bir çocuk, kendine göre bir şeyler yazabilirdi.

SOKAKTAKİLER

"Allayıp pullamışlar kazı
"Çalım atarmış bazı bazı
"Süsünü alınca üstünden
"Olmuş gene hizmetçi kızı!"

İlçedeki daracık sokaklardan birkaçı Sarıdere'ye açılırdı. Dere yatağı yaz aylarında kururdu. Su sesi duyulmazdı artık. Önce, irili ufaklı gölcükler, çukurlarda su birikintileri oluşurdu. Sonra bunlar da kalmaz, buğulaşarak uçar gider, yerini sarı ve kaygan bir çamur tabakasına bırakırdı. Kışın sellerin alıp getirdiği yosunlu kırık dallardan, kapıp sürekledığı ve sonuna değin sularla birlikte götüremediği hayvan leşlerinden çok kötü, pis bir koku yayılırdı çevreye. Sanki buna gücenmiş, sanki buna darılmış gibi, her iki kıyıda dizili evlerin yüzleri dereye bakmazdı; evler dereye ancak yanlarını vermişlerdi. Yağmur yağdığı günler, dağlardaki tepelerdeki karların eridiği günler amansızlaşırdı Sarıdere. Üzerindeki kabarcıklarla, virillerle, bir buçuk, kimi çukur yerlerde üç metreyi bulan derinliği ile akar dururdu. Böyle zamanlarda çocuklar elbette ayakkabılarını çıkarıp, paçalarını sıvayıp içinde gezinemezlerdi onun. Balık ve kurbağa arayamazlardı.

Biri ilçenin başında, biri ortasında, biri de ilçenin öbür başında olmak üzere, derme çatma üç köprü iki kıyıyı birbirine bağlardı. Ortadaki köprü en sağlamıydı. Hem de köprülerin en genişçesi. Yeniden onarılmıştı. Azıcık yaylanıp sallansa da, on tonluk ağırlığın üzerinden geçmesine izin verirdi.

Öğretmen Salim'in evinden, anasının çalıştığı eve gidip gelmesi için, Peri'nin günde iki kez bu köprülerin en sonuncusundan geçmesi gerekiyordu. Kısacık yaşamında belki en az yüzlerce kez geçmişti o köprüleri. Derenin durgunlaştığı, suların azaldığı yaz başı günlerinde öbür çocuklarla birlikte içine girdiği de olmuştu. Giderek, en durgun yerini bulup çimmeğe bile çalışmıştı. Gelgelelim, yaramaz sokak çocukları aman zaman tanımazlardı kimseye. Nerede yalnız oynayan, eğlenen bir çocuğu görseler hemen tepesine çullanırlardı. Ardından dalıp, ayaklarından çekerek dengesini bozar, başından tutup suya bastırırlardı çocuğu. Onun birazcık su yutmasına gülüşürlerdi. Korkudan ciyak ciyak kaçışına gülüşürlerdi.

İbo, Sato ve Recep, bu çocukların en haylazlarıydı.

O kış sabahı da Peri, çıktı evden. Yeni alınmış, yakası kürklü cici mantosu, kısa konçlu parlak kara çizmeleriyle, pek şıktı. Sapı altın suyuna batırılmış kırmızı çantasını sıkı tutuyordu elinde.

Huriser Hanım onu salıverirken:

– Kızım, erken dön yavrum! demeyi unutmadı.

– Dönerim ebem!

Peri'nin dilinde Huriser Hanım'ın adı "ebem" olmuştu. Öğretmen Salim'in adıysa "babam"dı. Sonlarına bir "m" harfi ekleyip, birine "ebem", öbürüne "babam" diyordu. Doğrudan "ebe" ya da "baba" demiyordu. Diyemiyordu nedense.

Önce, çarşı içindeki eczaneye uğradı. Kırmızı çantasını açıp, içinden doktorun yazdığı reçeteyi çıkartarak, annesinin istediği ilaçları aldı. İlaçların parasını da, dün çok hasta bıraktığı anasından almıştı. O da, Peri'nin eski "Fidan"lığını unutmadan:

– Fidan, anam, al şu ireçeteyi, al şu parayı, yarın gelirken bana ilaç getir! demişti.

– Olur ana.

Çantasına özenle yerleştirmişti parayı. Elli liraydı. Eczanede, bir şişe şurupla iki kutu hap 37 lira tuttu. Eczacı, 13 lira geri verdi. İlaçları ince bir kâğıda sarıp, paketi sicimle bağladı. Peri, bu ilaçları alır almaz anasının hemen iyileşeceğine öyle de inanıyordu ki!

Baş ağrılarından, mide bulantısından, öksürükten yakınan anası ömrü boyu ilaç adına üç şey tanımış, bilmişti: Aspirin, nane, ıhlamur. İşte şimdi her derde deva, mucize ilaçlarla karşılaşacaktı. Artık ne öksürüğü kalacaktı, ne ateşi...

Eczaneye girdiği sırada, ona, kendisini üç gölge izlemiş gibi gelmişti. Eczaneden çıkıp dere kıyısına giden yola saptığında, gene ardında üç gölge varmış kuşkusuna kapılmıştı. Oysa görünürlerde kimseler yoktu. Ardına takıldıklarını sandığı bu üç gölge, onun yabancısı değillerdi. Bir zamanlar sokak arasında taş ve kuka oynadığı, itişip kakıştığı çocuklardı. Ne ki, Öğretmen Salim'in evine kapılanalı, onunla annesinin "kızları" olalı beri, özellikle yırtık pırtık giysilerinden kurtulup, iyi ve kavi giyenmeye başlayalı beri tutumlarını, davranışlarını değiştirmişlerdi. Takılmaya başlamışlardı Peri'ye. Arkasından yetişip iteleyerek çamura düşürmek istiyorlardı. Sataşıyorlardı. Çelmelemeye kalkışıyorlardı. Peri bu oyunların tümünü bilirdi. Ya kaçarak, ya çelmelerin üstünden atlayarak kurtuluyordu ellerinden.

Kimden, nasıl öğrendilerse, Peri'yi görünce başlıyorlardı bir makam tutturmaya:

– *Allayıp pullamışlar kazı*
Çalım atarmış bazı bazı
Süsünü alınca üstünden
Olmuş gene hizmetçi kızı!

Tepesi atıyordu Peri'nin de. Bir elini beline koyup bağırıyordu yüzlerine karşı:

– Alçaklar, reziller!

Ama onları hiç etkilemiyordu bu bağırtılar. İnadına, gülüşmelerine ve işi azıtmalarına neden oluyordu.

Tamam, Peri korktuğuna uğradı. Köprü başına gelmeden, çevresini kuşatıverdiler: İbo, Sato ve Recep, üçü; en çok yıldığı çocuklar. Ama Peri hiçbir yılgınlık göstermeden:

– Çekilin yolumdan! diye bağırdı.

İbo, eliyle, onu öbürlerine gösterdi:

– Kıza bakın be, bize kurum taslıyor!

Recep, ısıracak gibi dişlerini gösterdi, sanki gülüyordu:

– Çalımından yanına varılmıyor.

Elini uzatıp çantasını kapacak oldu, Peri onu geri iteledi:

– Çek elini aptal!

– Dünkü sümsük adam olmuş. Şu çantasına bakın helecik!

Sato sordu:

– İçinde para var mı kız?

İbo, niyetlerini açık açık söyledi:

– Varsa bize versene!

Recep, yakası kürklü paltoyu ellemeye kalkıştı. Hayvan kürkü onu huylandırmıştı bayağı:

– Şu paltoya bak! Kim aldı bunları sana? Bubalığın Deve Salim mi?

Kendine yol açmaya çalışarak:

– Senden iyi deve mi olur? dedi Peri ona. Çekilin yolumdan! Ben sizinle konuşuyor muyum?

Karşılığını yapıştırmakta hiç gecikmediler.

İbo dedi ki:

– Konuşalım diye can atardın kız!

Sato dedi ki:

– Sen ister konuş, ister konuşma. Biz konuşuyoruz işte!

Recep dedi ki:

– Çalımın kime? Giyindin kuşandın da adam mı oldun? Hıh.. sokaklarda bütün gün sürtmez, kibrit satmaz mıydın a sümsük?

Gözlerinden kıvılcımlar saçıldı Peri'nin. Ama yalnızca:

– Çekilin yolumdan! demekle yetindi.

Öbürleriyse, onun önünü, yolunu iyice kapatmışlardı. Geri dönüp, tabana kuvvet kaçsa mıydı acaba? Belki dükkânlardan birine kapağı atar, kurtulurdu. Ne var ki, anasına ilaçlarını götürecekti. Götürmeliydi o ilaçları. Beceriksiz ve korkak olmamalıydı.

İbo efelendi:

– Çekilmiyoruz, n'olacak!

Peri hemen eğilip, yerden bir iki taş aldı. Korkusunu belli etmeyecekti onlara:

– Şimdi şu taşlarla kafanızı, gözünüzü yararım!

– Yarsana görelim.. diye eğlendi Recep.

Öbür ikisi gülüştüler.

Recep de gülüyordu:

– Bir üfürüklük canın var, kız. Duyduk, Deve Salim öğretmenin evlatlığı olmuşsun. Anan da bir hizmetçi parçası!

Birden, korkusu, öfkesi hıçkırığa dönüştü Peri'nin:

– Değil, değil, değil!

Ama Recep gülerek üsteliyordu:

– Gördüm, biliyom. Yağcı Ali Ağa'nın kapısında çalışıyor.

Peri'nin gözlerinden iki yaş damlası fışkırdı:

– Hayır, çalışmıyor.

Recep, onun zayıf damarına basmayı acımasızca sürdürüyordu:

– Çeşmeden su taşıyor her gün. Koyunları, inekleri sağıyor. Ağıl temizliyor. Bok kokuyor!

Küçük kız, gözyaşlarından önünü göremez olmuştu. Bağırırken, boyun damarları hani oklava gibi şişti:

– Yalan!

Recep, anasını su taşırken görmüş olabilirdi. Ama kapalı damda koyun, inek sağarken görmüş olamazdı. Kendini tutamadan, küçük ayaklarıyla, Recep'i tekmelemeye çalıştı:

– Pis domuz, pis yalancı!

Azıcık arkaya sıçrayıp kendini tekmelerden koruyan Recep, yandan saldırıya geçerek bir tokat yapıştırdı Peri'nin yüzüne:

– Beni tepeni ben de teperim, kız! –Yetinmedi, durmadı, bir de tekme attı baldırına.– Sümsük!

Öbürleri de üzerine vardıkları sırada, Peri ellerinden kurtulup köprü başına doğru kaçmaya başladı. Kırmızı çantasıyla

ilaç paketini düşürmüştü ya, dönüp geri alamazdı. Geçmiş ola! Ardından kovalıyorlardı. Koşan adım sesleri, derenin çağıltısına karışıyordu. Zihni bulanmış, kararmıştı birden. Ne yapacağını, ne yana seğirteceğini kestiremiyordu artık. Korkudan deli gibi kaçıyordu yalnız.

– Koyverelim gitsin! dedi İbo.

Kollarını iki yana açıp, arkadaşlarının da koşmalarını engelledi.

– Neye koyvereceğiz? Pataklayalım yavu.. diye soludu Recep.

– Akılsızlık etme oğlum. Çantasını düşürdü. Çanta bize kaldı.

Gerçekten, kızın çantası ve ilaç paketi arkalarında, yerdeydi. Daha doğrusu ikisi de çamurlu bir su birikintisinin içindeydi yan yana.

– Paralar ıslanmış mıdır?

– Yok be, çantanın ağzı kapalı. Kör müsün?

Çantanın başına seğirttikleri sırada, karşıdan koşarak Niyazi'nin geldiğini gördüler. Hepsi birden görmedi de, Sato fark etti. Uyardı dostlarını:

– Çantayı alıp kaçalım hemen!

– Ne oldu?

– Niyazi bu yana geliyor, be!

– Hangi Niyazi?

– Çerçi Süleyman'ın oğlu...

Niyazi neden onlara doğru koşuyordu kim bilir! Düşünülecek zaman değildi. İbo çantayı kaptığı gibi yan sokakların birine daldı. Sato ile Recep onu izlediler. Sonra, dereden gelen bir gürültüyle irkildiler. Niyazi onları boşuna korkutmuştu. Çünkü, köprü başına doğru koşmasını sürdürmüştü. Peşlerine takılmamıştı yani.

İbo durup soluklandı:

– O dereden gelen gürültü neydi ki?

Recep alt dudağını ısırdı:

– Biri düştü sanki suya.

Sorusuna kendi de inanmak istemeden, Sato sordu:

– Kız mı düştü yoksa? Kendini mi attı korkudan?

– Niyazi gördüyse yandık.

Sato ona dikkatlice baktı:

– Hep birlik değil miyiz? İnkârdan geliriz.

Tutulacak en doğru yol, kendileri için buydu belki.

Bir taşın üzerine oturan İbo, kafasını salladı:

– Niyazi'nin görmesi bir şey değil be. Kız boğulduysa hapı yuttuk.

Recep bir an kararsızlaştı:

– Gidip bakalım mı?

Koluna hemen yapıştı İbo. Hırlar gibi dedi ki:

– Deli olma. Kendini suya attıysa, sular sürükleyip götürmüştür.

Aynı anda ayağa fırladı:

– Hadin çarşıya dalalım!

– Kimse görmeden kalabalığa karışalım! diye Sato, kurnazlıkla arkadaşını yalnız bırakmamıştı.

Recep'ten zayıf bir ses duyuldu o sırada:

– Tüh be.

Arkadaşlarına katılmadığını belli ediyordu. Ona kalırsa, dereye gidip bir bakmalıydılar. Deminden kıza tokatı yapıştıran, tekmeyi basan da kendisiydi oysa.

Ayıplayıcı bakışlar geldi İbo'dan:

– Tühün sırası mı? Seğirtin, koşun, dağılın!

Peri'nin küçük çantasını mintanından içeri sokarak, İbo ikisinden önce tutturmuştu çarşının yolunu.

Çantanın içinde kaç para olduğunu bilmiyorlardı. Ne kadar olursa olsun, tümünü İbo'ya bırakmayacaklardı elbet. Üleşeceklerdi aralarında. Onun için, birer yana dağılmaya boş verip, İbo'nun ardına takıldılar.

Kışın soğuk günlerinde, ilçenin dar ara sokakları oldukça sessiz, ıssız kalırdı. Çoğu ezici, yıpratıcı ağır işlerde gündelikle çalışan adamlar, ellerinde zembillerle, akşam karanlığı basana yakın dönerlerdi evlerine. Evler elektriksizdi genellikle. Gaz lambaları ancak onlar döndüğünde yakılırdı. Bir söylentiye göre, yakında her eve elektrik gelecekti. Umuyorlar, bekliyorlardı.

Güneyden esen ılıkça yel karları hızla erittiği için, yollar çamurdu bütün. Neyse ki, sel dere yatağında kalır, su basmazdı hiçbir sokağı.

KAZA

Havanın biraz ılındığını gören Ali, evlerinin küçük bahçesinde bir el arabasının içine oturmuştu. Tahtadandı bu el arabası. Tekerleği de kırık.

Patlayıcı mantarı takılmamış bir mantar tabancasını elinde evirip çeviriyordu Ali. Namluyu, arada sırada, yakın dala konan bir serçeye, evin alt kat penceresindeki çiçekli perdenin kordonuna doğrultuyordu. Odada kimse yokken, Ali de kimsenin olmadığını bilirken, perdenin sallanması garibine gitmekteydi.

Veli, bahçeye açılan arka kapıda göründü. Kardeşine yaklaştı. Gözleri öfkeli bakıyordu.

– Tabancamı istiyorum, ver tabancamı! dedi.

Ali önce başını yukarı kaldırdı, sonra dudak büktü kardeşine:

– Vermem. O senin değil ki...

Veli, sağ ayağını yere vurdu:

– Nasıl değil, nasıl değil? Onu dükkândan ben aldım. Kapsüllerini de ben aldım!

– Ben aldımmış. Hadi uydurma!

Veli, olduğu yerde şöyle bir sarsıldı. Kardeşinin üzerine atılıp tabancayı almamak için güç tutuyordu kendini.

– Uydurukçu sensin!

Ali ise, işin kötüsü, hiç istifini bozmuyordu. Üstelik, "Dükkâna ikimiz birlikte gitmedik mi?" diye sorarken, kardeşini doğru yola çekmeye çalışır havalardaydı.

Veli:

– Gittik ama dükkâna önce ben girdim, dedi. Sen çekindin. Yalan mı?

Öbürü, altta kalmadan:

– Sonra ben de girdim ya! dedi. Adam tabancayı çıkarmış veriyordu. "Amca, hani bunun kapsülü?" dedim ya!

Veli, buna karşı, zorla gülümsemeye çalıştı:

– Kapsül istemekle iş bitmez oğlum. Asıl iş tabancayı almak.

– Patlamayan tabanca neye yarar?

Doğrusu da bu; patlamayan tabanca beş para etmezdi.

Veli birazcık düşündü. Düşünüp, gerçeği kabul etti:

– Peki, kapsülleri senin olsun, sen tabancamı ver. İstiyorum!

Baktı başka çıkar yol yok, Ali de uysallaştı o zaman. Tabancayı birkaç kez patlatıp geri vermeye razı oldu. Veli'nin, "Yapma. Annem darılıyor!" demesine kalmadan, el tezliği ile, tabancanın ağzına iki kez mantar koyup, iki kez ateş etti havaya.

Olmadı işte, annelerini bahçeye uğrattı.

Semiha Hanım, daha bahçeye gelmeden önce evin içinden bağırmıştı:

– Alii.. Velii! Çat pat ne oluyor?

Gelince, Ali'nin elindekini görünce, kaşları fena halde çatıldı:

– Gene mi tabanca?

Veli, dert yanmaya koyuldu hemen:

– Söyledim anneciğim. "Ali, tabancayı patlatma, annem darılıyor!" dedim. Dinlemedi. Hem de o benim tabancam, ne hakla kullanıyor?

– Onu bunu bilmem, diye söylendi Semiha Hanım, koca koca çocuklarsınız, tabancayla oynama zamanınız geçti. Getir onu bana! Ali, getir onu!

Ali uysallıkla kalktı el arabasından. Tabancayı annesine uzattı:

– Peki, anneciğim. Al, senin olsun.

– Ne demek "Al senin olsun?" Ben bunu kendime istemiyorum, ortadan kaldırmak için istiyorum. Gürültünüzden patırtınızdan zaten bıkmış usanmışım, sade ben değil bütün mahalle usanmış, bir de mantar tabancalarınızı mı dinleyeceğiz? İyi vallaha! Hem, siz ne biçim kardeşsiniz böyle?

Ali, annesi sanki bilmiyormuş gibi, açıkladı:

– İkiziz, biliyorsun anneciğim. İkiz kardeşlerdeniz.

– Hayır! dedi Semiha Hanım. Siz ikiz kardeşler değil, düşman kardeşlersiniz. Gören, duyan öyle sanır.

Veli fırsatı kaçırmadan, başladı yakınmaya:

– Bu Ali var ya anne, bu Ali?

– Var, ne olmuş?

– Her şeyime ortak. Neyim varsa kapıyor, hepsi onun oluyor. Benim de benim! Bıktım usandım ben bundan.

– Ne yapalım yani, diye sordu anne, sen bıktın usandın diye kardeşini sokağa mı atalım?

Bu sözler de Ali'yi coşturmuş, "Hah, yaşşa anneciğim!" diye ona el çırptırtmıştı:

– Hah, yaşşa anneciğim! Söyle şuna, anlat şuna. O, benim gibi kardeşi mumla arasa bulamaz!

Karşılığında:

– Sen de sus bakalım geveze! diye annesi payladı onu. –Tabancayı inceledi sonra. Mantarı yoktu, boştu. Gönül rahatlığı ile attı mutfak önlüğünün cebine. Ali ile Veli oraya, annelerinin o geniş ön cebine, biraz kırgın, biraz küskün, "elveda" deyici bakışlarla bakmaktan kendilerini alamadılar. O cebe giren şey bir daha geri çıkarılamazdı.– Hem, kuzum, bütün gün bahçedesiniz. Ne oluyor, sizin dersiniz falan yok mu hiç?

Doğruyu gizlemeden:

– Var! dedi Veli.

Ali, daha yalpak, ekledi:

– Var anneciğim.

– Varsa niçin çalışmıyorsunuz?

Veli anlattı:

– Öğretmen bize güç bir soru sordu.

Ali başını salladı:

– Onu düşünüyoruz anneciğim.

– Bahçede tabanca patlatarak, çekişerek mi?

Annelerinin bu sorusu çok yerindeydi.

Ali ensesini, Veli alnını kaşımaya başladı. Ne desinler?

Sonunda, Ali:

– Sorunun yanıtı belki birden aklımıza gelir diye bekliyoruz, dedi.

– Öğretmen ne sordu size?

Ali mırıldandı:

– Birkaç şey sordu. Neydi Veli?

Kardeşinin üstüne yıkıyordu soruları. Kardeşi de onun üstüne yıktı:

– Kendin söylesene!

Ali, bunun üzerine, öğretmenin verdiği ödevleri açıklamaya girişti:

– Kime, niçin acırsınız? diye sordu.

Annesi başını salladı:

– Kolay.

– Yakınlarınızdan, uzaklarınızdan kimi niçin az, kimi niçin çok seversiniz? diye sordu.

– Kolaymış, dedi Semiha Hanım.

– Ormanda orman yasası geçer, ya insanlar arasında geçerli olan temel yasa nedir? diye sordu.

– Bunlar mı size güç gelen?

İki kardeş, ikisi birden:

– Evet! dediler.

– Ne duruyorsunuz? Yazın, açıklayın.. diye konuştu Semiha Hanım. Ben sizleri daha uyanık bilirdim.

Çocuklar, gözlerini açarak, onun yüzüne baktılar:

– Ne yazalım?

– Nasıl yazalım?

Semiha Hanım kısa kesti:

– Şöyle yazın: "Bütün insanları severiz. Tabii en çok annemizi, babamızı, kardeşlerimizi severiz."

Böyle der demez, ilk tepkiyi Veli gösterdi:

– A, ben bu Ali'yi sevmiyorum ki. Her şeyime ortak!

Ali ondan aşağı kalmadı:

– Ya ben seni seviyor muyum sanki?

– Böyle konuşmanızı hiç mi hiç beğenmiyorum, dedi anneleri.

Yüzü asılmıştı. Beğenmezlikle süzüyordu ikisini de.

Veli, o bakışlardan kaçırdı gözlerini:

– Ama ben doğru söylüyorum, anneciğim.

– Sus! –Semiha Hanım oğlunu paylıyordu.– Doğru olamaz. Kardeşin altı ay önce kuşpalazı olup yattı. "Ne zaman iyileşecek?" diye soran sen değil miydin? Ne ayıp! Şu bahçede tek başına, boynu bükülü, oturur, arpacı kumruları gibi düşünür dururdun. Şimdi ne ayıp ettin, farkında mısın?

Kendine haklı bir özür aradı Veli. Çok aramamış, bulmuştu:

– Eh, o zamanlar belki sevmişimdir. Şimdi eskisi gibi sevmiyorum. Tabancamı alıyor. Defterimi, kalemlerimi, şapkamı alıyor. Kendi şapkasını okulda yitirdi, sana söylemedim, kaç gün benimkini kullandı. Ver derim, vermez. Sanki her şey onun öz malı.

Ali de davranışlarına özür aramış, sonunda bulmuştu:

– O defter, o kalem, o şapka benim sanıyorum da onun için...

– Defterlerinizin, kalemlerinizin üzerine, şapkalarınızın içine adlarınızı yazsanıza! diyen annesine, biraz anlayış bekleyen yalvar yakar bakışlarını dikti Veli:

– Olmuyor anneciğim, olmuyor! Ne yazsam boşuna. Bunun, bu Ali'nin bir eli kendi cebindeyse, bir eli benim cebimde!

Semiha Hanım alt dudağını ısırıp kendisini ayıplamış, Ali kekelemek zorunda kalmıştı:

– Şey.. tabii.. ara sıra yanılıyorum. Ondan oluyor.

– Kardeşin de yanılıyor mu?

Veli hemen atıldı, taşı gediğine koydu:

– Ben hiç yanılmam, anne. Yanılıp da Ali'nin öteberisine elimi bile sürmem.

Durum, oldukça düşündürücüydü. Nitekim Semiha Hanım da düşünüyordu.

Biraz durup:

– Haa.. diye söylendi. Sürekli olan yalnız birinizse, işin rengi değişir. –Sesi, tavrı sertleşti.– Ali, aklını başına devşir. Kardeşinin öteberisini, ondan izin almadan, ona haber vermeden kullanamazsın. Bu böyle giderse, ya ben, ya baban, cezalandırırız seni.

Ali, öğrenmek istedi:

– Cezalandırır da ne yaparsınız?

– Şimdilik bilmiyorum. Daha bir karar vermedim. Ama belki yazın, okul dinlencesinde, Mersin'e, Nimet halanın yanına gönderebiliriz.

Ali bunu duyar duymaz sevinçle bağırdı:

– Yaşadım!

Veli, annesini uyardı:

– Bak, "Yaşadım!" diyor, anne!

Cezanın böylesine can kurbandı elbet. Ali Mersin'e güle oynaya giderdi. Orada bol bol denize girerdi.

– Duydum, dedi Semiha Hanım, senin uyarman gereksiz.

Ali, kardeşine nispet verircesine sayıp dökmeye koyuldu:

– Orada halamla, enişte mle birlikte denize gireriz. Balık tutarız bol bol. Oh! Enişte m, sandal kiralar. Kızkalesi'ni yakından gezer görürüm. Oh!

Veli, ona ağzı açık bakakalmıştı. Annesinin, kardeşini cezalı sayıp Mersin'e göndermesi tuhaf kaçmıştı doğrusu. Aklı almıyordu bunu. O orada gezsin tozsun, kendisi burada pineklesin.

Yaramaz oğluna:

– Ama iyi düşündün mü? diye sordu Semiha Hanım. Bizleri bütün mevsim görmeyeceksin.

Ali oralı değildi:

– On beş günde bir falan gelir görürüm.

Bu kez kesin konuştu annesi:

– Öyle şey yok, hayır!

"Hayır mı?" diye sorarken, ağzı açık kalma sırası Ali'deydi şimdi.

Sevinme sırası da Veli'de.. Cezanın nasıl bir ceza olduğu anlaşılmıştı.

– Öyle! dedi Semiha Hanım.

– Peki, üç, üç buçuk ay beni hiç özlemeyecek misiniz anneciğim? Sen, babam ve bu.. beni özlemez misiniz?

Ali'nin sesi kırık döküktü şimdi. Sevinci kursağında kalmıştı.

Semiha Hanım, onu gördüyse de, yumuşamadı:

– Ne yapalım oğlum, bağrımıza taş basar otururuz. Değil mi ki kardeşini sürekli olarak üzüyorsun, onun her şeyine el atıyorsun, uslanıncaya değin, kardeş sevgisini yeniden anlayıncaya değin otursun halanın yanında.

– Ama bu olmaz, bu yapılmaz bana anne. Hani babam anlatır, leylekler fazladan doğan yavruyu, sakat doğan yavruyu yuvalarından atarlarmış. Ben de, leylek yavrusu gibi, yuvadan atılmış oluyorum.

Sesi artık ağlamaklıydı Ali'nin. Veli, annesiyle babasının yanında kalacak, kendisi hala evine sürgün gidecek. Nasıl ağlamaklı olmasın? Deniz mi, sandal mı görür insanın gözü? Kayırılmayışına içlenmez mi, üzülmez mi?

Semiha Hanım:

– Ha şöyle yola gel! derken tavrını, bakışlarını değiştirdi. Eğer herkesten sevgi ve ilgi bekliyorsan, sana yapılmasını istemediğin bir şeyi sen de başkalarına yapmayacaksın. Sevgiyi hepimiz ister, ararız. Herkes arar. Şu yaşa geldim, sevgiden kaçan, sevildiği için kaçan birisini görmedim. Ama, sevildiği için şımaranları çok gördüm. Hiçbir zaman şımarmayacaksın. Asıl önemli olan da bu! Ana baba, evladını, yalnız evladı olduğu için değil, onun uslu, yetenekli, çalışkan olduğunu gördüğü için de sevmelidir. Haksız mıyım?

Ali, oldukça sıkılganlaşarak başını eğdi:

– Haklısın, anne.

Ali:

– O mantar tabancasını.. diye başlamışken, bahçe duvarının üzerinde dobiç Fatma'nın, şirin Ayşe'nin, minik ve çalışkan Ömer'in başlarını gördü. Ömer, bahçe duvarına yetişmek için, ayağının altına bir irice taş almış olsa gerekti.

Ayşe:

– Ali, Veli, olanları duydunuz mu? diye seslenmişti.

Çocuklar pek kaygılı gibiydiler.

Semiha Hanım, onlara döndü.

Ömer, ipince sesiyle bağırıyordu:

– Duydunuz mu, Peri Sarıdere'de boğulmuş!

Ali sıçradı:

– Ne?

Veli birden sapsarı kesildi:

– Ne diyorsun?

Semiha Hanım, büyük bir merakla duvara doğru yürüdü:

– Kim dediniz çocuklar, kim boğulmuş?

Ayşe, gözlerini aça-kapata, coşkuyla anlattı kazayı:

– Öğretmenimiz bir yoksul kızcağızı evlat edinmişti Semiha Hanım teyze. Kızcağız bu sabah köprüden dereye düşmüş, sular almış götürmüş.

Ali ile Veli'nin anneleri dizlerini dövmeye başladı:

– Vah vah vah.. vah vah vah! –Gözlerinin önünde kendi çocuklarından biri gitmiş gibi, içi ateşle yanıp kavruluyordu. Bir anda gözleri yaşlarla dolmuştu. İşin aslını anlamaya, öğrenmeye çabaladı.– Ama köprüde tahta parmaklık yok mu, dereye nasıl düşer?

Ayşe:

– Ayağı kaymış, dedi.

Fatma:

– Ayşe olayı yanlış anlatıyor teyzeciğim, diye karıştı söze. Düşmemiş, kendini dereye atmış.

Semiha Hanım dondu kaldı:

– Niçin?

Bir küçücük kızın kendini suya atmasını aklı alamıyordu.

– Niçin attığını kimse bilmiyor, teyzeciğim.

– Gören, yetişen olmamış mı?

– Olmamış.

Bızdık Ömer bilgi verdi:

– O köprü ıssızdır, teyze.

– Kızcağız çok da güzelmiş, değil mi?

Bu soruya, duvar başındakiler değil, Ali ile Veli karşılık verdiler:

– Hem güzel, hem çok akıllı.. anne.

– Öğretmenimiz okula getirmişti, gördük.

Evet, Salim Öğretmen Peri'yi iki kez okula getirmişti. Bir öğle aralığında, bahçede, onu görmüşlerdi. Öğretmenlerden birkaçı onu aralarına, ortalarına almışlardı. Sorular soruyorlardı herhalde Peri'ye. Sırtını Salim Öğretmen'in bacaklarına yapıştıran Peri, oradan aldığı güvenle, hem aşağıdan yukarıya dik dik bakıyordu öğretmenlerin yüzlerine, hem de yanıtlarıyla onları güldürüyordu. Yakına sokulmamış, neler dediğini duymamışlardı, ama biraz uzaktan, o kızın küçük bir peri kızına benzediğini, öğretmenleri güldürdüğünü görmüşlerdi. Başöğretmenin, onun başını okşadığını bile görmüşlerdi. Salim Öğretmen o kızı belki okula başlatmak için getirmişti ya, neler konuşulmuşsa konuşulmuş, Peri okula başlatılmadan geri götürülmüştü. Belki de, ders yılı ortası olması nedeniyledir.

Semiha Hanım el edip, içeri çağırdı onları:

– Bahçeye gelin çocuklar. Ben hemen Huriser Hanım'ı görmeye gidiyorum. İşin aslını ondan öğrenirim.

Sonra dönüp, koşar adım, eve girdi.

Ali, ardından seslendi:

– Biz de gelelim mi, anneciğim?

Annesi, kapının eşiğinde, başını çevirmeden:

– Hayır, olmaz! dedi.

Acı girmiş bir eve çoluk çocuğun dolaşmasını doğru bulmamıştı. Rahatsız ederlerdi.

Veli, bahçe kapısının ardındaki payandayı kaldırdı, kapıyı açtı arkadaşlarına:

– Gelin! Demek bu sabah ha?

– Ya, bu sabah.. dedi Ömer.

Fatma kafa salladı:

– Zavallıyı daha geçen gün görmüştük.

Ali, acı bir lokma almışçasına yutkunurken:

– Ne tatlı şeydi! dedi.

Ömer içini çekti:

– Öğretmenimiz kim bilir nasıl üzgün!

Ayşe, usulca mırıldandı:

– Karakola doğru koşarken arkasından gördüm.

Salim Öğretmen canlandı gözünde. Adamcağız, o uzun bacaklarının yetişilmesi güç uzun adımlarıyla, sırtının hafif kamburuyla, ola ki koşmuyor, hızlı yürüyordu. Ama bu hızlı yürüyüş, Ayşe'ye o sanki koşuyormuş gibi gelmişti. Üstelik, karakola gidip gitmediğini de bilmiyordu.

Veli sordu:

– Kızcağız boğulmuş mu sahiden?

Dobiç Fatma, gözlerini kırpıştırdı:

– Öyle dediler!

Boy yoksulu minicik Ömer, sözleriyle şaşırttı hepsini:

– Meraklandım, öğretmenin arkasından karakola ben de koştum. Kapıdaki nöbetçi söyledi.

– İçeriye girip, olayın aslı nedir, öğretmene sormadın mı?

Ömer, yere baktı:

– Sormadım, çekindim.

Veli:

– Ne varmış çekinecek? diye söylendi arkadaşına. Ben olsam girer sorardım. Hem de belki o sırada işine yarardın.

Omuzlarını hafifçe yukarı kaldırıp:

– Ne bileyim işte.. dedi Ömer. Kapıdan döndüm. Ne bileyim işte. Yolda bunlara rastladım işte.

Ayşe, başıyla doğruladı onu:

– Sonra, hep birlikte size geldik.

– Bütün arkadaşlar toplanalım diyoruz.

– Karar verelim.

Ali, onlara sordu:

– Neye karar vereceğiz?

– Bilmem ki..

Bu "bilmem ki" sözüyle, Ayşe, bilmeden, Peri'nin Salim Öğretmen'le ilk rastlaştığı gece, en sık kullandığı sözcüğü kullanmış oluyordu. Küçük kız o gece, her soruyu "bilmem ki"lerle geçiştirmeye bakmıştı. Babasını, anasının durumunu, kendi özel durumunu gizlemişti hep. Sokağa bırakılan bir çocuk oluşunun gurur inciten yarasını içine gömerek, anasıyla babasını suçlamaya kalkışmadan, dikbaşlı ve bilgisiz bir çocuk olmayı kabullenmişti.

Veli, ağız aradı:

– Ne dersiniz, öğretmenin evine gitsek mi acaba?

Ömer ona döndü:

– Kalabalık gitmek doğru olur mu?

Ayşe, bir öneri ileri sürdü:

– Biz sokağın başında dursak da, iki kardeş siz gitseniz..

Ali:

– Annemi duymadınız mı? dedi. Hayır, olmaz dedi ya!

O zamana dek kararsız görünen Veli'de gözler parlamıştı. Ne annesinin sözünü dinleyecekti, ne de kardeşine uyacaktı. Başını dikleştirip:

– Böyle durumlarda insan içinden gelene uyar.. diye konuştu. Kötü bir şey yapacak değiliz. Ne olursa olsun, gidelim Ali!

Çok kararlı ve sakin konuşması öbürlerini de etkiledi. Bocalayıp durmaktan kurtuldular. Bir rahatlama belirdi gergin yüzlerinde.

Ömer:

– Güç gününde, acı gününde öğretmenimizi yalnız bırakamayız! diye kestirip attı.

Bu, yetti..

– Peki, tamam! dediler.

Evin aralık duran arka kapısına gidip kapattı Ali. Annesi ön kapıdan çıkardı herhalde. Belki de çıkmıştı. Onların ne yaptıklarına bakacak zamanı yoktu.

Bahçeden hep birlikte ayrıldılar. Veli bahçe boşaldıktan sonra, kolunu uzatıp, kapıyı arkadan payandalamayı unutmadı.

PERİ'Lİ EV

Salim Öğretmen'in evinde, alt kattaki küçük oturma odasında, bir fısıldaşmadır gidiyordu. Odanın soluna, açılır kapanır, kolay taşınır bir karyola kurulmuştu. Karyolanın başı duvara dayandırılmıştı. Ayak ucu kapıya çevrilmişti.

Bu karyolada, hemen hemen baygın, sarı saçları darmadağın Peri yatmaktaydı. Hiç kıpırdamadan, bir kalıp gibi yatıyordu.

Çağrılan doktor, aygıtlarla, üzerine eğilmiş, onu inceliyordu.

Huriser Hanım'la Salim Öğretmen, gözlerini Peri'den ve doktordan ayırmıyorlardı. Deminden beri fısıldaşmışlar, şimdiyse susmuşlardı. Soluklarını bile korka çekine alıyorlardı. Birisi, "Hiç soluk almayacaksınız.." dese, ola ki onu da almazlardı.

Peri'nin aygıtla göğsünü dinleyen, nabzını sayan, göz kapaklarını kaldırıp, ince küçük bir fenerle gözlerine bakan doktor yavaşça doğruldu.

– Gözünüz aydın, dedi, yaşıyor. Tehlikeyi atlattı yavrucak.

O, aygıtlarını çantasına yerleştirirken, Huriser Hanım'la Salim Öğretmen, Tanrı'ya teşekkürlerini sunmak için, avuçlarını açarak, ellerini yukarıya kaldırmışlardı.

Huriser Hanım mırıldanıyordu:

– Doktor, size.. size.. nasıl..

Oğlu tamamladı:

– .. acaba nasıl teşekkür edelim?

– Teşekküre değmez, dedi doktor. Yaşayacağı varmış yavrucağın. Ama epey su yutmuş. Dereden çıkarıldığında gördün öğretmenim, karıncığı küp gibiydi.

Çok usul bir sesle:

– Gördüm.. deyip başını salladı öğretmen.

Masanın başına geçen doktor, bir reçete yazıp uzattı Salim Bey'e:

– Bu ilâçları aldırın.

Salim Bey gene başını salladı:

– Gider alırım şimdi.

– Birazdan kendine geleceğini umuyorum. Kendine gelince, gözlerini açınca, ılık, az yağlı sıcak bir çorba ona iyi gelir.

Huriser Hanım:

– İçiririm, diye mırıldandı.

– Bugünlük başka bir şey yemesin.

– Olur doktor, hay hay.. dediler.

Kapı çalındı o sırada.

Çok hafif çalınmıştı, ama duymuşlardı.

Ana oğul, gene fısıldaştılar:

– Kapı, anne.

– Kimmiş bakıver, oğlum.

– Peki.. diyen Salim Bey odadan çıktığında, doktor yatağın başına gidip, Peri'nin yarı ıslak, yarı çamurlu saçlarının bir tutamını, alnından geriye doğru iteledi:

– Pek sevimli bir yavrucak. Annesi hizmetçi miymiş?

El etti Huriser Hanım. Doktoru yanına çağırdı. Kulağına eğildi, fısıltı durumundaki sesini daha kısarak:

– Duymasını istemiyorum, dedi. Kızcağız evden ayrıldığı zaman,.bize kötü bir haber ulaştırdılar. Sizlere ömür, ölmüş anacığı. Oysa ona ilâçlarını götürüyordu.

Doktor irkildi bir an. Gözlerini açtı:

– Amma da ters işler. Hasta mıydı?

– Veremmiş.

– Yoksulların yakasına yapışan pis, uğursuz hastalık. Yavrucağın haberi yok dediniz, değil mi?

– Yok, bilmiyor.. diye fısıltısını sürdürdü Huriser Hanım. Biz de ne zaman söyleriz bilmem. Başçavuş söyledi, haberi ileten oydu ama, kendisi de yeni duymuş. Yavrucağın başına gelen kazadan sonra.

Salim Öğretmen oda kapısını açıp:

– Mal müdürünün eşi Semiha Hanım gelmiş, anne.. dedi.

– A, öyle mi?

Kapıya gidip, konuğu karşıladı yaşlı kadın:

– Buyurun Semiha Hanım.

Mal müdürünün eşine durumu hemen ayaküstü çıtlatmış olmalıydı Salim Öğretmen. Çünkü, kapıyı çalışında ağlamaya hazır yüzünde şimdi sevinç çizgileri belirmişti. Usulca kaydı odaya. Gene, usulca:

– Geçmiş olsun teyzeciğim, dedi.

Huriser Hanım'a hep "teyzeciğim" derdi. O, çocukların teyzesi, Huriser Hanım da onun..

– Sağ ol kızım.

Bakışları odayı çarçabuk taradı Semiha Hanım'ın. Peri'yi buldu. Ancak bir an durdu üzerinde. Uzun uzun bakmadı. Fısıldadı:

– Kötü haberi çocuklar yetiştirdi. Beynimden vurulmuşa döndüm teyzeciğim. Neyse ki, Salim Bey kapıda, yavrucağın kurtulduğunu müjdeledi. Aman nasıl sevindim, nasıl!

Semiha Hanım'ın göğsü coşkuyla kabarıp iniyordu. Sokaklarda koşmasının sonucu mu, yoksa çok acılar içindeki bir eve gireceğini sanırken ve buna kendini hazırlamışken, sevindirici bir haberle karşılaşıp da, karşıt duygular arasında kalışından mı?

Oturması için gösterilen yere, etli butlu gövdesiyle, yığılır gibi çökmüştü. Biraz önce gözyaşlarını silmek için elinde tuttuğu mendilini çantasına tıkacak olmuş, sonra bundan cayıp, mendili dişleriyle çekiştirmeye başlamıştı. Hızlı, sık soluklarını düzeltmeye çalışıp:

– Zavallıcık, tatlı canına neden kıymak istesin diye sormaya insanın dili varmıyor, dedi.

Öğretmen Salim'de sağ kaş yukarı kalktı. Semiha Hanım pek meraklı görünüyordu. Onun gibi meraklı kadınlar, meraklı analar çoktu herhalde şu yeryüzünde, şu ilçede. Kısa bir öksürüşle boğazındaki gıcığı giderip:

– Bunu daha biz de soramadık, dedi.

– Benim yaramazlardan duydum; ona çiçek gibi bakıyor, üzerine titriyormuşsunuz. Güzelliğini de öve öve bitiremediler. Şimdi bakıyorum da, haklılarmış.

Huriser Hanım, sesinin en yavaş perdesiyle konuştu:

– Eh işte kızım, elimizden geleni yapmaya çalışıyorduk.

Konuşma biçimi, bakışları, "Sen de benim gibi çok yavaş konuş.." der gibiydi. Peri uyanır da, söylenenlere kulak kabartırsa, hiç doğru olmazdı.

Semiha Hanım kesik kesik mırıldandı:

– O zaman.. acaba.. niçin..

Salim Öğretmen:

– Kim bilir, dedi. Belki köprüden geçerken ayağı kaymıştır.

– Ama köprünün her iki yanında tahta korkuluk yok mu? –Soruşturucu bakışları önce Peri'ye, Peri'den Huriser Hanım'a, Huriser Hanım'dan öğretmene çevrildi.– Yerler de vıcık vıcık kaygan çamur değil hani.

– Hayır, oralar biraz öyle. Vıcık vıcık çamur.

Söze doktor karıştı:

– Hanım kardeşim, yani, ayak kayması olmaz mı demek istiyorsunuz?

Suçlanmışçasına kekeledi Semiha Hanım:

– E.. e.. evet doktor bey.

Doktor, başıyla doğruladı onu:

– Hemen söyleyeyim, ben de sizin gibi düşünüyorum. Ayak kayması sonucu dereye düşmek, bence de akla en son gelecek şeydir.

Bunu duyunca rahatlayan ikizlerin annesi, artık çekingenliğini az buçuk yenmiş, Peri'nin baş ucuna giderek yüzünü incelemeye koyulmuştu. Edindiği izlenimi:

– Rengi bal mumu gibi sapsarı yavrucağın.. sözleriyle özetledi.

– Kolay mı? diye sordu öğretmen.

Doktor, arkasını getirdi:

– Dönülmez bir yoldan, ölümden dönüyor.

– Ay, içim parçalandı.

Huriser Hanım'ın mırıltısı ancak güçlükle duyulabildi:

– Hepimizin...

– Benim ikizlerle arkadaşları da gelmek istediler, ama ne olur ne olmaz deyip, buna izin vermedim.

Ses çıkarmadılar.

Kadın, elini göğsüne bastırarak, kalktığı yere geçip otururken:

– Ay ne tuhaf, dedi, bana aşırı sevinç de dokunur. Hemen yüreğim oynar.

Gene ses çıkarmadılar.

Bunu görüp, sordu:

– Annesi bir yerlerde çalışıyor galiba?

Huriser Hanım, üzgün bir tavırla:

– Artık çalışmıyor, diye yanıtladı.

– Ona da mı siz bakıyorsunuz?

– Hayır, ölmüş.

Şöyle bir kalktı oturdu Semiha Hanım:

– Ay.. ay.. Hay Allah, sormaz olsaydım! Kızcağız, yavrucak, sakın bunu duyup da canına kıymaya kalkışmış olmasın?

Öğretmenin annesi, onun bu coşkulu tavırlarını, sözlerini görmezlikten, duymazlıktan gelmeye çalışıyordu. Konukseverliğini gene bozmadan:

– Annesinin öldüğünden haberi yoktu. Kadıncağız sabaha karşı taslar dolusu kan kusarak ölmüş. Yavrum, onu görmeye gidiyordu.. dedi.

Yataktan bir ses geldi:

– Anam.. anacığım.. anam!

İrkildiler. Peri duymuş muydu konuşulanları? Dönüp baktılar.

Doktor başını salladı:

– Sayıklıyor.

"Evet.." diyen Öğretmen Salim pek üzgündü. Oysa Huriser Hanım ondan daha dayanıklı görünüyordu. Ve soran yokken içini döküyor, anlatıyordu:

– Annesine temiz pak görünmesi için giydirip kuşatmıştım. Eczaneye uğrayıp annesine şu ilaçları almış. –Masanın bir kıyısında duran paketi alıp gösterdi, koydu yerine.– Yolda, sokakta bulmuşlar.

– Annesine mi?

– Annesine..

– Öksürük şurubu ve hapları, dedi doktor.

– Bir de kırmızı çantası vardı, o bulunamadı. Sanırım, dereye düşerken yanındaydı o çanta.

Öğretmen Salim annesine baktı:

– İlaçlar, bence, onun gözünde daha değerliydi anne. Önemli olanı düşürüşüne aldırış etmemiş olamaz.

– Vah yavrum vah! diye yeniden çırpındı Semiha Hanım. Ve annesini görmeye giderken, annesine ilaç götürürken, ilaçları düşürdü, çantasını elinden bırakmadan başına bu kaza geldi desenize?

Semiha Hanım'ın her sorduğu soru, başka sorulara yol açıyordu. Peri'nin davranışları bir yerde şaşırtıcı olmaktaydı. İlacı düşürdüğü sırada çok mu dalgındı acaba? Nasıl olmuş da farkına varmamıştı bunun? Kırmızı çanta, onun gözünde daha mı değerliydi yoksa? Daha değerli olduğu için mi, kendisiyle birlikte

sulara karışıp gitmişti? Sularda çırpınırken ya da batmak için kendini koyverdiği sırada, onu da elinden bırakmış olabilirdi. Artık tatlı canına kıymaya karar vermiş birinin gözünde, içinde azıcık para olan bir çantanın eski değeri kalır mıydı?

Öğretmen Salim:

– Bu işte bir iş var, diye söylendi. Olay kaza mıdır, onu da bilmiyoruz. Yalnız, olayı uzaktan gören bir köylü, başçavuşun söylediğine bakılırsa, "Küçük bir kız, kendini köprünün başından suya attı!" demiş.

Tersine bir yol tutturup, bu kez, Peri'nin ayağı kayarak dereye düştüğü görüşünü savunmaya başladı Semiha Hanım:

– Annesinin öldüğünü bilmediğine göre, ona ilaç götürmek isterken, kendini suya fırlatması çok anlamsız değil mi?

Salim Bey hiç istemezken sesini yükseltmişti:

– Evet, anlamsız. –Kuşku dolu düşünceler, alnında, iki kaşı ortasında, derin bir çizgi oluşturmuştu.– Dedim ya, bir iş var bu işte.

Huriser Hanım da durumdan kuşkulanmaya başlamıştı artık:

– Salim, dedi, çocuk bizim bilmediğimiz bir şeye mi üzülmüştü acaba?

– Bu olabilir, anne. Ayrıca, bir şeyden çok korkmuş, paniğe kapılmış da olabilir.

Kurnaz kurnaz gülümseyip:

– A, bakın, bu benim aklıma gelmedi değil.. dedi Semiha Hanım. Çocuktur, bir şeyden korkup kaçmak istemiş, ayağı kayıp dereye yuvarlanmıştır. Sanırım, akla en yakın olasılık bu. Hoş, kendine geldiğinde işin içyüzünü o da söyler ya!

Peri'nin alnını, nabzını tutan, yanağını okşayan doktor, doğrulurken:

– Artık üzülmeyin. Durumu iyiye gidiyor.. diyerek yatıştırdı onları. Hanım kardeşimin dediği gibi, kendine gelince sorar öğrenirsiniz. Doğrusu ben de merak ediyorum.

Huriser Hanım:

– Canı isterse söyler, dedi.

Oğlu:

– İstemezse, söylemez.. dedi.

Huriser Hanım: "Böyle bir çocuk işte!" derken, kendini onlara dert yanar durumda görmüyordu.

Doktor, çantasının çıtçıtını çekip kapattı:

– Ben gidiyorum, dostum.

Öğretmen Salim, boynunu büküp:

– Peki doktorcuğum, dedi, sen bilirsin. Yardımların için sana nasıl..

Gene teşekküre başlayacakken, doktor elinin bir işaretiyle susturdu onu:

– Yazdığım ilâçları.. Dur efendim, eczaneden göndertirim.

Kendi yazdığı reçeteyi de alıp soktu cebine.

– Çok iyi olur.

Peri'nin kurtuluşunu sağlamakta önde gelenlerden biri olduğu için doktoru yere göğe sığdıramayan Huriser Hanım saygıyla doğruldu:

– Zahmet olmasın, evlâdım. Salim gider alırdı.

– Verin, ben de alabilirim.. dedi Semiha Hanım.

Doktor aldırmadı ona:

– Hadi geçmiş olsun, gözünüz aydın!

Kapılara dek geçirildi. Salim Öğretmen ona emeğinin değerini karşılamak üzere para vermeye yeltenecek olmuş, içine

200 lira koyduğu zarfı uzattığı zaman, zarfı uzatan eli şiddetle geri itilmişti:

– Sakın beni küçültmeye kalkışma dostum. Her şey parayla olmaz. Biz de insanız!

– Bağışla, diye özür diledi Salim Öğretmen. Bağışla. Ne yaptığımı pek bilmiyorum.

Onlar taşlıktalarken, Semiha Hanım yeniden Peri'nin baş ucuna gitti. Baygınlığını sürdüren küçük kıza dikkatle bakıp, anlamlı anlamlı başını salladı. Kendince bir şeyler mırıldanan dudakları kıpırdıyordu boyuna. Ona göre, kızcağız kötü bir oyuna getirilmişti, fena halde korkutulmuştu. Yoktu bu işin başka çeşit açıklanacak yanı.

Ama kimdi onu böyle korkutan? Ya da kimlerdi onu korkutanlar? Ortalıkta kimsecikler yokmuş ki.. Bir köylü, yalnız bir kişi, dereye atladığını uzaktan görmüş. O köylüye inanmak doğru muydu bakalım? Ya adam yanlış gördüyse? Ya adam yalan söylüyorsa?

Ana oğul odaya girdikleri zaman, Peri'nin başından ayrılarak, izin istedi.

– Sen de mi gidiyorsun kızım?

– Gideyim teyzeciğim, dedi. İkizlerim, öğretmenlerini pek sever. Salim Bey onlara bir ödev vermiş. Evde onları arpacı kumrusu gibi düşünürlerken bıraktım geldim. Hele olayı duyunca hepten şaşkın ördeklere döndüler, çarpıldılar. Müjdeyi yetiştirirsem, onlar da, arkadaşları da pek sevineceklerdir.

– E, kızım, nasıl istersen.. dedi Hüriser Hanım.

Kadını uğurlama görevini oğluna bıraktı.

Daha sonra, yandaki, karşıdaki yakın evler komşuları sökün ettiler. Birer ikişer, üçer beşer geldiler "geçmiş olsun"a.

Bunların kimini içeri aldı Salim Öğretmen, kimini kapıdan savdı. Ne ki, içeri aldıklarına da, Peri'nin baş ucunda toplanma izni vermedi. Onlara, kazayı taşlıkta kısaca anlatıyor, ilgilerine teşekkür ediyordu. Kaşlarını çatıp sustuğu an, konuklar artık gitmeleri gerektiğini anlıyorlardı. Bereket versin ki, anlıyorlardı. Bitkinlikten yere düşmek üzereydi çünkü. Adım atacak, konuşacak gücü kalmamıştı kimseyle.

Her konuğun gelişinde, anası odaya kapanmaktaydı. Hele o, ayakta sallanıyordu büsbütün.

Akşam ezanından sonra birkaç kişi daha uğradı. Bunlar erkeklerdi. Evlerinin kadınlarından daha anlayışlı davrandılar. Birkaç tümcede bitirildi, tüketildi konuşmalar:

– Geçmiş olsun Salim Bey.

– Sağ olasın, komşum.

– Gene görüşürüz.

– Elbette, komşum.

– Bir şey gerekiyorsa, hiç çekinme söyle, yapalım.

– Şimdilik hiçbir şey gerekmiyor, sağ ol komşum.

Böylece, saat gecenin dokuzunu bulmuştu. Huriser Hanım kaşıkla çorba veriyordu küçük kızın ağzına:

– İç yavrucuğum, iç kuzum. İç de, eski gücün yerine gelsin.

Peri, nazlanmadan içiyordu çorbayı.

– Aferin. Söz dinliyorsun.

Bir ara, bakışlarıyla odayı araştırdı:

– Çantam nerede?

– Hangi çantan? Kırmızı çantayı mı soruyorsun?

Önce "Ha!" sonra, "Evet!" dedi Peri.

– Yok yavrucuğum, dedi Huriser Hanım, düşürmüşsün..

Peri sordu:

– Onlar mı almış?

Yaşlı kadın da hemen ilgilenip sordu:

– Kim onlar?

Gelgelelim, "Hiç kimse.." derken, küçük kızın yüzüne demir bir kepenk inmişti sanki. Oradan içeri kimse sokulamaz, giremezdi. İçeri girebilmek için kepengin kırılması gerekirdi ancak. Zaten konuyu değiştirmişti:

– Anamın ilâçları?

Masada oturmuş kitap okurken onların konuşmalarına da kulak kabartan Salim Öğretmen, paketi kaldırıp gösterdi:

– Onlar burada.

– Verilmedi mi?

– Sen bunları da düşürmüşsün, dedi öğretmen, verilemedi.

– Ya?

Yüzünü bir üzüntü gölgesi sardı Peri'nin.

Salim Bey, onu oyalamaya, avutmaya çalıştı:

– Sana bakan doktor amca, bunlar yerine, annene başka ilâçlar yazdı. Onları aldık yolladık.

– Ya?

Küçük kızın bu yalana inanıp inanmadığı belli olmadı. Hem inanmış, hem inanmamış gibiydi. Acaba çanta konusunda hemen gerilemeyip üstelese, bir şeyler öğrenebilir miydi? Deneyecekti. Dedi ki:

– Demin çantanı sordun bize. Anam, "Düşürmüşsün," deyince; "Onlar mı almış?" dedin. Ne demek bu?

Peri, gözlerini bir noktaya dikti:

– Hiç.

– Birileri, çantanı kapmak için kovalıyor muydu seni?

Küçük kızda, ince, zayıf omuzlar hafifçe oynadı:

– Yoo..

– Hadi evlât, bizden gizleme!

Onu açmaya, konuşturmaya zorlayarak ağız aradı Huriser Hanım:

– Yavrucuğum, sen birilerinden, bir şeylerden korkmuş olmalısın. Yoksa annenin ilâçlarını düşürmezdin.

Samur kaşları çatılıveren Peri bu sözleri sert bir tepkiyle karşılamıştı:

– Ben kimseden korkmam ki..

– Orası öyle ama.. diye alttan aldı Salim Öğretmen. Orası öyle ama, bana sanki korktun, köprüye doğru kaçtın gibi geliyor.

Ona bir kaşık çorba daha içirirken, gerçeği anlama, öğrenme çabasında oğlunu yalnız bırakmayan Huriser Hanım, üsteledi:

– Sokaklarda iri, azgın köpeklerden bol şey yok. Büyük köpeklerden mi korktun da kaçtın yoksa?

Bir an durup, "Köpekler.." diye sayıkladı Peri.

– Peşine düştülerse.. dedi Huriser Hanım.

– .. korkmuşsundur, evlât! diye tamamladı Salim Öğretmen.

Küçük kızın buna gösterdiği tepki, bir öncekinden büyüktü:

– Ben köpeklerden korkmam ki!

Acaba şu "korkmam ki!" sözcüğü, "korkarım" demeye mi geliyordu? Onun sözlüğünde kimi sözcükler, özellikle ters sözcükler, eş anlamlı mıydı? "Bilmem ki!" derken, "Ben daha neler bilirim!" demeye getirmemiş miydi çoğunlukla? Şaşırtmaca vermek isteyerek, apaçık bir soru yöneltti ona:

– Bir şeylerden korkmadınsa, dereye kendini niçin attın?

Bu soru kaçamak kaldırmıyordu. Apaçık bir yanıt bekliyordu.

Peri yanıtladı:

– Atmadım, düştüm. Ayağım kaydı, düştüm.

Gözlerini, kapının üst tahta çerçevesindeki bir noktaya mıhlamıştı böyle derken. Öğretmene de, anasına da bakmıyordu. Açıkçası, bakmaktan kaçınıyordu.

– Atmışsın, görenler söyledi.

Gözlerini gene o noktadan ayırmadan:

– Yalan! diye bağırdı küçük kız.

Acaba, bununla, "Doğru!" mu demek istemişti? Hep ters konuştuğuna, bir şeyler gizlediğine bakılırsa, öyle olsa gerekti. Âdeta güç çözülen, çözülmesi olanaksız, hiç çözülemeyen bir bilmeceye benziyordu. Açılamıyordu. Açamıyordun. Çünkü kimseye güveni kalmamıştı. Kimi büyükler, yaşadığı çevre, ondaki güven duygusunu yok etmişti. Galiba, davranışlarını anlamak için, öncelikle bunu kabul etmek gerekiyordu. "Peri, sütü içerken ağzını yakmış. Şimdi yoğurdu üfleyerek yiyor." Böyle deyip, böyle düşünecektin.

Ve öğretmenin yaşlı anası, oğluna, "Yeter. Daha çok üstüne varmayalım!" demeye getiren bir bakış yolladıktan sonra:

– Hadi canımın içi, hadi yavrucuğum, bir kaşık daha. Az kaldı.. diye diye, çukur kaptaki çorbanın tümünü içirttirmişti ona. Başka ister misin?

Peri, başını ve kaşlarını yukarı kaldırdı:

– A ah!

– Hani a ah demeyecektin?

– Hayır.

– Doydun mu yani?

– Doydum. İstemem.

Salim Bey ayağa kalktı:

– Ben kahveye gidiyorum.

Huriser Hanım, bu birden kalkışa ve kahveye gitmek isteyişe biraz şaşırdı:

– Git, ama geç olmadı mı?

– Sonra bir yere uğrayacağım.. diyen oğlu kesin kararlıydı.

– Gerekli mi uğraman?

– Çok gerekli.

– Gecikip de meraklandırma bizi. Gecikmemeye çalış!

Adam, söz verdi anasına:

– Olur, olur valdanım.

Şaşılacak, beklenmedik, umulmadık bir soru geldi Peri'den. Öğretmenin, anasına duyduğu sevgiyle, kendisine duyduğu sevgiyi mi ölçüp karşılaştırmak istemişti neydi? Nazlı, şımarık bir çocuk hevesi miydi neydi? Tepeden inmecesine sormuştu:

– Sana, gitme, yanımızda kal desem, gider misin?

Hem doğal, hem çocuksu, hem de oynak bir soruydu.

Öğretmen bir an durakladı. Derken gülümsedi:

– Gitmek zorundayım evlât!

Başını yastıkta yana çevirdi Peri:

– Git öyleyse..

Dudakları mühürlendi sonra. Küçük bedeni, sanki içinden gülüyormuş, kıkırdıyormuş ya da hıçkırıyormuş gibi, oynayıp sarsıldı birkaç kez.

Elini onun saçlarında gezdirip:

– Gelecek, dedi Huriser Hanım, gelecek. Duydun ya, işi varmış, yavrum. Bir yere uğrayacakmış.

Bir soru daha sordu Gülfidan kadının Fidan kızı. Şaşkınlıktan ağızları açık kaldı.

– Karakola mı uğrayacak?

Niyeti öyleydi Salim Bey'in. Karakola uğrayıp, başçavuşla görüşecekti.

Sordu:

– Karakolları sevmezsin, biliyoruz. Ama ben gidersem ne olur? Sence bir sakıncası mı var bunun?

Peri hiç ses etmedi. Başı yastıkta hep öyle yana dönük kaldı. Öğretmenin gidişini gözleriyle izlemedi de. Bıraktı yakasını gitsin. Dalgınlaşmıştı yalnız.

– Uykun mu geldi yavrum?

Gene ses yok.

Huriser Hanım yineledi:

– Eğer uykun geldiyse, ışığı söndüreyim mi?

– Söndürme.

Neyse ki küsülü değildi. Hoş, o da belli değil; içinden küsmüşken, dışarı vurmuyor olabilirdi. Konuşturmaya zorladı:

– Biliyor musun Peri'cik, demin ana, anacığım, anne diye sayıkladın.

Gözlerini kırpıştırdı:

– Başka ne dedim?

– Bir şey demedin.

Yaşlı kadının bu sözüyle rahatlamıştı bayağı. Dudaklarında hafif bir gülümseme bile belirdi:

– Düş görüyordum.

– Düşünde anneni mi görüyordun?

– Hem anamı, hem seni. Hem o çağırıyordu yanına, hem sen. Biriniz önden sesleniyordu, biriniz ardımdan. Ama başka başka.

– Nasıl?

– O Fidan diye sesleniyordu, sen Peri diye..

Huriser Hanım, canı gibi sevdiği akıllı kıza merakla baktı:

– E, sonra?

– Ne ona gidiyordum, ne sana dönüyordum. Aranızda kalmıştım.

Asıl anası ve kendisi. Ona sahip çıkamayan öz anası; hastalıklı, acınası Gülfidan. Ve öz anası değilken, ona sahip çıkmış kadın; yani kendisi. Yani, yetmişlik Huriser Hanım. Öz anasını hepten yitirmişti kızcağız. Yarın öbürsü gün kendisini de yitirebilirdi. Yazık! Keşke biraz daha genç olabilseydi. Uzun yıllar ona bakabilseydi. Yetiştirebilse, büyütebilseydi onu. Bir fidanken, boy vermiş, yeşermiş bir genç ağaç olduğunu görebilseydi..

Hiç istemezken, içini çekti:

– Peki, sonra?

– Annemin sesi gittikçe uzaklaştı, duyulmaz oldu.. diye anlattı Peri. Başka sesler duymaya başladım. Burada başka bir kadın daha mı vardı?

– Evet. Mal Müdürü Dursun Bey'in ikizleri vardır. O ikizlerin anneleri seni görmeye gelmişti. Merak etmiş de.. Peri, çok iri ve mavi gözlerini yaşlı kadına çevirdi:

– Ben o ikizleri tanıdım.

– Sahi mi?

– Okulda gördüm. Ali ile Veli. Birbirinin benzeri. El bende oynuyorlardı. Bahçede oynarlarken gördüm.

Huriser Hanım gülümsedi:

– Hiçbir şeyi gözünden kaçırmaz mısın sen?

– Kaçırmam, dedi Peri.

– Hiçbir şeyi unutmaz mısın?

Küçük kız, parmaklarını okşayan yaşlı kadının yüzüne bakmadan, mırıldanmıştı:

– Unutamam ki..

KARAKOLDAKİLER

Taştan örülme alçak bir bahçe duvarı, karakolu sokaktan ayırmaktaydı. Kısa bir taşlık yoldan geçiliyordu karakola. Küçücüktü karakolun ön bahçesi. Ama bakımlıydı. Sağda solda, çiçekler yetiştirilmişti. Bu çiçekler yarısı toprağa gömülü aynı boy kiremitlerle, kuturları ikişer buçuk metrelik yuvarlaklar içine alınmıştı. Ayrıca, gaz tenekelerinde ekili fideler göze çarpıyordu. Üç basamakla çıkılan karakol tek katlıydı. Önde genişçe dört penceresi, yanlarda ikişer penceresi vardı. Karakolun arkası tüm duvardı. Hiç penceresi yoktu. Yalnızca, orta yerde, sanki şişman kimselerin geçmesine izin vermez daracık, demir bir kapısı vardı. Bu kapı açılmaz, hiç kullanılmazdı zaten. Alt kat bodrumdu. İkiye ayrılmıştı. Sağ bölümü odunluk ve kömürlüktü. Sol bölümünde demir kapılı, kapılarının üzeri ufak delikli ve delikleri ince parmaklıklı üç oda sıralanırdı. Ağır suçların sanıkları olup da, il merkezine gönderilmek üzere yola çıkarılacak olanlar konulurdu bu odalara. Odalara konulurken, bileklerinde kelepçe varsa, kelepçeleri çıkartılırdı. Şapkasız, çıplak bir elektrik ampulü yanardı tavanlarında.

Karakolun arkasında, jandarma erlerinin yatakevleri, yemekevleri vardı. Uzunca birer yapıydı her ikisi de. Temiz tutulmalarına çok özen gösterilirdi.

Karakolun dışardan bakıldığında küçük görünen yapısı, içeri girildiğinde göze bayağı büyük görünürdü. Sağına üç oda, soluna iki oda sığdırılmıştı. Sağlı sollu iki odanın birisi jandarma komutanının, birisi başçavuşun odalarıydı. Öbür ikisine yazıcılar, nöbetçiler girer çıkardı. Beşinci oda bir çeşit depo olarak kullanılırdı. Karakolun orta yerindeki sofaya benzer boşluğa, bekleyenlerin oturmaları için bir bahçe sırası konulmuştu. Onun karşısına, kapılar arasındaki duvar dibine yangın kovaları dizilmişti. Bu yangın kovalarını örten uzun tahtanın üzerine kimse oturtulmazdı. Duvarlarda iki yangın söndürme tüpü asılıydı ayrıca.

Ahmet Türkü'nün babası Emin Başçavuş masası başında oturmaktaydı. Masası tahta kaplamayla çevrili olduğundan, karnından aşağısı görünmüyordu.

Sordu:

– Birer çay içer miyiz?

Salim Öğretmen:

– İçelim, dedi.

Bunun üzerine, masasındaki yuvarlak zilin düğmesine basıp, çay getirmelerini söyledi.

Öğretmenin karakola geleli on dakika olmuştu ancak. Kahveden geliyordu. Kahve gecenin o saatinde hıncahınç doluydu gene. İçerisi sigara dumanına boğulmuştu her zamanki gibi. Öksürükler aksırıklar, tavla domino şakırtıları birbirine karışıyordu. Peri'nin başına gelen kaza ile ilgili soruşturması hiçbir sonuç vermemişti. Gerçi olayı duymuşlardı ya, olayın nasıl, ne

yüzden olduğunu görmemişlerdi, bilmiyorlardı. Kısacası, eli boş çıkmıştı kahveden. Tüm umudunu başçavuşa bağlamıştı. Karakola gelir gelmez, dostunun odasına girer girmez, daha şapkasıyla paltosunu askıya asmadan önce, ilk sözü:

– Ben hava aldım. Nasıl, bari sen bir şey öğrenebildin mi? demek olmuştu.

Başçavuş, ona karşısındaki tahta koltuklarından birini gösterip:

– Otur hele, demişti.

Kaygılı sabırsızlığını görüp, yatıştırıcı bir tavırla eklemişti hemen ardından:

– Öğrendik. İzi bulduk. Şimdi senin kızcağızı korkutan haylazları arattırıyorum. En uyanık ve becerikli iki erimi saldım peşlerine, görevlendirdim. Nerdeyse yakalayıp getirirler. Telâş etme!

Bekleme sırasında, çaylarını yudumlarlarken, bir kez daha anlatıyordu:

– İşte dostum, gördüğün gibi, bizim bütün günlerimiz, gecelerimiz böyle olaylarla geçer. Olayların kimi ağırdır, kimi hafif. Ama olay, olaydır ne de olsa. İlçe sınırları içinde oldu deyip, aldırmayıp, işi polisin üstüne yıkmayız. Yardım ederiz. Doğrusu, onlar da bize yardım ediyor. Bu sizin işiniz, bu bizim işimiz demedik. Candarma, koş o yana, koş bu yana.

Onu dinliyor, pek konuşmuyordu Salim Öğretmen. Durgundu. Başına bir ağrı saplanmıştı. Ağrı gittikçe çoğalıyordu. Sinirden mi, yorgunluktan mı, kim bilir neden?

Kapı tıklatıldı.

– Gir! dedi başçavuş.

Onbaşı rütbesinde bir jandarma girdi içeriye. Hazır ola geçti:

– Komutanım, biz araştırırken, kendiliklerinden gelmişler.

– Ya? Hepsi mi?

– Herhalde hepsi.

– Ya? Çağır, al içeriye!

– Başüstüne!

Jandarma, sertçe dönerken topuk vurup, döndü açtı kapıyı. Çağırdı dışarda bekleyenleri:

– Girin!

İbo, Sato ve Recep, birbirlerini kapıda hafiften omuzlayıp, içeriye girdiler. Üstleri başları yırtık pırtıktı. Başçavuşa ve öğretmene bakışları ezikti, yılgındı.

Salim Öğretmen biraz yan dönüp, tepeden tırnağa süzdü onları. Başına bıçak gibi saplanan ağrı birden kesilmiş, geçmiş gibiydi. Bir çeşit inanmazlıkla sordu:

– Bu çocuklar mıymış?

Başçavuş, başıyla da onayladı:

– Evet.

Onbaşıya baktı:

– Sen çık, İdris.

– Başüstüne!

Kapı kapatıldı. Üç çocuk içerde kaldılar. Topluca olanı İbo'ydu. Recep'le Sato çıta gibiydiler.

Sesini yükseltip:

– Yaklaşın hele yiğitler! dedi başçavuş.

Birer, ikişer adım atıp durdular.

Recep, hızla sümüğünü çekti. Nezleydi, burnu tıkalıydı, gözleri çakmak çakmaktı.

Onlara değil, eline aldığı kurutma kâğıdı tamponuna bakarak konuşmasını sürdürdü Emin Başçavuş:

– Kimsiniz, kimlerdensiniz, buraya böyle topluca niçin geldiniz? Bir isteğiniz falan mı var?

Bir an çıt çıkmadı odada. Ortalık sessizliğe gömüldü.

Recep sümüğünü çekti yeniden.

Sonunda:

– Bir kusur ettik başefendi, dedi Sato. Kusurumuzun bağışlanmasını dilemeye geldik.

Başçavuş, gözlerini tampondan ayırmıyordu:

– Bu nasıl bir kusur?

– Bir küçük kız vardı.

– Eee?

– Çarşıda, sokaklarda kibrit, çengel iğne satardı.

– E, ne olmuş o küçük kıza?

Sağındaki İbo'ya, solundaki Recep'e göz ucuyla bakarken âdeta şaşılaşan Sato, önüne bakıp yutkundu:

– Köprünün oradan kendini Sarıdere'ye atmış, su almış götürmüş, boğulmuş derler.

Başçavuş, sanki hiç oralı değildi:

– Desinler, size ne?

İbo, Sato'yu yünlü kazağından tutup geriye çekerek öne çıkmıştı. Olup bitenlerin başlıca sorumlusunun kendisi olduğunu belirtir bir tavır takınmıştı:

– Hizmatçı Gülfidan'ın kızı iken, şu öğretmen beyin kızı olmuşudu. Bir zamanlar bu karakolunuza gelir gider idi başefendi.

Elini kaldırıp:

– Anladık, dedi başçavuş. Bunlar sizi neden ilgilendiriyor?

Öyle ya, onları neden ilgilendiriyor? İbo'yu nerdeyse yere düşüresiye geriye çeken Recep öne gelmişti şimdi.

– Dün sabah kendisine çarşıda rastladık, diye anlattı. Eczaneye daldı. Uzakta durup bekledik ki, çıksın. Şeytanın dürtelemesiyle, peşine takılalım, azcık korkutalım didik. O kaçtı, biz kovaladık.

Gözlerini onlardan ayırmayan Salim Öğretmen: "İyi mi ettiniz?" diye sorunca, Recep diliyle üst dudağını yalayıp:

– Elbette iyi etmedik, dedi. Çantasında para olduğunu bu İbo görmüş. Köprüye yakın bir yerde yolunu kestik. Dedik, bize de ver biraz. Dedi, olmaz. Biz kendisini nah şuncacıktan tanırız. Hattâ birlikte kaydırak ve kuka oynamışlığımız bilem vardır. Anası şunun bunun yanında çalışır.

Başçavuş, ona baktı:

– Şunun bunun yanında çalışmak ayıp mı, oğlum?

– Tövbe, niçin ayıp olsun?

Salim Öğretmen hepsine birden sordu:

– Yoksulluk ayıp mı?

Ne diyeceklerini bilemediler. Biraz ayıptı herhalde. Ayıptı ki, dilenciler söz dışı, herkes birbirinden gizlerdi yoksulluğunu, bildirmek istemezdi. Yoksulu küçük görürdü herkes, horlardı. Hayır, ayıp değildi. Yoksulluğu kendiliğinden seçmiyordu kimse. Yoksul doğuyordu. Nice çalışıp çabalasa, gene yoksul ölüyordu. Kimisi de varlıklı doğuyordu. Varlıklı kişi yoksullaştığında, eskiden beri yoksul olandan daha kötü durumlara düşüyordu. Karmakarışık bir işti yani.

Gözlerini açıp kapadılar. Kafalarını salladılar. "Ayıp!" deselerdi ayıp olurdu belki. "Ayıp değil.." deseler hoşa gitmezdi belki.

Bocaladıklarını görüp:

– Yoksulluk hiç ayıp değil, diye konuştu. Ayıp olan, tembelliktir, çalışmamaktır. Bu bir. İkincisi, yoksula ve güçsüze çullanmak ayıpların en büyüğüdür.

Bu kez, üçü birlikte:

– Doğrusun, haklısın öğretmen bey.. demişlerdi.

Kısacası, yoksulluk konusunda iyi-kötü bir anlaşmaya varılmıştı.

– E, gerisini anlatın!

Öğretmene pek aldırmıyorlar, ama başçavuş ne dese, azıcık toparlanıyorlardı. Ona karşı daha bir saygılı ve dikkatliydiler. Doğaldı bu da. Kusurlarını, kendi deyişleriyle, "başefendi"ye bağışlatmaya gelmişlerdi. Karşılarına bir de kızı evlât edinen öğretmenin çıkması, durumlarını güçleştirmiş, canlarını sıkmıştı. Bir bakıma şanssızlıklarıydı.

Recep, toparlanarak, gerisini şöyle anlattı:

– Eskiden, Kız Fidan derdik ona, sümsük derdik. Hiç ses etmezdi. Güler geçerdi. Bizlerle artık konuşmadığını görüp, "hizmetçinin kızı" diye takıldığımızda, çok kızdı bize. Beni tepikledi. Ben de kızdım, vurdum ve tepikledim. Korkarak dere kıyısına doğru kaçmaya başladı. Peşinden kovalarken, elindekileri düşürdüğünü görüp durduk. Yerden çantayı kaparak ara sokağa daldık.

– Çantayı hanginiz aldı?

İbo'yu gösterdi Recep:

– Bu aldı.

İbo, kabul etti:

– Ben aldım.

– Hani çanta? Getirdiniz mi?

Suçlu suçlu bakıştılar ve sustular.

– Ne yaptınız o çantayı?

Başçavuş üsteledi.

İbo, başı yerde.

– Sattık.. diye mırıldandı.

– Hanginiz sattı?

– Ben sattım.

– Kime?

– Çerçi Süleyman'a..

– Kaça sattın?

– On beş liraya..

Başçavuşun bakışları önce öğretmenin bakışlarıyla buluştu, derken gene İbo'ya çevrildi:

– Nereden buldunuz, kimden aldınız diye sormadı mı sana?

– Sormadı.

Recep dedi ki:

– Başefendi, biz ona ötede beride bulduğumuz şeyleri götürürüz. Bulunmuş maldır. O yüzden sormaz.

– Oh oh, maşallah! diye söylendi karakol komutanı. Aman ne iyi! Bu yaptığınız şeyin bir çeşit hırsızlık olduğunu bilmiyor musunuz?

Gene bakıştılar. Şaşırmışlardı. Yolda düşmüş bir şeyi almak neden hırsızlık olsundu? Akıl erdiremediler buna. Sahibi kim bilir kimdi. Nereden bileceklerdi sahibinin kim olduğunu?

Adamın biri çıkıp da, asıl sahibi değilken, "O benimdir.." derse, ne olacaktı?

Salim Öğretmen:

– Bakın, dedi onlara, bakışlarınızdan, durumu pek kavrayamadığınızı görüyorum. Öyle şey olmaz! Bir daha, şurada burada düşürülmüş, unutulmuş bir şey gördünüz mü, getirip karakola teslim etmelisiniz. Ahlâklı çocuklara yakışan davranış budur, böyledir. Ona, ben buldum diye, sahip çıkamazsınız.

– O Çerçi Süleyman'ı da bir köşeye çekip, azıcık konuşmak gerekiyor.. dedi başçavuş. Çantayı on beş liraya sattınız. E, para nerede?

Gırtlak kemikleri yukarı aşağı oynadı. Yutkundular, sustular. Neden sonra İbo'nun:

– Aramızda bölüştük.. diyen zayıf sesi duyuldu.

– Yediniz, harcadınız mı yani paraları?

– E.. e.. evet!

– Nasıl şey bu? –Sesi sertleşti başçavuşun.– Ben şimdi sizi aşağıda falakaya çekeyim de görün! –Sağa sola bakındı.– Hani, nerede sopa?

Şöyle bir davranır gibi yapınca, ödleri kopmuştu. Korkuyla ürperdiler ve birbirlerine sokuldular. Betleri benizleri uçmuştu birden. Ağlamaklı seslerle yalvarmaya koyuldular. Sato yeminler ederek, beş lirayı kazanıp getireceğine söz veriyordu. Öbür ikisi de söz veriyorlardı. Hattâ, daha da ileri giderek, çantanın içinde buldukları ve gene paylaştıkları 21 lirayı geri getireceklerine söz verdiler.

Başçavuş, gözdağını yeterli bulup, sordu:

– Nasıl, nereden bulacaksınız bu paraları? Birinden mi isteyeceksiniz? Ya da düşürülmüş, unutulmuş şeyleri götürüp Çerçi Süleyman'a satarak mı?

– Yok, hayır.

– Hayır, hayır başefendi.

– Çarşıda çalışarak, kazanarak getireceğiz.

Sözlerini tutacağa benziyorlardı. Kendileri adına iyi bir başlangıçtı.

– Size bir şey soracağım, dedi Salim Öğretmen. Çantayıp kapıp ara sokağa daldığınızı söylediniz. Kızımın dereye düşüşünü gördünüz mü, görmediniz mi?

Recep'in boynu büküldü:

– Görmedik, ama suya bir şeyin düştüğünü duyar gibi olduk.

– Peki, gidip bakmadınız mı ne oldu diye?

İbo, bunu kendisinin engellediğini söyledi. Deminden beri susan Sato ise, Çerçi Süleyman'ın oğlu Niyazi'nin üzerlerine geldiğini, ara sokağa daldıklarında, yönünü değiştirmeden dereye doğru koşmasını sürdürdüğünü anlattı.

– Sizce, neden dereye doğru koşuyordu Niyazi?

– Herhal, dedi İbo, Fidan'ın peşindeydi, ona bir şey söylemeye koşuyordu.

Salim Öğretmen başını sallamakla yetindi. Bu İbo, göründüğünden de zeki çocuktu. Evet, öyle; çarşıda Fidan'ı gören Niyazi, onun ardından, annesinin öldüğünü bildirmek için koşmuştu. Ona bunu söyleyememişti gerçi, söylemeye fırsat bulamamıştı, ama küçük kıza tam zamanında yetişmişti. Ya ayağı kaydığı için ya da umarsızlıkla ne yaptığını bilmeden dereye uçan Peri'nin ardından o da hiç düşünmeden atlamıştı suya. Epey sürüklenmelerine, suya batıp çıkmalarına karşın, onu kıyıya çekmeyi, kurtarmayı başarmıştı işte!

Zaten zayıftı, sağlıksızdı bedeni. Şimdi de evinde yorgan döşek yatıyordu.

İbo, Sato ve Recep, üçü de, Fidan'ın ölüp gittiğini sanmaktaydılar. Yüreklerini bunun korkusu, acısı dağlıyordu. Bir de, çantayı kapıp kaçtıklarına, paraları yediklerine pişmandılar.

Başçavuş, konuyu biraz daha deşmekten yanaydı. Kolay kolay uslanmaz, yola gelmezdi bu çocuklar. Gelir gibi, gelmiş gibi olurlar, gene sapıtırlardı bakarsın.

– E.. dedi. Söyleyin bakalım, küçük bir kızı dövüp, onun gözünü yıldırıp, kendini dereye atacak kadar korkutmak suç mudur, değil midir?

Sato, önüne bakıp mırıldandı:

– Suç olsa gerektir, başefendi..

Karakol Komutanı:

– Suç olsa gerektir demek ne demek? Bal gibi suçtur! diye bağırdı.

– Öyle.

– Evet.

– Suçtur.

Ezildiler, büzüldüler.

– Sizi zindana attıracağım! Sonra yargıç önüne çıkartacağım!

Yalvarıp yakarmaya koyuldular gene:

– Bu seferlik bağışla, başefendi.

– Ne olur, zindana attırma.

– Bir daha böyle kötülükler yapmayız. Tövbeler tövbesi!

Sanki pek öfkelenmişken yatışır gibi oldu başçavuş. Eliyle Salim Bey'i gösterdi:

– Sizi bağışlama hakkı benim değil, öğretmenimindir.

Çocuklar konuşurken, yalvarırlarken, öğretmenin yüreğinde bir yaprak titriyordu âdeta. Yerinden doğrulup yaklaştı

onlara. Burnuna bir koku geldi; ağır bir yağ ve kirden oluşmuş bir koku. Yırtık pırtık giysilerinden çıkan bir koku. Ne de acıklı durumdaydılar!

Sesinin en yumuşak tonuyla sordu:

– Bir daha böyle şeyler yapmamaya, küçüklerinize sevgiyle, büyüklerinize saygıyla davranacağınıza söz veriyor musunuz?

– Söz veriyoruz.. dediler.

Ellerini İbo'yla Recep'in omuzlarına attı. Okşarcasına kavradı omuzlarını. Ses perdesi değişmeden:

– Ben de, kızım Peri adına bağışladım sizi, dedi. Ölüm tehlikesi atlattı ama yaşıyor o. Bilesiniz. Kurtuldu.

Çocuklar canlanıvermişlerdi bunu duyunca. Öpmek için ellerine sarıldılar. Kendini bildi bileli annesinin elinden başka el öpmez, kimseye de elini öptürmezdi Salim Öğretmen. Onların başlarını okşayıp, hepsiyle ayrı ayrı el sıkıştı.

"Gider, ondan da özür dileriz." diyorlardı.

– Bana söz verdiniz ya, yeter! dedi. Anlaştık. Size güveniyorum.

Başçavuş girdi araya:

– Gene yalan yanlış işler yapıp da beni utandırırsanız karışmam ha!

Tahta koltuğuna dönerken, teslim bayrağı çekermiş gibi ellerini yukarı kaldırmıştı Salim Öğretmen. Gülümsemekteydi:

– Duydun ya, söz verdiler, başçavuşum. Yapmazlar artık. –Yerine oturunca da, onlara gülümsedi.– Bakın çocuklar, kızımı sıkıştırdım. "Seni kimler korkuttu? Neden kendini dereye attın?" diye sordum. Hiçbir şey söylemedi. Anlıyor musunuz? Sizi ele vermedi. Hiçbir şey söylemedi.

Artık İbo, Sato ve Recep daha rahattılar. Rahatlamaları, içlerinden geçenleri, geçtiği gibi açıklamalarına yarıyordu. Korkuyu atmışlardı üzerlerinden. Öyle ki, İbo "Erkek kızmış.." derken, başkasıyla ilgili kişisel yargısını belirten birisinin gururuyla koltuklarını kabartıyor, hindi gibi kabarıyordu. Sato, "Bir daha böyle şeyler yapmayacağız." derken, ondan geri kalmıyordu. Recep, hiçbir şey demese de, göğsünü şişirmişti.

Salim Öğretmen:

– Tamam, dedi, anlaştık. Bakın, sen, sen ve sen.. okul çağındasınız. Neden okula gelmiyorsunuz? Niçin okumuyorsunuz? Sokak mı güzel, okul mu?

İlk sözü İbo aldı:

– Bubam yatalak. Yatıyor evde. Tütüne alışkın. Tütün çiğner. Çalışıp, kazanıp, eve ben bakıyorum.

– Nerede, hangi işte çalışıyorsun?

– Belli bir iş tutamadım, dedi İbo. Çıraklığa almadılar. Alsalar da, girmem. Gündeliği azdır. Çarşı pazarı kurulduğunda, küfeyi sırtlar dolaşırım.

Salim Bey, Recep'e döndü:

– Sen?

Recep, önce sümüğünü, sonra içini çekti:

– Altı kardeşiz. Altımız da okuyamadık, öğretmenim. Son kardeşim altı aylıkken, bubamız öldü gitti. Karnı nah böyle olmuştu, gebe kadınlar gibi. Ur muymuş, karaciğer miymiş, neymiş ama doktor bilemedi. Anam, durup durup dizlerini döverek, "Ah İstanbul doktorları! Ah, Ankara doktorları!" der. Derdinin ne olduğunu bilseler bilseler onlar bilirlermiş. İşte öyle. Azrail'le kim baş edebilmiş? Anam: "Durmayın. Gidin çalışın. Kendinizi kurtarın!" dedi.

İbo'yu gösterdi sonra:

– Bu arkadaş gibi ben de, pazar yerinden şunu bunu taşırım. Salıları ve cumaları küfecilik ederim.

Salim Öğretmen Sato'ya baktı:

– Ya sen?

Bedenini böcek sokmuş gibi kıvranmaya başladı Sato. Görülmeye değerdi. Bütün ağzı kurumuş, ağzında tükrük kalmamıştı sanki. Giysisi öbür ikisinden daha bir düzgünceydi. Hiç değilse ayaklarında yamalı çizmeler vardı. Sırtında, ikinci düğmesi çengel iğnesiyle tutturulmuş eskice bir palto vardı, boz renkli. Anlatma yeteneğini elde edebilmek için dudaklarını yalayıp:

– Ben okula gitmekte iken, derslerden gözüm yıldı, okuldan kaçtım öğretmenim.. diyebildi.

Boncuk boncuk ter fışkırmıştı saç diplerinden. Hani, konuşabilmesi başarıydı bayağı. Sıkılganlıktan öteye, çok tutuktu. İbo'yla Recep'in dümen suyunda giderdi her zaman. Olay yaratmaksızın, olayların akışına uyardı. İçlerinde en ağırbaşlısı, ama aynı zamanda en vurdumduymazıydı belki de.

Düşünceli bir tavırla alnını kaşıyıp:

– Olmadı, dedi Salim Bey. Üçünüzünki de olmadı. Görünüşte cin gibisin, evlat. –Sato'ya bakmaktaydı.– Dersler gözünü nasıl yıldırabilirmiş? Öyle şey mi olur? Asıl sen, çalışarak, dersleri yıldıracaksın. –Sonra bakışları öbürleri üzerinde gezindi. –Yarın üçünüz de gelin okula, beni bulun. Öğleye doğru gelin. Başöğretmenle, Okul-Aile Birliği durumunu görüşürüm. Size gerekli yardımlar sağlanır umarım. Her şeye yeniden başlarsınız. Dilerseniz annelerinizi de getirin. Onlarla da görüşeyim.

İbo, Sato ve Recep, yeniden el öpmeye davrandılar.

Bir ayağı artık çukurda sayılan Huriser Hanım'ın ömür boyu evlenmeyerek çocuk babası olamayan oğlu, katı görünüşünü perdeleyen bir babacanlıkla:

– Hadi şimdi gidin! deyip kapıyı gösterdi çocuklara. Yarın okula gelirken eliniz yüzünüz biraz daha temiz olsun!

Kapıyı onlara kendi eliyle açtı.

– Çanta parasını falan unutun gitsin! Olan olmuş, geçen geçmiş. Unutalım. İyi geceler!

Ertesi gün, öğle namazından sonra, eski adıyla Fidan'ın, yeni adıyla Peri'nin anası Gülfidan toprağa verilecekti. Başçavuşla yalnız kaldıklarında, kısa bir süre bunu konuştular. Derken, Peri'yi korkutarak kaçırtan, dereye düşmesine neden olan, bağışlanmalarını dilemeye gelen çocukları andılar.

– Yarın okula, sana gelirler sanırım.. dedi başçavuş.

Öğretmenin sustuğunu görüp:

– Böyle, ilgiyle sevgiyle çağırıldıkları bir yere gelmez olurlar mı? Koşa koşa gelirler.. diye ekledi.

O zaman:

– Ah! dedi Salim Bey. Üzerlerinde biraz işlense, hepsi pırlanta gibi ışıldar. Öyle tez gelişir, değişirler ki, tanıyamazsın!

– Daha başından iyi bir meslek seçmişsin, dostum. Vallaha imreniyorum sana.

Huriser Hanım'ın uzun leylek bacaklı, kamburca sırtı oğlu, gülümsedi bu söze:

– Doğrusu ben de severim mesleğimi. Yorucudur, ama kutsaldır. Yorgunluğuna değer. Hele okuttuğun öğrencilerde olumlu, yararlı sonuçlar elde edersen.. sanırsın ki, başın sevinçten göklere ermiş!

Başçavuş mırıldandı:

– Benim oğlan nasıl? Seni uğraştırıyor mu?

– Senin oğlan oyunu, yaramazlığı sever.. diye anlattı, Salim Bey. Sınıfın yaramazlarından, ele avuca sığmazlarındandır. Bunu bir daha yapma Ahmet! derim. Onu yapmaz, başka bir şey yapar. Ama oyun ve yaramazlık her çocuğun en doğal hakkı. Ben daha çok durgunlardan, sessizlerden, bir köşeye çekilip, kara kara düşünenlerden korkarım. Onların iç dünyaları acaba nasıl bir dünyadır? Mutlu mudurlar, mutsuz mudurlar? Şunca yıllık öğretmenliğimde, onların genellikle mutsuz olduklarını gördüm, anladım. Evlerindeki dengesizlik, geçimsizlik ya da yaşam koşullarının yetersizliği onları perişan eder. Ancak kabuklarına sığınarak yaşamlarını sürdüren çoğu yumuşak etli hayvancıklar gibi, sert darbelerden kendilerini kurtarmak, daha çok yaralanmamak için, kabuklarına çekilmişlerdir.

Başçavuşun uzattığı sigarayı yakarken:

– Tuhaftır, tuhaf.. diye söylendi Salim Bey.

Sonra durup, üzüntüyle gülümseyip, başını salladı:

– Hayır, hiç de tuhaflık yok bunda. İşte ben bu çocuklara ne yaparım, onu söyleyeyim. Onları açmaya, kabuklarından dışarı çekmeye uğraşırım. Dertlerini bana açıklamalarını sağlarım. Onları, gülüp söyleyen, koşuşup bağrışan arkadaşlarının arasına katmak isterim. Yalnız okuma yazma öğretmek, ders belletmek değildir öğretmenlik. Görüyorsun ya, sorumluluğumuz oldukça ağır.

Kendisini dikkatle dinleyen başçavuşa:

– Canım, işte her meslek gibi.. dedi Salim Öğretmen. Sendeki sorumluluk sanki daha mı az? Demin gelen çocukları aşağıya kapatabilirdin. Korkarlar, sinerlerdi. Aşağıda geçirecekleri

geceyi ya ömürleri boyunca unutamazlar ya da unuturlardı. Bunu bilemem. Ama kesinlikle bir iz bırakırdı üzerlerinde. Oysa, salıverdin. Kafesleri açılmış kuşlar gibi, uçup gittiler. Bence, bana yardım etmekle, çok iyi ettin!

Kolunu uzattı masaya. Başçavuşun elini tuttu. Üstünden sıktı:

– Ne olursa olsun, onları kazanacağız.. dedi. Yoksa, karanlığa kapatmakla, belki yitirebilirdik.

Aralarındaki dostluğun o an daha bir güçlendiğini duyup, anlayışlı anlayışlı bakışmışlardı. Büyüklerin yaşantılarında da unutulmaz anlar olurdu böyle.

SEVGİ YASASI

Önde Salim Öğretmen, arkada sırasıyla Ömer, Ayşe, Fatma, Ahmet, Ali ve Veli, birer birer daldılar odaya. Ellerinde, kır çiçeklerinden yapılma küçük birer demet vardı. Niyazi'ye getirmişlerdi.

Niyazi'nin yattığı oda genişçeydi. Karyolasının sağında bir, iki iskemle, solunda alçacık bir dolap göze çarpıyordu. O dolabın üstüne sürahi, bardak, enli ensiz, uzun ve kısa, üç ilaç şişesi konulmuştu. Yatakta, sırtı yastıklara dayalı Niyazi uyumaktaydı.

Salim Öğretmen arkasına dönüp, parmağını dudaklarına bastırıp, onlara yavaş olmalarını işaret etti.

Ömer, bücür boyu ile, öbürleri sanki anlamamışlar gibi fısıldadı:

– Arkadaşlar, yavaş.

Adımlarını dikkatle atarak ilerlediler. Bir yere, özellikle birbirlerine çarpmamaya büyük özen gösteriyorlardı. Yatağın çevresinde dizildiler.

Ömer, öğretmenin yanında durmuştu. Boyu onun ancak beline yetişebiliyordu.

Bunu karşıdan gören Ayşe, nedense kıkırdayıp, Ali'ye hafiften dirsek attı:

– Bizim aslana bak, aslana..

Bereket versin o denli usul söyledi ki, öbürleri duymadılar.

Ama karşılıklı ve yanyana fısıldaşmalar zaten başlamıştı.

Ömer başını kaldırıp, minareye bakar gibi öğretmenine baktı:

– Çiçekleri yatağa bırakıp dönelim mi?

Öteden, Veli yanıtladı:

– Hayır, gitmeyelim.

Ahmet, arkadaşını destekledi:

– Uyandıralım da, geldiğimizi görsün.

Demetlerin büyükçesi, onun demetiydi. Hiç yüksünmeden, kırda bayırda dolaşıp, güzel bir demet yapmıştı hakçası.

Fatma fısıldadı:

– Dalgın yatıyor.

O sırada gözlerini aralayıp açtı Niyazi. Açtı, kapattı. Yumdu, açtı. Baş ucuna gelenleri tanımaya çalışıyor gibiydi. Sonunda her birini tanıdı. Öğretmenine, arkadaşlarına ayrı ayrı bakıp gülümsedi.

– Hayır, bakın uyandı işte.. dedi Ahmet.

Gereksizdi bu. Uyandığını zaten görüyorlardı.

Salim Öğretmen hafifçe yatağa eğildi:

– Nasılsın Niyazi?

– İyiyim, öğretmenim.

Niyazi yataktaydı, ama her zamankinden iyiye benziyordu gerçekten. Solgun yanakları ilk kez hafif pembeydi.

Boy yoksulu Fatma, açıklamaya kalkıştı:

– Seni görmeye geldik.

– Sağ olun.

O an çok mutluydu Niyazi.

Ömer konuştu. Sınıfta oynadıkları oyunu anımsatasıya:

– Kurt kardeş, dedi, sana büyük geçmiş olsun!

Niyazi, şakalaşmakta ondan hiç de geri kalmadı:

– Sağ ol kral hazretleri!

Hasta odası neşeye boğuluyordu yavaş yavaş. Demetleri birer birer vermeye başladılar:

– Sana getirdik kurt kardeş.

Niyazi onları alıyor, alırken dudaklarındaki gülümseme çoğalıyordu.

– Demek beni unutmadınız?

Hep bir ağızdan:

– Seni nasıl unuturuz? dediler.

Oyunda kuzu olmuş Ayşe:

– Hele ben nasıl unuturum? deyince, sessiz gülüşmeler kahkahalara dönüşmüştü.

Küçük de olsalar, yedi demeti ellerinde tutamayan Niyazi'nin kucağı demetlerle doldu.

Öğretmen aldı topladı onların hepsini, "Şimdilik burada dursun. Sonra annen koyacak bir şey bulur.." deyip, kapı dibindeki bir masanın üstüne bıraktı.

Niyazi mırıl mırıldı o sırada:

– Farecik, kral hazretleri, kuzu kardeş, tavuk kardeş, tilki kardeş, sansar kardeş.. hepiniz sağ olun. Beni sevindirdiniz.

–Baş ucuna yaklaşan Salim Bey'e teşekkürü en sona sakladı.– Öğretmenim, sağ olun!

– Sınıfın hepsi gelecekti, dedi Salim Öğretmen. Ama odana sığışamazlardı. Kendi adlarına bu arkadaşlarını seçtiler. Seni bugün daha iyi gördüm, Niyazi.

– Evet, bugün daha iyiyim, öğretmenim. Ateşim düştü.

– Doktor geldi mi?

– Sabahtan geldi. Bir, iki güne kalmaz yataktan çıkarmışım.

Salim Bey bunları duydukça pek seviniyordu.

– Arkadaşlarına, Sarıdere'den Peri'yi senin kurtardığını anlattım Niyazi.. dedi. Hepsi biliyor.

Ömer atıldı:

– Bir kurt kardeşe yakışanı yapmışsın, Niyazi. Bundan sonra seni hep sağıma alacağım.

Ali, Ayşe, Ahmet ve Veli, sözü birbirlerinin ağızlarından alarak konuştular:

– Peri'yi suların alıp götürdüğünü görünce..

– .. hiç düşünmeden atlamışsın suya.

– Epey tehlike atlatmış, epey su yutmuşsunuz ama..

– .. kıyıya ulaşmış, kızcağızı kurtarmışsın.

Niyazi böbürlenmeden, biraz da utanmış gibi önüne bakıp:

– Evet, öyle oldu.. diye mırıldandı.

Öbürleri, onun bu alçak gönüllülüğü karşısında büsbütün coştular:

– Sınıf adına seni kutlarız.

– Herkes yapamazdı bunu. Cesaret edemezdi.

– Oyunda aslan sen olmalıymışsın.

– Çocuklar, hayır! –Salim Bey'in sesi gür çıkmıştı. Susup, yüzüne baktılar.– Niyazi bunu aslan kaplan ya da kurt olduğu için değil, insan olduğu için yaptı.

Bir düşünce aldı hepsini.

Kızıl saçlı, şirin Ayşe:

– Doğru. Öyle ya! dedi. İnsan olduğu için..

Fatma, gözlerini kırpıştırıyordu:

– Çok haklısınız, öğretmenim.

Salim Bey, açıklamasını şöyle sürdürdü:

– Hayvan değil insan olduğu için, kendi soyundan birinin göz göre göre boğulup gitmesine dayanamazdı. Ölümü göze alarak onu kurtarmaya çalıştı ve.. kurtardı.

– Sen daha önce onu görmüş müydün, tanıyor muydun Niyazi?

Niyazi, bu soruyu neden sordun dercesine baktı Fatma'ya. Bakıp, başını salladı birkaç kez:

– Görmüştüm, tanıyordum.

Fatma ille öğrenmek istiyordu:

– Ya görmeseydin, tanımasaydın ne yapardın?

Niyazi'nin şaşkınlaşması üzerine, Salim Bey konuşma gereğini duyup, dedi ki:

– Davranışı değişmezdi sanıyorum. Başka bir çocuk, hiç tanımadığı birisi için de Niyazi kendini atardı suya. Yanılıyor muyum Niyazi?

Gözler birden parlamıştı Niyazi'de:

– Yanılmıyorsunuz, öğretmenim. Eğer orada durup, kızcağızın sularda bata çıka gidişini seyretseydim, sonra kendimden çok utanırdım.

– Hah! diye bir ses geldi Salim Bey'den. İşte bence de bütün sorun bu, çocuklar. Bütün sorun burada! Her kim olursa olsun, dara zora düşmüş birini kurtarmaya çalışmamak, sonunda utandırır insanı. İnsan olan, olaya seyirci kalmanın utancını duyar. Niyazi'yi, en başta, taşıdığı bu insanca yardım duygusu dolayısıyla kutlamalıyız.

Yüzünün yarısına dek yorganı çekti Niyazi:

– Öğretmenim...

Veli:

– İşte gene utandı.. dedi.

Ahmet sordu, yorganın altında işitmesi için hızlıca sordu üstelik:

– Niyazi, övülmekten mi utandın?

Yorganı yüzünden indiren arkadaşları gerçekten utanmış, sıkılmış durumdaydı. Sıkıntılı soluklar alıyordu.

– Evet Ahmet.. dedikten sonra gülümsedi: Şey.. Fare kardeş.

Salim Bey girdi araya:

– Özür dilerim Niyazi. İzin verirsen, senin yanında arkadaşlarına bir şey daha söyleyeceğim.

Acaba izin isteme gereğini neden duymuştu? Merak ettiler.

Hasta çocuk mırıldandı:

-- Buyurun, söyleyin.

Bundan sonra, öğretmen öbürlerine döndü:

– Övülecek bir şey yaptıktan sonra, övülmesinden utanıp sıkılan tek canlı varlık da insandır, çocuklar. İnsan hayvandan türemiştir, diyelim, maymunların bir kolundan türemiştir, ama aklıyla ve duygularıyla hayvanlardan başkadır, çok başka!

Onlardan ayrı, onlardan farklı bir varlık olmuştur. Bunu burada belirtmekte yarar görüyorum.

O andaki bakışlarıyla hepsinin yüzünü okşuyordu âdeta.

Arkadaşlarına takılganlığı ile ünlü Ahmet;

– Biz geçen günkü oyunda aslanın karşısına bir de insan çıkarmalıymışız.. diye yazıklandı. Keşke çıkarmalıymışız! Kim bilir neler olurdu.

Öğretmen gülümsemekten kendini alamadı:

– Çok ilginç olurdu, Ahmet.

Ahmet, Niyazi'ye sordu:

– Kurt kardeş, okula ne zaman geleceksin?

Kurt kardeş ona gülümsedi:

– Farecik, şimdi gel de, şimdi geleyim.

Fatma:

– Yo yo.. diye karşı çıktı buna. Sakın iyileşmeden gelme. Çünkü sana bunaltıcı sorular hazırladım.

– Nasıl şey o sorular?

– Biri şöyle: Ey kurt kardeş; sence aslanlık mı, yoksa insanlık mı iyidir?

– Aman tavuk kardeş, dedi Ömer, ben de kurt kardeşe gerçekten güç bir soru soracağını sandım. Oysa, yanıtı çok kolay bunun.

– Hadi canım, sahi mi?

Ömer direndi:

– Elbette kolay. Veli, şey.. tilki kardeş, kuzum benim yerime sen söyle; kolay mı, değil mi?

Hiç kem küm etmeden, yanıtı yapıştırıverdi Veli:

– Aslan da alt yanı bir hayvan olduğuna göre, bundan daha kolay bir soru sorulamaz ona. Bir hayvan, insanların taşıdığı iyilikleri nereden, nasıl bilsin? Değil mi ama?

Ayşe, öğretmene bakıp, "Ne demek istiyor bu?" diyecekti ki, Ömer ondan önce davrandı. Ama soruyu öğretmene değil, Veli'ye yöneltmişti:

– Yani, sence, tilki kardeş, ben ormanların, hayvanların kralı aslan, bu soru karşısında hiç bocalamadan, "Aslanlık daha iyi" mi derim?

Veli kıkırdadı:

– Evet aslan kardeş, bence öyle demen gerekir. Çünkü hayvan hayvandır. İnsanı ancak karşıdan görür. Onun içyüzünü tanıyamaz, bilemez. Kendini ondan üstün sanarak aldanır.

Çocuklar bakışlarını öğretmene çevirdiler. Onun, "doğrudur" gibilerden Veli'yi onayladığını gördüler.

Ayşe sordu:

– Son ödevi yazdın mı, Veli?

Veli başını yukarı kaldırdı:

– Daha yazmadım. Ali de yazmadı. Düşünüyoruz. Yazacağız.

– Ben yazdım benimkini.. derken, Ayşe bayağı gururluydu. Hem de, Niyazi'yi görmeye gelmeden biraz önce yazıp bitirdim. Bir şey dank dedi kafama. –Hepsini göz ucuyla süzdü bir.– Siz daha birbirinize sorular sorun. Ben buldum işin aslını. Yazımı, "Hayvanlar arasında orman yasası geçerlidir. Oysa insanlar arasında yalnız sevgi yasası geçerlidir." diyerek bitirdim.

Öbürleri beğendiler.

Veli de, beğendiğini gizlemedi:

– O.. bu gerçekten güzel!

– Güzel mi, çirkin mi bilmem.. diye konuştu Ayşe. Ama bu bir gerçek. İnsanlar arasında sevgi yasası olmazsa, düşünün, biz hayvanlardan daha beter oluruz. Herkes birbirine kötülük eder. Herkes birbirinin kuyusunu kazar. Niyazi insanlıktan uzaklaşır. Bambaşka bir yaratık olur. Peri sulara kapılarak giderken uzaktan bakar ona, aldırmaz. Sonunda, onun ölümüne seyirci kaldığı için utanç da duymaz. Ben, içimden, "Ah, Niyazi'nin yerinde keşke ben olsaydım. Peri'yi keşke ben kurtarsaydım!" diyemem. İşte bunlar geldi aklıma. Bize zararı dokunmayan karınca yuvalarını bozmamak, çiğnememek, üzerinden atlayıp geçmek geldi.

Daha önce, annemle babamla sevgi konusunu tartışmıştım. Yazımı bitirince, indim sarıldım onlara. Onları öptüm. Yüreğim sevgiyle kabarmıştı. Cebimdeki harçlıkla sokağa çıksaydım, dilenen birini görseydim, bütün harçlığımı verirdim. Yerde yaralı bir kuş görseydim, avcuma alır götürür, bir dal üzerine koyardım. Yarası iyileşip uçana değin, ona ekmek içi kırıntıları taşırdım.

Bu ödevi bana böyle yazdıran, içimi sevgiyle dolduran, Niyazi'dir.

Dudaklarından mırıltılar döküldü:

– Niyazi, Niyazi.

Niyazi, gene yorganın altına kaymıştı.

Salim, bir oyuna başlayacaklarını belirtir biçimde sağ elini yukarı kaldırdı:

– Kedi fare pençeler.

Ayşe tamamladı:

– Kuzu korkudan meler.

Ahmet başladı:

– Güçlü güçsüzü ezer.

Ömer tamamladı:

– Aslan boşuna kükrer.

Ali güldü:

– Veli kurnaz tilkidir.

Salim Öğretmen anımsattı onlara:

– Ormanda orman yasası.

Ömer tamamladı:

– Hep yaşama kavgası.

Sözü Ali kaptı:

– Kurdun koyun, sansarın
Tavuk boğazlaması

Veli bitirdi:

– Ne sonu, ne ilkidir.

Salim Öğretmen başladı:

– Sev seni sevmeyeni.

Çocuklar bağrıştılar:

– Ta yüzyıllardan beri
Aramızda geçerli
Tek yasamız sevgidir
Tek yasamız sevgidir!

Niyazi'nin tam iyileşmediğini unutmuş, kendilerini oyuna kaptırmışlardı. Ama yorgandan başını çıkarıp gülümseyen arkadaşları iyi idi doğrusu.

Çerçi Süleyman kapıya dayanmış, ağzı yarı açık, onlara bakıyordu.

Salim Öğretmen onu görünce, çocukların yanından ayrıldı. Geldi, hafifçe kolunu tuttu adamın. Gene hafif bir sesle:

– Gel kardeşim, dedi, içerde bir yerde azıcık konuşalım seninle.

Anlaşılan, ona, rastgele kimsenin elinden, rastgele öteberi almamasını söyleyecekti.

Göztepe: 9 Şubat 1981

mehmet seyda

gururlu peri

Anadolu'nun küçük bir ilçesinde sınıf öğretmenliği yapar Salim Öğretmen, çok sevilir sayılır; kendine has eğitimciliği dilden dile dolaşır. Salim Öğretmen havanın ayaza kestiği bir gece vakti evine dönerken bir dükkânın önünde büzülmüş duran küçük bir kıza rastlar. Gecenin bir vakti çengelli iğne, kibrit satmaya çalışan bu küçük kız pek bir bilmiş, pek bir uyanıktır; verdiği yanıtlarla Salim Öğretmen'i iyiden iyiye meraklandırır. Kimin nesidir, nereden gelmiştir, kimsesi yok mudur? Salim Öğretmen sorar da sorar ama doğru düzgün bir yanıt alamaz küçük kızın ağzından. O da kızı kolundan tuttuğu gibi ak saçlı, nur yüzlü anasına götürür. Valide hanım da hiç yadırgamadan bağrına basar onu. Ve kir pas içindeki bu kara kız bir güzel yıkanıp temizlenince ipek saçlı, boncuk gözlü bir peri kızına dönüşür; hassas kalbinde fırtınalar kopan, hüzünlü, gururlu bir periye...

kapak resmi **mustafa delioğlu**

ISBN 13: 978-605-5715-09-0

9 786055 715090